
Nowa jakość praktyk pedagogicznych w gimnazjach

Halina Guła-Kubiszewska
Wojciech Starościak
Stanisław Czyż
Magdalena Kübler

WYŻSZA SZKOŁA
HUMANITAS

Sosnowiec 2014

Recenzja:

dr hab. Piotr Oleśniewicz
prof. nadzw. Wyższej Szkoły Bankowej we Wrocławiu

dr hab. Jan Grzesiak
prof. nadzw. Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

Copyright © 2014: Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu
Wszelkie prawa zastrzeżone

Egzemplarz bezpłatny (publikacja bezpłatna)

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej
w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

ISBN: 978-83-64788-09-3

Nakład: 300 egz.

Wydawca:
Oficyna Wydawnicza „Humanitas”
ul. Kilińskiego 43
41-200 Sosnowiec
Seria: Monografie

Redakcja i koordynacja produkcji: AD VERBUM Iwona Kresak

Opracowanie typograficzne: Krzysztof Zdunek

Projekt okładki: Blue-AB Beata Poźniak
Zdjęcie na okładce: Fotolia

Druk i oprawa: Wrocławska Drukarnia Naukowa PAN im. S. Kulczyńskiego

Spis treści

Wstęp do serii	5
Wstęp do monografii „Nowa jakość praktyk pedagogicznych w gimnazjach”	9
1. Praktyki zawodowe w kształceniu nauczycieli wychowania fizycznego w Polsce	11
1.1 Kształcenie nauczycieli przed I wojną światową	12
1.2 Okres międzywojenny.....	15
1.3 Okres powojenny.....	16
1.4 Standardy kształcenia nauczycieli w zakresie praktyk pedagogicznych w Polsce	18
1.4.1 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. nr 207, poz. 2110)	19
1.4.2 Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli.....	20
1.4.3 Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela.....	21
1.5 Praktyki pedagogiczne w badaniach i dyskusji	24
2. Organizacja praktyk pedagogicznych w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.....	31
2.1 Organizacja praktyk na AWF we Wrocławiu do roku 2011	31
2.2 Organizacja praktyk na AWF we Wrocławiu po roku 2011	32
2.2.1 Założenia teoretyczne	32
2.2.2 Założenia projektu	35

3. Regulaminy i programy opracowane na potrzeby realizacji praktyk w gimnazjach	39
3.1 Regulamin naboru nauczycieli szkolnych i ich pracy jako opiekunów praktyk pedagogicznych	39
3.2 Regulamin wyboru nauczycieli akademickich i ich pracy jako superwizorów praktyk pedagogicznych.....	43
3.3 Regulamin organizacji i realizacji praktyk pedagogicznych obowiązujący studentów	48
3.4 Program praktyki pedagogicznej dla szkoły gimnazjalnej.....	57
3.4.1 Zasady realizacji praktyk w zakresie wychowania fizycznego w szkołach gimnazjalnych	57
3.4.2 Zasady realizacji praktyk w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej w szkołach gimnazjalnych	63
3.5 Szkolenie dla nauczycieli szkół gimnazjalnych	64
4. Ewaluacja efektywności praktyk w szkołach gimnazjalnych	67
4.1 Ankiety ewaluacyjne	67
4.2 Testy wiedzy i oceny.....	90
5. Podsumowanie	105
Piśmiennictwo	109
Spis rysunków	114
Spis tabel	117
Załączniki	
1. Lista wnioskodawców, z którymi podpisano umowy dotyczące dofinansowania projektów	118
2. Lista gimnazjów biorących udział w projekcie	121
3. Kwestionariusz dotyczący opinii nt. praktyk w ramach projektu	123
4. Kwestionariusz oceny wiedzy z wychowania fizycznego	127

Wstęp do serii

W latach 2011–2014 w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu realizowano projekt „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”¹. Projekt był skierowany do studentów poziomu licencjackiego, odbywających praktyki w szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Autorzy projektu zaplanowali i wdrożyli wiele działań, które – w kontekście dostępnej literatury na ten temat – były nowatorskie nie tylko w skali uczelni, na której realizowano projekt, lecz także w skali kraju.

W Polsce nie było odgórnie określonych zasad odbywania praktyki pedagogicznej, poza prawnie określonym czasem jej trwania². Uczelnie, a co za tym idzie także współpracujące z nimi szkoły, same określają cele, treści, zadania i zasady realizacji praktyk. Przegląd dotychczasowej literatury dotyczącej praktyk pedagogicznych³ dla przyszłych nauczycieli wychowania fizycznego uświadomił nam, jak mało jest badań dotyczących efektywności praktyk czy problemów pojawiających się podczas nich w Polsce. Część z tych badań, ze względu na np. małą liczbę przebadanych osób czy zastosowane procedury analizy statystycznej, nie może stanowić podstawy do jakichkolwiek uogólnień.

Co więcej, okazało się także, dzięki uzyskiwanej informacji zwrotnej od studentów⁴, że dotychczasowy sposób realizacji praktyk w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu niekoniecznie był najefektywniejszy. Uwidaczniało się to szczególnie podczas porównywania sprawozdań studentów z praktyk z ostatnich

¹ Numer projektu: POKL.03.03.02-00-069/10.

² Od 17 stycznia 2012 roku tzw. standardy kształcenia nauczycieli (ujęte w Rozporządzeniu Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela) określają cele i zadania praktyki. Patrz podrozdział 1.4.

³ Przegląd literatury w języku zarówno polskim, jak i angielskim, dotyczący praktyk pedagogicznych, można znaleźć w niniejszej publikacji i w publikacjach traktujących o praktykach w szkołach podstawowych oraz o obu praktykach (w języku angielskim).

⁴ W dokumentacji wypełnianej podczas praktyki i po praktyce studenci odnosili się m.in. do kwestii zadowolenia, przydatności, problemów pojawiających się podczas praktyki. Konfrontowali swoją wiedzę z możliwościami jej wykorzystania w szkole, oceniali współpracę z nauczycielem szkolnym, a także sugerowali zmiany w programie praktyk.

lat. Jako efektywniejsze wskazywano te praktyki, które podlegały kontroli, tzn. gdy delegowano osobę z uczelni do nadzoru praktyk poprzez wizyty w szkole.

Autorzy badania chcieli zmienić zasady prowadzenia praktyki tak, by z jednej strony wykorzystać wyniki dotychczasowych światowych badań w tym zakresie, a z drugiej wprowadzić swoje własne rozwiązania, które mogłyby testować i zmieniać podczas realizacji kolejnych praktyk. Idealnym rozwiązaniem w takiej sytuacji była możliwość zrealizowania projektu dofinansowanego ze środków Unii Europejskiej.

W ramach priorytetu 3.3.2 Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki⁵ Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu otrzymała dofinansowanie w wysokości ok. 3,2 miliona złotych na wdrożenie projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”. Założeniem projektu było wprowadzenie praktyk, które miały spełniać kilka kryteriów zadanych przez pomysłodawców. Po pierwsze, miały rzeczywiście pozwalać studentom na poszerzanie wiedzy i jej wartościowanie. Po drugie, miały zbudować przestrzeń do odbywania praktyk w sensie organizacyjnym i merytorycznym, to znaczy miały przygotować szkoły na przyjęcie studentów, tak by trafiali oni do środowiska, które oczekuje ich przyjsia. Wbrew pozorom cel taki wcale nie był oczywisty, jednak pojawiające się w publikacjach naukowych wnioski⁶, sugerujące niewłaściwy dobór szkół do realizacji praktyk, uzasadniały postawienie takiego celu. O doborze szkoły decydowało bowiem położenie geograficzne, głównie względem uczelni delegującej studentów do pracy lub miejsca zamieszkania studenta. Po trzecie, w ramach projektu chciano przygotować nauczycieli szkolnych do realizacji zadań, które stawiała uczelnia. Często zdarzało się bowiem, że nauczyciele szkolni, nie mając związków z uczelnią, poza kompletowaniem dokumentacji, która była związana z praktyką, nie znali oczekiwań uczelni. Ostatnim celem, równie ważnym jak poprzedni, było przygotowanie superwizorów, czyli nauczycieli akademickich nadzorujących praktyki w szkołach.

Rozpisanie zadań dla wszystkich stron zaangażowanych w realizację praktyk wiązało się także z koniecznością nawiązania ścisłej współpracy z organem nadzorującym szkoły. W naszym przypadku był to Wydział Edukacji i Dział Projektów Edukacyjnych w Gminie Wrocław, a zwłaszcza organ wytypowany do współpracy w realizacji pro-

⁵ Priorytet 3.3.2 POKL był programem pod ogólnym tytułem „Przygotowanie wybranych szkół do realizacji praktyki przez studentów przygotowywanych do wykonywania zawodu nauczyciela”. Wniosek napisany w zespole (alfabetycznie): dr S. Czyż, dr hab. H. Guła-Kubiszewska, prof. AWF we Wrocławiu, dr M. Miszurka oraz dr W. Starościak, otrzymał pierwsze miejsce w konkursie nr 6 (IX runda). W ramach wniosku uwzględniono także sugestie partnera projektu – Gminy Wrocław, którą na etapie pisania wniosku reprezentowała kierownik Działu Projektów Edukacyjnych Jolanta Bednarska oraz Monika Płoszaj. Lista wnioskodawców, z którymi podpisano umowy o dofinansowanie, została przedstawiona w załączniku 1.

⁶ Na przykład: A. Larson: Preservice teachers' field experience surprises: Some things never change. *Physical Educator*, 2005, 62(3), 154–163; K. Zeichner: Rethinking the practicum in the professional development school partnership, *Journal of Teacher Education*, 1992, 43(4), 296–307.

jektu w imieniu Gminy – Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli (WCDN). Współpraca z WCDN została podjęta już na etapie pisania wniosku konkursowego. Dzięki temu udało się ustalić m.in. niektóre wskaźniki, które mogły być osiągnięte w trakcie realizacji projektu. Co więcej, to właśnie dzięki współpracy z WCDN możliwe było rozwiązanie kilku trudności, które pojawiły się w trakcie realizacji praktyk. Były to np. niejasności formalno-prawne (badania sanitarno-epidemiologiczne studentów przed praktykami, pozwolenie na obecność osób trzecich na terenie szkoły, zasady przekazywania sprzętu sportowego szkołom i wiele innych).

W trzech przedstawianych w serii publikacjach zawarto wszystkie założenia praktyk pedagogicznych zrealizowanych w ramach projektu. Co więcej, oceniono efektywność praktyk. Pozwala to badaczom, ale nie tylko im, spojrzeć na realizację praktyk od strony analitycznej. Na każdym poziomie edukacji, tj. w szkołach podstawowych i gimnazjalnych, przeprowadzono badanie ewaluacyjne wśród 565 studentów i studentek po praktykach w szkołach podstawowych oraz 567 studentów i studentek po praktykach w gimnazjach. Prowadzone badania ewaluacyjne doprowadziły do zgromadzenia niepełna 600 ankiet w grupie nauczycieli i nauczycielek szkolnych oraz prawie 200 w grupie nauczycieli i nauczycielek akademickich. Chociaż materiał ten zbierany był często od tych samych osób (w ramach nadzoru nauczyciele szkolni często brali udział w kolejnych edycjach praktyk, podobnie nauczyciele akademicy), to liczba uczestników pozwalała na wyciągnięcie wniosków natury ogólnej.

W publikacjach przedstawiono odpowiednio:

1. W opracowaniu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych” – założenia praktyk oraz wyniki badań z ich realizacji w szkołach podstawowych.
2. W pracy „Nowa jakość praktyk pedagogicznych w gimnazjach” – założenia praktyk oraz wyniki badań z ich realizacji w szkołach gimnazjalnych.
3. W książce „Field-based practicum – a new teaching practice approach in primary and secondary schools” – założenia projektu oraz całościową analizę jego realizacji w szkołach podstawowych i gimnazjalnych w języku angielskim. Przedstawiono także pokrótce historię wychowania fizycznego w Polsce oraz informacje, które mogą być ciekawe dla czytelnika z zagranicy.

Autorzy opracowań są przekonani, że wyżej wymienione publikacje nie tylko umożliwią zapoznanie się z założeniami projektu, lecz także pozwolą na wykorzystanie w całości lub w części przedstawionych pomysłów w planowaniu własnych praktyk przygotowujących studentów do pracy w zawodzie nauczyciela.

Autorzy

Wstęp do monografii „Nowa jakość praktyk pedagogicznych w gimnazjach”

W systemach kształcenia nauczycieli w Polsce niemal od początku podkreślano znaczenie praktycznego przygotowania dydaktyków do przyszłego zawodu. Już w 1919 r. Naczelnik Państwa Józef Piłsudski sygnował „Dekret o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskiem” ogłoszony w Dzienniku Urzędowym. Czytamy w nim, iż nauczycielem mogła stać się jedynie osoba, która złożyła egzamin nauczycielski i odbyła co najmniej dwuletnią zadowalającą praktykę w szkole powszechnej publicznej lub prywatnej. Dzisiaj nikogo nie trzeba przekonywać, że student wiele zyskuje w bezpośrednim kontakcie z dziećmi i młodzieżą podczas zawodowych praktyk pedagogicznych. To podczas tych spotkań refleksyjny młody człowiek może skonfrontować swoje akademickie przygotowanie z edukacyjną rzeczywistością. Pierwsze doświadczenia, zdobyte podczas praktyk, mogą stać się źródłem inspiracji i przyczynkiem do podjęcia decyzji odnośnie do zawodowej przyszłości i związania jej z pracą nauczyciela bądź wręcz przeciwnie.

Od kilku lat można zauważyć na uczelniach wzmożoną aktywność, skierowaną ku ciągłym i systemowym przemianom, mającym poprawić jakość przygotowania studentów do przyszłej pracy. Wynika to z jednej strony ze stale zmieniających się rozporządzeń Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, a z drugiej – z możliwości, jakie stwarza nam członkostwo w Unii Europejskiej, a mówiąc precyzyjnie, możliwości finansowania z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Wśród wielu obszarów, na których koncentruje się ten Program, edukacja wydaje się najważniejszym ogniwem, łączącym dzień dzisiejszy z przyszłością. Na wielu uczelniach w Polsce podjęto działania zmierzające do zdobycia znaczących funduszy wspierających jakościowe zmiany w praktycznym przygotowaniu studentów, ponieważ uczelnie kształcące przyszłych nauczycieli i deklarujące praktyczny profil kształcenia muszą zapewnić studentom należyte przygotowanie praktyczne. Ta forma przygotowania studentów do przyszłego zawodu przez dekady była mocno zaniedbywana

w programach studiów, pomimo bogatych doświadczeń z przeszłości. Ostatnimi czasy podejmowane są jednak publiczne debaty, mogące sugerować pewnego rodzaju odrodzenie tego tematu. W tym roku Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego rozpoczęło kampanię wspierającą wysokiej jakości praktyki studenckie, do udziału w której zaproszono studentów, uczelnie i pracodawców. Ważnym wydarzeniem było spotkanie pod nazwą Okrągłego Stołu Wysokiej Jakości Praktyk Studenckich, podczas którego omówiono wyzwania i szanse, jakie dają praktyki studenckie, oraz dyskutowano o konkretnych inicjatywach i projektach.

Publikacja, którą przekazujemy czytelnikom, to efekt trzyletnich badań prowadzonych w ramach unijnego projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Celem projektu była wielokierunkowa zmiana organizacji i zdecydowana poprawa jakości praktyk pedagogicznych studentów studiów licencjackich. Wymiernym sukcesem, osiągniętym podczas realizacji tego projektu, było przystąpienie do niego niemal wszystkich szkół podstawowych i gimnazjów we Wrocławiu. Liczba nauczycieli szkolnych, którzy wzięli udział w projekcie w charakterze opiekunów praktyk, przekroczyła 200, a liczba studentów – 600. Przedstawione wyniki wydają się niezwykle interesujące po wczytaniu się w poszczególne analizowane aspekty praktyki pedagogicznej, ale stają się jeszcze bardziej wartościowe, jeżeli uwzględni się ich kompleksowy charakter i zasięg. Rezultaty przedstawiono w szerszym kontekście, ukazując je na tle tradycji w kształceniu fizycznym nauczycieli oraz bogatej historii rozwoju wychowania fizycznego w Polsce.

Ewaluacja praktyk, która była prowadzona przez cały czas trwania projektu, dowodzi jednoznacznie, że wysiłek, jaki włożono najpierw w przygotowanie projektu, a potem w jego przeprowadzenie z wielką uwagą i starannością, przyniósł pozytywne wymierne efekty.

Autorzy

1. Praktyki zawodowe w kształceniu nauczycieli wychowania fizycznego w Polsce

Praktyki pedagogiczne są integralną częścią kształcenia nauczycieli. Można zauważyć ich obecność w *curricula* kształcenia nauczycieli w wielu państwach od co najmniej kilkudziesięciu lat. Jednak na ich istotność najprawdopodobniej po raz pierwszy zwrócił uwagę wielki teoretyk edukacji John Dewey⁷. W książce *Democracy and Education* (1933/1998) Dewey podkreślił, że ludzie tworzą wiedzę i przypisują znaczenie tej wiedzy na podstawie własnego doświadczenia i własnych idei. Takie twierdzenia związane są z pedagogiką konstruktywistyczną (ang. *constructivism pedagogy*), zakładającą, że uczenie się (tutaj uczenie się roli nauczyciela) jest procesem zarówno kulturowym, jak i społecznym, w którym dochodzi do powstania relacji i współpracy między osobami, które się uczą, i osobami, które wiedzą więcej niż uczący się⁸. Relacje takie mogą powstać między osobami bardziej doświadczonymi i uczącymi się właśnie podczas praktyk. W przypadku środowiska szkolnego dochodzi do spotkania bardziej doświadczonych i więcej wiedzących nauczycieli szkolnych, pracujących w szkole, ze studentami, czyli przyszłymi nauczycielami, niemającymi jeszcze doświadczeń, wiedzy ani umiejętności potrzebnych do pracy w szkole.

⁷ Tak twierdzą m.in.: S. Duffield: Safety net or free fall: the impact of cooperating teachers, *Teacher Development*, 2006, 10, 2, 167–178; C. Dunning, S. Meegan, C. Woods, S.J. Belton: The impact of the COPTE programme on student PE teachers' teaching practice experience, *European Physical Education Review*, 2011, 17, 2, 153–165.

⁸ Np.: J. Biggs: Enhancing teaching through constructive alignment, *Higher Education*, 1996, 32, 3, 347–364; E. Kuiper, M. Volman, J. Terwel: Developing web literacy in collaborative inquiry activities, *Computers and Education*, 2009, 52, 3, 668–680; A. MacPhail, D. Tannehill, G.G. Karp: Preparing physical education preservice teachers to design instructionally aligned lessons through constructivist pedagogical practices, *Teaching and Teacher Education*, 2013, 33, 100–112; C. Pontecorvo: On the conditions for generative collaboration: learning through collaborative research, *Integrative Psychology and Behavioral Sciences*, 2007, 41, 2, 178–186.

Studenci w ramach doświadczania rzeczywistego środowiska pracy w szkole mogą nabywać kompetencje, a także zrozumieć, jak i dlaczego uczą się w szkole⁹.

Dochodzi do zetknięcia i przenikania się dwóch światów: świata akademickiego, z którego pochodzi student oraz nauczyciel akademicki (superwizor), oraz rzeczywistego świata szkolnego, z którego pochodzi opiekujący się studentem nauczyciel szkolny (mentor), ale także uczniowie szkolni, z którymi pracuje student, oraz dyrektor szkoły, sprawujący opiekę formalną i organizacyjną nad praktykami na terenie szkoły. Można zaryzykować stwierdzenie¹⁰, że czas praktyk jest „trudnym czasem”, ponieważ jest próbą połączenia dwóch całkowicie różnych światów¹¹. Z jednej strony jest to więc czas wyzwań i odpowiedzialności spoczywającej na uczelni organizującej praktykę, z drugiej strony jest to najważniejszy czas dla studenta – przyszłego nauczyciela.

Poniżej przedstawiono kwestie praktyk pedagogicznych w procesie kształcenia nauczycieli w Polsce. Jeśli było to możliwe, starano się wskazać, w jaki sposób szczegółowo regulowano te kwestie.

1.1. Kształcenie nauczycieli przed I wojną światową

Historia kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego w Polsce jest zdecydowanie krótsza od samego pojawienia się w szkołach przedmiotu wychowanie fizyczne. O ile pierwsze wzmianki o przedmiocie wychowanie fizyczne sięgają czasów powstania Komisji Edukacji Narodowej, o tyle pierwsze kursy nauczycielskie pojawiły się w drugiej połowie XIX w.¹² Dynamicznemu rozwojowi wychowania fizycznego w szkołach nie towarzyszył równie intensywny proces kształcenia wykwalifikowanej kadry oraz przygotowywanie odpowiednich warunków do jego realizacji. Trzeba tutaj podkreślić, że nie od razu przedmiot ten nosił taką nazwę. Z początku określano go jako gimnastykę, przy czym termin ten dotyczył zespołu ćwiczeń o charakterze wychowawczym, korektywnym i sprawnościowym¹³.

⁹ C. Dunning: The impact of the COPTE programme... *op. cit.*

¹⁰ Za: C. Beck, C. Kosnik: Associate teachers in pre-service education: Clarifying and enhancing their roles, *Journal of Education for Teaching*, 2000, 26, 3, 208–224.

¹¹ C. Dunning: The impact of the COPTE programme... *op. cit.*

¹² R. Wroczyński: Powszechne dzieje wychowania fizycznego i sportu. Wydawnictwo BK, Wrocław 2003; J. Gaj, K. Hądzelek: Dzieje kultury fizycznej w Polsce. AWF, Poznań, 1997, 45.

¹³ W. Ferens, R. Wroczyński: Rozwój kultury fizycznej w okresie Odrodzenia i Oświecenia. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław 1964.

Początkowo system kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego na ziemiach polskich nie był jednolity. Czynnikiem determinującym było bardzo często ich położenie geopolityczne. Pierwszymi uczelniami, które dostarczały kandydatów na nauczycieli szkół średnich, były uniwersytety w Krakowie i Lwowie, przy czym nie dotyczyło to wychowania fizycznego. Jedną z pierwszych instytucji kształcących nauczycieli wychowania fizycznego było Towarzystwo Gimnastyczne „Sokół”, które od końca XIX w. na terenach Galicji rozpoczęło organizację kursów dla kandydatów na nauczycieli gimnastyki. Nie miało to jednolitego charakteru, kursy różniły się między sobą tematyką, długością trwania, miejscem itd. Organizowano sześciotygodniowe kursy wakacyjne, dwuletnie kursy wieczorowe, kursy zapoznające ze szwedzką metodą gimnastyczną, kursy dla kandydatek na nauczycielki gimnastyki, kursy okręgowe i specjalistyczne. Cechą wspólną tych kursów było to, iż opierały się przede wszystkim na praktycznych ćwiczeniach gimnastycznych i metodyce ich nauczania. W późniejszych latach pod wpływem rozwijania się innych systemów, również z zagranicy, czy pojawiania się pierwszych wydawnictw metodycznych poszerzono tematykę kursów, mając na uwadze całość potrzeb rozwojowych i psychicznych człowieka. Osoby, które ukończyły „sokole” kursy, były upoważnione do zdawania egzaminu przed Państwową Komisją Egzaminacyjną i, po jego pomyślnym przejściu, otrzymywały uprawnienia do prowadzenia wychowania fizycznego w szkołach średnich i seminariach nauczycielskich¹⁴. W końcu XIX w. „gniazda sokole” zaczęły też powstawać na ziemiach zaboru pruskiego, w Wielkopolsce i na Śląsku. Najpóźniej powstały na terenach zaboru rosyjskiego.

Znaczący udział w kształceniu nauczycieli wychowania fizycznego na terenie Galicji miał również Uniwersytet Jagielloński. Organizowany na nim dwuletni kurs różnił się od kursów, które proponował „Sokół”. Przede wszystkim program był zdecydowanie obszerniejszy (gimnastyka, gry i zabawy ruchowe, wybrane dyscypliny sportowe) i wzbogacony o podłoże teoretyczne, dzięki czemu miał opinię bardzo wartościowego. Nowością było również to, że w kursach mogli brać udział studenci innych kierunków studiów, zdobywając w ten sposób dodatkowe kwalifikacje, tj. do nauczania ćwiczeń fizycznych. Środowisko Uniwersytetu Jagiellońskiego tak pręźnie działało na rzecz rozwoju wychowania fizycznego, że w roku 1913 powołano Studium Wychowania Fizycznego. Wydarzenie to jest o tyle istotne, że stało się początkiem uniwersyteckiej historii studiów z zakresu wychowania fizycznego¹⁵.

Trudności kadrowe oraz brak należytej bazy spowodowały, że w roku 1878/1879 tylko w 302 szkołach ludowych nauczano gimnastyki przy ogólnej liczbie szkół 4255. W szkołach średnich sytuacja wyglądała trochę lepiej, bo w roku 1901/1902 w lekcjach gimnastyki brało udział 5764 uczniów z ogółem 21 031¹⁶.

¹⁴ J. Gaj, K. Hądzelek: *Dzieje kultury fizycznej...*, *op. cit.*

¹⁵ Tamże.

¹⁶ R. Wroczyński: *Powszechne dzieje wychowania fizycznego...*, *op. cit.*

W Królestwie Polskim (zabór rosyjski) proces kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego wyglądał inaczej niż w Galicji. Wynikało to przede wszystkim z ogólnej sytuacji polskiego szkolnictwa, które w wyniku rusyfikacji straciło na wiele lat swoją tożsamość. Dopiero w pierwszych latach XX w. odnotowano próby wprowadzania wychowania fizycznego i to jedynie w szkołach prywatnych. Szkoły, podobnie jak w Galicji, borykały się z trudnościami w zapewnianiu odpowiedniej bazy oraz należytej kadry do prowadzenia tego rodzaju zajęć. Z badań, jakie przeprowadzono w tym okresie, wynikało, że 16 szkół miało sale gimnastyczne (ankieta została wysłana do 150 szkół, jedynie 25 z nich przesłało wypełniony kwestionariusz)¹⁷.

Jedną z pierwszych instytucji, która kształciła w tym okresie nauczycieli wychowania fizycznego, była Szkoła Gimnastyki Szwedzkiej i Masażu Heleny Kuczalskiej, która w roku 1906 uzyskiwała do tego stosowne uprawnienia. Jako że szkoła ściśle współpracowała z Instytutem Gimnastycznym w Sztokholmie oraz zatrudniała w swoich szeregach Szwedki, propagowała szwedzki system wychowania fizycznego. Szkoła Kuczalskiej kształciła nauczycielki i nauczycieli wychowania fizycznego na potrzeby szkół i prywatnych pensji. Nowością, oprócz kształcenia kobiet, było to, że szkoła oferowała jednocześnie kursy z zakresu gimnastyki leczniczej i masażu, co pozwalało na pracę w prywatnych zakładach gimnastyczno-leczniczych. Helena Kuczalska dzięki swoim kontaktom z wieloma ośrodkami zagranicznymi wprowadzała liczne innowacje do kształcenia swoich słuchaczy¹⁸.

Niemal w tym samym czasie, co szkoła Kuczalskiej, kształcenie przyszłych nauczycieli wychowania fizycznego rozpoczęły seminaria nauczycielskie. Ich celem było przygotowanie kadry dla szkół elementarnych. Rozwój tych szkół spowodował, że w 1906 r. Polska Macierz Szkolna ogłosiła projekt czteroletniego programu kształcenia nauczycieli, w którym wśród 22 przedmiotów znalazło należyte miejsce wychowanie fizyczne. Niestety rok później organizacja została przez ówczesne władze zdelegalizowana, a co za tym idzie plany kształcenia nauczycieli zostały mocno ograniczone¹⁹.

Na terenach zaboru pruskiego działania prowadzące do silnej germanizacji polskiej ludności nie ominęły szkolnictwa. Chociaż bardzo wcześnie wprowadzono do szkół średnich gimnastykę, to nie miała ona nic wspólnego z pedagogiczną rolą wychowania fizycznego, bardziej łączyła się z wojskowym przygotowaniem. Okoliczności te sprawiły, że nie powstała żadna specjalna instytucja kształcąca nauczycieli wychowania fizycznego. Można podkreślić jedynie rolę pojedynczych osób, które swoją działalnością propagowały idee wychowania fizycznego oraz działalność „Sokoła”, który założył liczną sieć gniazd na terenach zachodnich i północnych Polski.

¹⁷ Tamże.

¹⁸ J. Gaj, K. Hądzelek: *Dzieje kultury fizycznej...*, *op. cit.*

¹⁹ R. Wroczyński: *Powszechnie dzieje wychowania fizycznego...*, *op. cit.*

Okres przed I wojną światową był trudnym czasem dla rozwoju narodowego szkolnictwa. Wraz z wprowadzaniem wychowania fizycznego do programów szkół pojawiły się instytucje kształcące kadry, ale – jak opisano powyżej – nie wszędzie mogły powstać, a nawet jeśli powstały, to nie zawsze nawiązywały do ówczesnych tendencji w wychowaniu fizycznym.

1.2. Okres międzywojenny

Pomimo trudnych czasów, jakie przyniósł wybuch I wojny światowej, okres dwudziestolecia międzywojennego był czasem bardzo dynamicznych działań na rzecz odrodzenia polskiej oświaty. Katedry pedagogiki i psychologii powoływano na wszystkich uniwersytetach, organizowano zjazdy i konferencje, dążąc do wypracowania nowego pomysłu na szkołę, która zaspokajałaby potrzeby i zainteresowania uczniów²⁰. Zmieniła się koncepcja wychowania fizycznego: w większym stopniu brano pod uwagę rozwój dzieci i młodzieży oraz ich potrzeby. Pracując nad ujednoczeniem ustroju szkolnego i wyrównaniem zaniedbań z okresu zaborów, poświęcano również dużo uwagi sprawom zdrowia i sprawności fizycznej. Zajmowały się tym takie instytucje, jak na przykład Państwowa Rada Wychowania Fizycznego i Kultury Cieleśnej (1919 r.) czy Państwowy Urząd Wychowania Fizycznego i Przysposobienia Wojskowego oraz działająca przy nim Rada Naukowa Wychowania Fizycznego (1927 r.). W 1919 r. w Warszawie odbył się zjazd nauczycielski, który przeszedł do historii jako Sejm Nauczycielski. Do głównych sekcji, w których trwały obrady, należała Sekcja Higieny Szkolnej i Wychowania Fizycznego, w ramach której ustalono wiele istotnych postulatów dotyczących wychowania fizycznego. Najistotniejszy z nich podkreślał rolę wychowania fizycznego w ogólnym procesie wychowawczym. Określono również zakres przedmiotów w programach nauczania nauczycieli, które były bardziej rozbudowane teoretycznie niż programy realizowane przed I wojną światową. Pojawiły się w nich takie przedmioty, jak anatomia, fizjologia, antropologia, higiena ogólna i szkolna oraz blok ćwiczeń cieleśnych z grami i zabawami ruchowymi²¹. Równocześnie z formułowaniem zadań nowego wychowania fizycznego zaczęto sobie zdawać sprawę z licznych problemów, jakie mogą zakłócić realizację śmiałych pomysłów. Należał do nich, między innymi, problem kadry, która miałaby odpowiadać za prowadzenie wychowania fizycznego w szkołach. Przed I wojną zdołano wykształcić kilkuset nauczycieli ćwiczeń fizycznych i byli to pra-

²⁰ R. Wroczyński: *Dzieje oświaty polskiej 1795–1945*. PWN, Warszawa 1980.

²¹ J. Gaj, K. Hądzelek: *Dzieje kultury fizycznej...*, *op. cit.*

wie wyłącznie absolwenci kursów „Sokoła”²². Na Sejmie Nauczycielskim uregulowano sprawy dotyczące kształcenia nauczycieli, w tym nauczycieli wychowania fizycznego; odpowiedzialne za to miały być 5-letnie seminaria nauczycielskie. W pierwszych trzech latach realizowano w nich program ogólnokształcący, a w dwóch ostatnich przedmioty pedagogiczne. Na mocy Ustawy o ustroju szkolnictwa z dnia 11 marca 1932 r. seminaria zostały zlikwidowane, a w ich miejsce powstały 3-letnie licea pedagogiczne, do których warunkiem przyjęcia było posiadanie „małej” matury (uzyskiwanej po ukończeniu 6 klas szkoły podstawowej i 4 klas gimnazjum). Nowa struktura kształcenia nauczycieli była korzystniejsza dla zainteresowanych, gdyż zapewniała im wyższy poziom ogólnego i pedagogicznego przygotowania oraz pozwalała na kontynuację nauki na wydziałach uniwersyteckich. Minusem niewątpliwie było to, iż w liceach zmniejszono liczbę godzin przeznaczonych na wychowanie fizyczne. Należy tu wspomnieć, iż od 1919 r. funkcjonowały na Uniwersytecie w Poznaniu Studia Wychowania Fizycznego, od 1927 r. na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie oraz od 1929 r. w Centralnym Instytucie Wychowania Fizycznego w Warszawie (dzisiejsza Akademia Wychowania Fizycznego). Przyjmuje się, że dopiero w latach trzydziestych XX w. szkoły polskie miały dobrze wykwalifikowaną kadrę do prowadzenia wychowania fizycznego. Do 1939 r. ośrodki uniwersyteckie wykształciły 1400–1500 studentów, w tym pierwszych 91 magistrów wychowania fizycznego. Wykształcenie licealne oraz uniwersyteckie wzbogacały różnego rodzaju kursy, które ukończyło ponad 1000 osób²³. Pomimo powstania licznych instytucji kształcących nauczycieli wychowania fizycznego, szkoły na wszystkich poziomach nadal borykały się z problemami kadrowymi.

1.3. Okres powojenny

Druga wojna światowa spowodowała, podobnie jak pierwsza, intensywne ruchy reformatorskie w oświacie i wychowaniu. Na wyzwolonych ziemiach polskie nauczycielstwo jednoczyło siły w pracach nad organizowaniem szkolnictwa. Nie bez znaczenia były doświadczenia innych krajów, które docierały do Polski i wpływały na tendencje w rozwoju wychowania fizycznego. Kolejny raz wychowanie fizyczne doczekało się czasów, w których podkreślano jego rangę, obok sportu i rekreacji. W wychowaniu fizycznym nastąpiła kontynuacja myśli sprzed II wojny światowej, czyli odejście od systemów gimnastycznych, które charakteryzowały czasy „Sokoła”, na rzecz bardziej wszechstronnej edukacji. Wojna

²² Tamże.

²³ J. Gaj, K. Hądzelek: *Dzieje kultury fizycznej...*, *op. cit.*; R. Wroczyński: *Powszechno dzieje wychowania fizycznego...*, *op. cit.*

jednak doprowadziła do tego, że do zawodu nauczyciela wychowania fizycznego powróciła 1/3 wykształconych specjalistów, co było przysłowiową kroplą w morzu potrzeb²⁴. Pozytywnym czynnikiem był bardzo intensywny rozwój wyższych studiów, kształcących specjalistów z różnych obszarów kultury fizycznej. Z uniwersytetów w Poznaniu, Krakowie i Wrocławiu odłączyły się i rozpoczęły działalność samodzielne wyższe szkoły wychowania fizycznego. Wraz z Akademią Wychowania Fizycznego w Warszawie podlegały Głównemu Komitetowi Kultury Fizycznej²⁵. Jednocześnie z rozwojem wyższych szkół nauczycieli kształcono na poziomie średnim i półwyższym. W 1954 r. Ministerstwo Oświaty powołało 2-letnie studia nauczycielskie o kierunku WF, na których w ciągu 14 lat wykształciło się 7000 nauczycieli. Tendencja jednak była taka, aby nauczycieli kształcić przede wszystkim na wyższym poziomie, wobec czego zaczęto zastępować 2-letnie studia wyższymi szkołami nauczycielskimi trwającymi 3 lata. Pod koniec lat sześćdziesiątych ubiegłego wieku funkcjonowało 9 wyższych szkół nauczycielskich, w których do 1970 r. wykształciło się prawie 8000 absolwentów w zakresie wychowania fizycznego. W latach 1972–1989 liczba ta sięgała 30 000²⁶.

Historia kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego pokazuje, że koncepcje ich nauczania ewoluowały na przestrzeni dwóch wieków. Początkowo nauczanie przypominało bardziej dzisiejsze kursy instruktorskie, ale bardzo szybko nadano mu charakter akademicki, który zakładał wszechstronne przygotowanie kandydatów na nauczycieli. I tak jest do dnia dzisiejszego. Pojawia się zatem pytanie, kiedy oficjalnie zaczęto wskazywać na istotę praktycznego przygotowania nauczycieli, czyli obowiązek odbywania przez nich praktyk pedagogicznych. Otóż gdy prześledzi się pierwsze ustawy i rozporządzenia ogłoszone przez polskie władze, można stwierdzić, że już w roku 1932 w Ustawie o ustroju szkolnictwa zapisano, iż kształcenie kandydatów na nauczycieli powinno, między innymi, obejmować praktykę pedagogiczną. Zapis ten dotyczył wszystkich wymienionych w dokumencie grup pedagogicznych, czyli wychowawczyń przedszkoli, nauczycieli szkół powszechnych, nauczycieli szkół średnich ogólnokształcących oraz nauczycieli szkół zawodowych²⁷.

Warto wspomnieć, że już wcześniej zwracano uwagę na praktyczne przygotowanie nauczycieli wychowania fizycznego, aczkolwiek nie odnosiło się to wprost do praktyk pedagogicznych. W 1919 r. podczas wspomnianego już Sejmu Nauczycielskiego wypracowano 12 wniosków, które uznano za najważniejsze w wychowaniu fizycznym w owym czasie. W punkcie 9 tego dokumentu zapisano, że „zjazd uznaje, że dla wszyst-

²⁴ J. Gaj, K. Hądzelek: *Dzieje kultury fizycznej...*, *op. cit.*

²⁵ R. Wroczyński: *Powszechne dzieje wychowania fizycznego...*, *op. cit.*

²⁶ J. Gaj, K. Hądzelek: *Dzieje kultury fizycznej...*, *op. cit.*

²⁷ Ustawa z dnia 11 marca 1932 r. o ustroju szkolnictwa, Dz.U. 1932 r., nr 38, poz. 389.

kich kandydatów nauczycielskich należy wprowadzić naukę wychowania fizycznego i higieny, teoretyczną i praktyczną, aby mieli należyte zrozumienie dla tych spraw i mogli być pomocni specjalnym kierownikom wychowania fizycznego²⁸. W tym samym roku w Dziennikach Urzędowych Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej opublikowano „Dekret o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim”, w którym określono, jakie wymagania musi spełniać kandydat na nauczyciela²⁹. W dokumencie tym, podpisanym przez Józefa Piłsudskiego, zapisano, iż nauczycielem może stać się jedynie osoba, która złoży pierwszy egzamin nauczycielski i odbędzie co najmniej dwuletnią zadowalającą praktykę w szkole powszechnej publicznej lub prywatnej.

Przez wiele lat o praktykach pisano przy okazji uchwalania kolejnych ustaw dotyczących szkolnictwa, aż do roku 1960, kiedy ogłoszono odrębne rozporządzenie regulujące kwestie praktyk studentów szkół wyższych³⁰. W § 2 wspomnianego aktu prawnego stwierdzono, że „praktyki studenckie stanowią nieodłączną część programu nauczania i podlegają obowiązkowemu zaliczeniu równorzędnie z innymi zajęciami obowiązkowymi”. Rozporządzenie to, jak również kolejne jego wersje, określało ogólne ramy dotyczące się organizacji praktyk studenckich, natomiast szczegółowe wytyczne podlegały ministrom, sprawującym nadzór nad poszczególnymi szkołami wyższymi i były ściśle uzależnione od planów studiów. Ostatnim, odrębnym dla praktyk rozporządzeniem był dokument z 1991 r. (wraz z późniejszymi zmianami)³¹.

1.4. Standardy kształcenia nauczycieli w zakresie praktyk pedagogicznych w Polsce

Obecnie w Polsce obowiązują tzw. standardy kształcenia nauczycieli. Wprowadzane w życie rozporządzeniami Ministra Edukacji Narodowej i Sportu, a później Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego, regulują kwestie wymagań stawianych edukacji nauczycieli. W ramach tych wymagań mniej lub bardziej szczegółowo określano cel, zadania,

²⁸ K. Hądzelek: Postulaty Sejmu Nauczycielskiego (1919) w dziedzinie wychowania fizycznego na tle koncepcji edukacji fizycznej Komisji Edukacji Narodowej. [W:] Spuścizna Komisji Edukacji Narodowej w dziedzinie wychowania fizycznego. Wyd. Sport i Turystyka, Warszawa 1978, 153–154.

²⁹ Dekret o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskim. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej. Mazowiecka Biblioteka Cyfrowa, nr 2, 1919, 32–37. <http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/dlibra/publication/18519?tab=1>.

³⁰ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1960 r. w sprawie praktyk studentów szkół wyższych, Dz.U. 1961, nr 1, poz. 1.

³¹ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1991 r. w sprawie studenckich praktyk zawodowych, Dz.U. 1991, nr 73, poz. 323.

liczbę godzin przypadającą na poszczególne elementy kształcenia, a czasami nawet treści. I tak np. w latach 2004–2012 obowiązywały poniższe rozporządzenia, które regulowały kwestie praktyk pedagogicznych.

1.4.1.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu

z dnia 7 września 2004 r.

w sprawie standardów kształcenia nauczycieli

(Dz.U. nr 207, poz. 2110)

Praktyki pedagogiczne – minimalne obciążenia godzinowe w przypadku studiów wyższych zawodowych:

- w zakresie dwóch specjalności nauczycielskich (głównej i dodatkowej) – łącznie w wymiarze co najmniej 180 godzin;
- dla uzupełniających studiów magisterskich, prowadzonych dla absolwentów studiów wyższych zawodowych w specjalizacji nauczycielskiej – w wymiarze co najmniej 45 godzin;
- dla jednolitych studiów magisterskich – w wymiarze co najmniej 150 godzin.

Jednolite studia magisterskie w zakresie dwóch specjalności nauczycielskich (głównej i dodatkowej) – łącznie w wymiarze co najmniej 210 godzin.

X. PRAKTYKI PEDAGOGICZNE

Celem praktyk pedagogicznych jest w szczególności:

- 1) poznanie organizacji pracy różnych typów szkół i placówek, a w szczególności tych, w których absolwenci mogą znaleźć zatrudnienie;
- 2) nabycie umiejętności planowania, prowadzenia i dokumentowania zajęć;
- 3) nabycie umiejętności prowadzenia obserwacji zajęć i jej dokumentowania;
- 4) nabycie umiejętności analizy pracy nauczyciela i uczniów podczas wspólnego omawiania praktyk przez opiekunów praktyk i studentów;
- 5) nabycie umiejętności analizowania własnej pracy i jej efektów oraz pracy uczniów.

Praktyki pedagogiczne organizowane są w różnych typach szkół i placówek, a obowiązkowo w tych, do pracy w których absolwent studiów uzyskuje kwalifikacje.

W trakcie praktyk studentowi zapewnia się następujące formy aktywności: wizyty w szkołach i placówkach, obserwowanie zajęć, asystowanie nauczycielowi prowadzącemu zajęcia, prowadzenie zajęć wspólnie z nauczycielem, samodzielne prowadzenie

zajęć, planowanie i omawianie zajęć prowadzonych przez siebie i innych (nauczycieli, studentów).

W przypadku studiów wyższych zawodowych i jednolitych studiów magisterskich zajęcia prowadzone przez studenta powinny stanowić co najmniej 30% czasu przeznaczanego w programie studiów na praktyki pedagogiczne. Co najmniej 40% czasu praktyk powinno być realizowanych podczas ostatniego roku kształcenia nauczycielskiego.

W trakcie praktyk pedagogicznych co najmniej 30 godzin zajęć powinno być realizowanych w powiązaniu z kształceniem w zakresie psychologii i pedagogiki.

W programie studiów w zakresie przedmiotów: psychologia, pedagogika i dydaktyka przedmiotowa, należy zapewnić czas na przygotowanie studentów do praktyki oraz jej omówienie.

Szkoły wyższe kształcące nauczycieli są obowiązane utrzymywać systematyczny kontakt ze szkołami i placówkami, w których studenci odbywają praktyki pedagogiczne.

Udział studenta w zajęciach objętych praktykami pedagogicznymi jest dokumentowany. Praktyki pedagogiczne podlegają ocenie z uwzględnieniem opinii opiekuna praktyk w szkole.

1.4.2.

Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej

z dnia 12 marca 2009 r.

w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli

Od 2009 r. nauczycielem, w tym nauczycielem wychowania fizycznego, mógł być każdy, kto zgodnie z § 1 pkt 3 rozporządzenia spełniał kryterium przygotowania pedagogicznego: „należy przez to rozumieć nabycie wiedzy i umiejętności z zakresu psychologii, pedagogiki i dydaktyki szczegółowej, nauczanych w wymiarze nie mniejszym niż 270 godzin w powiązaniu z kierunkiem (specjalnością) kształcenia oraz pozytywnie ocenioną praktyką pedagogiczną w wymiarze nie mniejszym niż 150 godzin”.

1.4.3.

Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela

Nowe rozporządzenie uszczegółowiło kwestie praktyk pedagogicznych w zakresie celów i zadań w następujący sposób³²:

Minimalna liczba godzin praktyk:

Moduł 2. Przygotowanie w zakresie psychologiczno-pedagogicznym:

1. Ogólne przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne.
2. Przygotowanie psychologiczno-pedagogiczne do nauczania na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych.
3. Praktyka, 30.

Moduł 3. Przygotowanie w zakresie dydaktycznym:

1. Podstawy dydaktyki.
2. Dydaktyka przedmiotu (rodzaju zajęć) na danym etapie edukacyjnym lub etapach edukacyjnych.
3. Praktyka, 120.

Celem praktyk pedagogicznych jest kształtowanie kompetencji opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych przez:

- a) zapoznanie się ze specyfiką przedszkola, szkoły lub placówki, w której praktyka jest odbywana, w szczególności poznanie realizowanych przez nią zadań opiekuńczo-wychowawczych i dydaktycznych, sposobu funkcjonowania, organizacji pracy, pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz prowadzonej dokumentacji;
- b) obserwowanie: zorganizowanej i podejmowanej spontanicznie aktywności formalnych i nieformalnych grup uczniów, aktywności poszczególnych uczniów, w tym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, interakcji dorosły (nauczyciel, wychowawca) – dziecko oraz interakcji między dziećmi i młodzieżą (w tym samym i w różnym wieku), procesów komunikowania interpersonalnego i społecznego w grupach wychowawczych, ich prawidłowości i zakłóceń, czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk oraz prowadzonych przez niego zajęć, sposobu integrowania przez opiekuna praktyk różnej działalności, w tym opiekuńczo-wychowawczej, dydaktycznej,

³² To rozporządzenie w sprawie standardów kształcenia nie obowiązywało w chwili pisania i składania projektu, jednak zaczęło obowiązywać w trakcie realizacji projektu.

- pomocowej i terapeutycznej, dynamiki grupy, ról pełnionych przez uczestników grupy, zachowania i postaw dzieci i młodzieży, działań podejmowanych przez opiekuna praktyk na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa i zachowania dyscypliny w grupie; obserwowanie czynności podejmowanych przez opiekuna praktyk w toku prowadzonych przez niego lekcji (zajęć) oraz aktywności uczniów, toku metodycznego lekcji (zajęć), stosowanych przez nauczyciela metod i form pracy oraz wykorzystywanych pomocy, sposobu oceniania uczniów, sposobu zadawania i kontrolowania pracy domowej, funkcjonowania i aktywności w czasie lekcji (zajęć) poszczególnych uczniów, w tym ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi oraz uczniów uzdolnionych, organizacji przestrzeni w klasie oraz sposobu jej zagospodarowania;
- c) współdziałanie z opiekunem praktyk w: sprawowaniu opieki i nadzoru nad grupą oraz zapewnianiu bezpieczeństwa, podejmowaniu działań wychowawczych wynikających z zastanych sytuacji, prowadzeniu zorganizowanych zajęć wychowawczych, podejmowaniu działań na rzecz uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w planowaniu i przeprowadzeniu lekcji (zajęć), organizowaniu pracy w grupach, przygotowaniu pomocy dydaktycznych, wykorzystaniu środków multimedialnych i technologii informacyjnej w pracy dydaktycznej, kontrolowaniu i ocenianiu uczniów, organizowaniu przestrzeni klasy, podejmowaniu działań w zakresie projektowania i udzielania pomocy psychologiczno-pedagogicznej;
- d) pełnienie roli opiekuna-wychowawcy, w szczególności: diagnozowanie dynamiki grupy oraz pozycji jednostek w grupie, poznawanie uczniów i wychowanków, ich sytuacji społecznej, potrzeb, zainteresowań i zdolności, a także określanie poziomu rozwoju oraz wstępne diagnozowanie dysfunkcji i zaburzeń, samodzielne prowadzenie działań opiekuńczo-wychowawczych wobec grupy i poszczególnych uczniów i wychowanków w grupie, sprawowanie opieki nad grupą w toku spontanicznej aktywności uczniów i wychowanków, organizacja i prowadzenie zajęć wychowawczych (w tym zajęć integrujących grupę i działań profilaktycznych) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze, animowanie aktywności grupy i współdziałania jej uczestników, organizowanie pracy uczniów i wychowanków w grupach zadaniowych;
- e) pełnienie roli nauczyciela, w szczególności: planowanie lekcji (zajęć), formułowanie celów, dobór metod i form pracy oraz środków dydaktycznych, dostosowywanie metod i form pracy do realizowanych treści, etapu edukacyjnego oraz dynamiki grupy uczniowskiej, organizacja i prowadzenie lekcji (zajęć) w oparciu o samodzielnie opracowywane scenariusze, wykorzystywanie w toku lekcji (zajęć) środków multimedialnych i technologii informacyjnej, dostosowywanie sposobu komunikacji w toku lekcji (zajęć) do poziomu rozwoju uczniów, animowanie aktywności poznawczej i współdziałania uczniów, rozwijanie umiejętności samodzielnego zdobywania wiedzy z wykorzystaniem technologii informacyjnej, organizacja pracy uczniów w grupach

- zadaniowych, dostosowywanie podejmowanych działań do możliwości i ograniczeń uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, diagnozowanie poziomu wiedzy i umiejętności uczniów, podejmowanie indywidualnej pracy dydaktycznej z uczniami (w tym z uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), podejmowanie działań wychowawczych w toku pracy dydaktycznej w miarę pojawiających się problemów w sytuacjach: zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych, nieprzestrzegania ustalonych zasad, podejmowanie współpracy z innymi nauczycielami, wychowawcą klasy, pedagogiem szkolnym, psychologiem szkolnym oraz specjalistami pracującymi z uczniami;
- f) podejmowanie indywidualnej pracy z uczniami i wychowankami (w tym uczniami ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi), podejmowanie działań wychowawczych o charakterze interwencyjnym w sytuacjach konfliktu, zagrożenia bezpieczeństwa, naruszania praw innych lub nieprzestrzegania ustalonych zasad, sprawowanie opieki nad uczniami i wychowankami poza terenem przedszkola, szkoły lub placówki;
- g) analizę i interpretację zaobserwowanych albo doświadczanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, w tym: prowadzenie dokumentacji praktyki, konfrontowanie wiedzy teoretycznej z praktyką, ocenę własnego funkcjonowania w toku realizowania zadań opiekuńczych i wychowawczych (dostrzeganie swoich mocnych i słabych stron), ocenę przebiegu prowadzonych działań oraz realizacji zamierzonych celów, konsultacje z opiekunem praktyk w celu omawiania obserwowanych sytuacji i przeprowadzanych działań, omawianie zgromadzonych doświadczeń w grupie studentów (słuchaczy).

IV. Organizacja praktyk

W trakcie praktyk studentowi (słuchaczowi) zapewnia się następujące formy aktywności:

- 1) wizyty w przedszkolach, szkołach i placówkach;
- 2) obserwowanie zajęć;
- 3) asystowanie nauczycielowi prowadzącemu zajęcia;
- 4) samodzielne prowadzenie zajęć;
- 5) planowanie i omawianie zajęć prowadzonych przez siebie i innych (nauczycieli, studentów, słuchaczy).

Uczelnie:

- 1) opracowują zasady odbywania praktyk;
- 2) przygotowują studentów (słuchaczy) do odbycia praktyk;
- 3) zapewniają możliwość omówienia praktyk w trakcie zajęć na uczelni;
- 4) utrzymują systematyczny kontakt z przedszkolami, szkołami i placówkami, w których studenci (słuchacze) odbywają praktyki.

Uczelnie mają obowiązek zapewnić studentom (słuchaczom) w trakcie praktyk:

- 1) warunki umożliwiające zarówno uzyskanie przygotowania praktycznego w zakresie realizacji zadań wychowawczych i opiekuńczych, jak i poznanie różnych klas i zespołów uczniowskich oraz zdobycie odpowiedniego doświadczenia pedagogicznego w zakresie organizacji pracy przedszkola, szkoły lub placówki, planowania, realizowania i oceniania wyników procesu kształcenia;
- 2) dostęp do pracowni specjalistycznych, sprzętu i pomocy dydaktycznych;
- 3) opiekę i nadzór opiekuna praktyk;
- 4) warunki umożliwiające samodzielne opracowanie konspektów lekcji lub scenariuszy zajęć w oparciu o informacje i wskazówki przekazane przez opiekuna praktyk;
- 5) warunki do prowadzenia lekcji (zajęć) z zastosowaniem technologii informacyjnej, w szczególności z wykorzystaniem treści i zasobów edukacyjnych znajdujących się na portalach internetowych.

Praktyki powinny odbywać się w przeważającej części równoległe z realizacją zajęć na uczelni.

Jak widać z powyższego, nawet bardzo szczegółowe uregulowania realizacji praktyk pedagogicznych w rozporządzeniu z 2012 r. zostawia dość dużą swobodę uczelniom kształcącym nauczycieli w zakresie ustalania zasad i organizacji praktyk.

1.5. Praktyki pedagogiczne w badaniach i dyskusji

O praktykach pedagogicznych dyskutuje się ostatnio dużo. Nie jest to dziwne, jeżeli weźmie się pod uwagę, jak ważne miejsce w systemie kształcenia nauczycieli zajmują praktyki. Przejawem tego zainteresowania mogą być organizowane publiczne dyskusje na różnorodnych seminariach, konferencjach i sympozjach zarówno naukowych, jak i dydaktycznych. I tak na przykład w 2012 r. odbyły się m.in. takie spotkania naukowe i metodyczne: „Modelowy program praktyk pedagogicznych w kształceniu przyszłych nauczycieli” (www.krakow.janski.edu.pl), Ogólnopolska Konferencja Naukowa „Praktyki pedagogiczne ważnym ogniwem w procesie kształcenia nauczycieli edukacji wczesnoszkolnej i przedszkolnej” (www.pwsz.wloclawek.pl) czy Konferencja teoretyczno-metodyczna „Profesjonalne praktyki – profesjonalni nauczyciele. O poprawę jakości praktyk pedagogicznych” (www.konin.edu.pl).

Zainteresowanie problematyką praktyk pedagogicznych w kształceniu nauczycieli owocuje również dużą liczbą publikacji naukowych, będących także pokłosiem wyżej

wymienionych konferencji. Publikacje te można sklasyfikować w dwóch nurtach³³: jednym związanym z praktycznym przygotowaniem zawodowym w procesie kształcenia w szkole wyższej, zawierającym opisy programów i przebiegu praktyk pedagogicznych na poszczególnych uczelniach, oraz drugim związanym z projektowaniem modelowych rozwiązań praktyk.

Publikacje Janikowskiej-Siatki³⁴ oraz Umiastowskiej i Makris³⁵ należą do pierwszego nurtu. W obu publikacjach analizowane są zagadnienia dotyczące celów i zadań praktyki studenckiej z uwzględnieniem jej rodzaju, a także obowiązki zarówno studenta, jak i opiekuna praktyk oraz sposób organizacji i realizacji praktyk na konkretnych uczelniach wyższych.

Organizacja praktyk spotyka się często z krytyką. Wpływ praktyk na kształcenie nauczycieli, w tym kontekście także na nauczycieli wychowania fizycznego, jest ogromny, jednak – co warto podkreślić – jest także tym elementem kształcenia, który wzbudza najwięcej kontrowersji³⁶. W polskich badaniach Michalski³⁷ krytykuje uczelniane programy praktyk ze względu na ich ogólnikowość, małą precyzję w formułowaniu zadań, fragmentaryczność zapisów (niemożność wypracowania przez studentów różnorodności metodycznej, schematyzm i nagminne powielanie tych samych metod, form i środków). Zdrojewska-Bielawska³⁸ wskazuje na niewystarczającą liczbę godzin przewidzianą programowo na praktykę, a także na zbyt małą liczbę samodzielnie przeprowadzonych lekcji i hospitacji, zbyt krótki czas uniemożliwiający zdobycie umiejętności wychowawczych, tj. panowania nad grupą.

Jarmowicz³⁹ w swojej pracy koncentruje się na roli nauczyciela, konieczności przygotowania do zajęć, pogłębiania wiedzy w celu uniknięcia odtwarzania tych samych ćwiczeń, ale przede wszystkim uważa, że im trudniejsze warunki pracy ma na początku młody nauczyciel, tym lepiej dla niego. Uważa on, że przeszkody i komplikacje nie tylko wzmacniają charakter, lecz także przyczyniają się do wzrostu kreatywności i samodzielności nauczyciela już na początku pracy w szkole. Ponadto wymienia zadania stojące przed młodymi nauczycielami, nie tylko odbywającymi praktyki.

³³ S. Sendlak: Przygotowanie zawodowe studentów akademii wychowania fizycznego po monitorowanej praktyce w szkole podstawowej. Praca magisterska, AWF we Wrocławiu, 2013.

³⁴ M. Janikowska-Siatka: Materiały pomocnicze do ćwiczeń z metodyki wychowania fizycznego. Wydawnictwo AWF, Kraków 2006.

³⁵ D. Umiastowska, M. Makris: Dziennik trzytygodniowej praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2003.

³⁶ C. Dunning: The impact of the COPTÉ programme... *op. cit.*; J. Mitchell, A. Clarke, J. Nuttall: Cooperating teachers' perspective under scrutiny: A comparative analysis of Australia and Canada, *Asia-Pacific Journal of Teacher Education*, 2007, 35, 1, 5–25; A. Woolfolk-Hoy: Changes in efficacy during the early years of teaching. American Educational Research Association, New Orleans 2000.

³⁷ J. Michalski: Czy praktyka pedagogiczna to fikcja? *Nowa Szkoła*, 2004, 4, 12–14.

³⁸ U. Zdrojewska-Bielawska: Jak to na praktyce ładnie..., *Nowa Szkoła*, 2004, 4, 15–16.

³⁹ K. Jarmowicz: Praktyki pedagogiczne – moja refleksja, *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2004, 4, 25–27.

Guła-Kubiszewska i Lewandowski⁴⁰ wysunęli wnioski, że istnieje niepokojąco duża niezgodność w ocenie wystawianej studentowi przez nauczyciela w szkole i opiekuna dydaktycznego na uczelni. Zauważyli także, że nie występują istotne statystycznie różnice między ocenami końcowymi wystawianymi przez nauczyciela w szkole za przygotowanie teoretyczne i praktyczne studenta do praktyki oraz że bardzo często nauczyciele w szkołach nie kontrolują poprawności prowadzenia zapisów w dzienniku praktyki przez studenta i niejednokrotnie, pomimo stwierdzonych przez opiekuna z uczelni ewidentnych braków i błędów, stawiają mu wysoką ocenę za prowadzenie dokumentacji i przygotowanie teoretyczne.

W kolejnych badaniach Guła-Kubiszewska i Lewandowski⁴¹ poddali analizie i ocenie program kształcenia nauczycieli w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. Autorzy tekstu zwrócili uwagę na brak integracji w programie kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego oraz niewystarczające wykorzystanie praktyki pedagogicznej w tym procesie. W odczuciu autorów funkcjonujący aktualnie program studiów nie wprowadził istotnych jakościowo zmian w procesie przygotowywania do zawodu nauczyciela wychowania fizycznego. Kształcenie to bardziej przypomina przygotowywanie do roli instruktora ćwiczeń fizycznych, a nie przewodnika po kulturze ludzkiego ciała. Autorzy opisują dla porównania inne wzorce z krajów europejskich doskonalenia kompetencji zawodowych (model holenderski, angielski, francuski, niemiecki).

Wollman⁴² uważa, że dobry start zawodowy to wynik sumiennego przygotowania praktycznego studenta za sprawą dobrze przygotowanej przez szkołę wyższą praktyki studenckiej. Twierdzi także, że efektywna praktyka pedagogiczna, podczas której student ma wystarczająco dużo czasu na zdobycie cennego doświadczenia i obserwacji pracy twórczego i kompetentnego nauczyciela mentora, przyczynia się do skrócenia adaptacji zawodowej młodego nauczyciela.

W publikacjach, które bezpośrednio odnoszą się do praktyk pedagogicznych na studiach kształcących przyszłych nauczycieli wychowania fizycznego, warto zwrócić uwagę na kilka, które, podobnie jak część wymienionych wyżej, są pokłosiem seminariów i konferencji odbywających się w ostatnich kilku latach. I tak np. Madejski⁴³ odno-

⁴⁰ H. Guła-Kubiszewska, M. Lewandowski: Zakładana a rzeczywista funkcja sprawdzająca praktyki pedagogicznej. [W:] Edukacja jutra: XI Tatrzańskie Seminarium Naukowe, (red.) F. Berezniński, K. Denek. Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2005, 419–426.

⁴¹ H. Guła-Kubiszewska, M. Lewandowski: Praktyka pedagogiczna – student jako instruktor ćwiczeń fizycznych czy przewodnik po kulturze ludzkiego ciała? [W:] Edukacja jutra: XIV Tatrzańskie Seminarium Naukowe, t. 2, (red.) K. Denek, K. Zatoń, A. Kwaśna. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław 2008, 111–120.

⁴² L. Wollman: Czynniki warunkujące adaptację zawodową nauczyciela. [W:] Adaptacja zawodowa nauczyciela, (red.) J. Szempruch, M. Blachnik-Gęsiarz. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Lingwistycznej, Częstochowa 2009.

⁴³ E. Madejski: Praktyki pedagogiczne w kształceniu nauczycieli wychowania fizycznego, Lider, numer specjalny, 2008, 14–16.

towuje, że 67% studentów krakowskiej Akademii Wychowania Fizycznego uważa, że praktyki pedagogiczne dobrze przygotowują do pracy zawodowej oraz że zdecydowana większość studentów AWF w Krakowie (71,8%) pozytywnie ocenia tamtejszy system praktyk. Dla porównania pozytywną opinię na temat uczelnianych praktyk pedagogicznych wyraziło 61,4% studentów Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej⁴⁴.

W badaniach studentów wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego, których wyniki przedstawili Koszycz, Skarul i Wójcik-Grzyb⁴⁵, 71% studentów wysoko oceniło swoje przygotowanie praktyczne po praktyce w gimnazjum. W badaniach Kosiby i Madejskiego⁴⁶ 62% studentów pozytywnie oceniło realizację zadań przez nauczycieli opiekunów. Pozostała część ankietowanych nie widziała pozytywów w wizerunku mentora i 18% z nich stwierdziło, że opiekunowie nie spełnili ich oczekiwań. Przyczyn niezadowolenia autorzy dopatrują się w typach osobowości nauczycieli opiekunów – zbyt liberalnych i biernych w działaniu lub po prostu wykorzystujących praktykantów.

W przedstawionych w 2008 r. badaniach Skibniewski⁴⁷ skoncentrował się na opinii studentów na temat wpływu praktyk pedagogicznych na kompetencje pedagogiczne. W opinii studentów praktyki najbardziej wpływały na rozwój kompetencji współdziałania (4,10) i komunikacyjnych (3,54), najmniej natomiast na kompetencje kreatywne (3,20), informatyczne (3,15) i moralne (3,10). W kolejnych badaniach Skibniewskiego⁴⁸ proszono nauczycieli szkolnych, by ocenili kompetencje studentów warszawskiej Akademii Wychowania Fizycznego biorących udział w praktykach pedagogicznych. Nauczyciele szkolni, posługując się skalą od 1 do 5, najwyżej ocenili kompetencje moralne (3,8) i komunikacyjne (3,64) studentów. Najniżej ocenione zostały zaś kompetencje kreatywne (3,23), tj. działania niestandardowe czy twórcze rozwiązywanie problemów, oraz kompetencje informatyczno-medialne (2,9). Bazując na zebranych informacjach, autor postuluje poprawę efektywności praktyk i procesu kształcenia studentów szczególnie w sferze kompetencji kreatywnych i informatycznych.

⁴⁴ R. Cieśliński: Praktyki pedagogiczne w opinii studentów Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej, *Kultura Fizyczna*, 2007, 3–4, 10–15.

⁴⁵ M. Koszycz, A. Skarul, A. Wójcik-Grzyb: Praktyki pedagogiczne elementem samodoskonalenia studenta do przyszłego zawodu nauczyciela wychowania fizycznego. [W:] *Kontrola i ocena w wychowaniu fizycznym*, (red.) T. Bartoszewicz, T. Koszycz, A. Nowak. Wydawnictwo WTN, Wrocław 2003.

⁴⁶ G. Kosiba, E. Madejski: Praktyczne przygotowanie studentów do zawodu nauczyciela w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 2009, 28, 317–321.

⁴⁷ S. Skibniewski: Rola praktyk pedagogicznych w rozwoju kompetencji pedagogicznych studentów uczelni wychowania fizycznego, *Kultura Fizyczna*, 2008, 9–12, 24–27.

⁴⁸ S. Skibniewski: Kompetencje pedagogiczne studentów kończących studia wychowania fizycznego w opinii nauczycieli kierowników praktyk, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 2011, 35, 77–80.

Analizując kwestię oceniania studentów biorących udział w praktykach pedagogicznych Butny⁴⁹ zauważa, że studenci najslabiej oceniani są w zakresie orientacji w zagadnieniach kultury fizycznej oraz pod względem umiejętności rozwiązywania konfliktów i panowania nad grupą. W czasie praktyki przedmiotowo-metodycznej najniżej oceniane jest prowadzenie systematycznej dokumentacji, przygotowanie metodyczne i umiejętność prowadzenia innych lekcji (np. wychowawczych). W odniesieniu do praktyki ciągłej najslabiej oceniane jest przygotowanie metodyczne oraz prowadzenie dokumentacji. Autor zwraca uwagę, że wymagania nauczycieli szkolnych w odniesieniu do przygotowania metodycznego rosną. Co jednak znamienne, nauczyciele szkolni w swojej ocenie biorą pod uwagę głównie przygotowanie metodyczne związane z prowadzeniem lekcji. W niewielkim stopniu lub wcale nie biorą pod uwagę takich elementów, jak formułowanie tematów lekcji czy zadań szczegółowych.

W innych badaniach Warchoł i Momola⁵⁰ zapytali studentów Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie o zgodność założeń i rzeczywistej realizacji praktyki. Przeprowadzenie zgodnej z programem liczby hospicji zadeklarowało 85,1% studentów, bieżącą dokumentację prowadziło 61,7% studentów, a prawie połowa (48,9%) studentów prowadziła lekcje wychowania fizycznego bez pisemnego przygotowania.

W podobnych badaniach, dotyczących porównania założeń praktyki z jej rzeczywistą realizacją, Krzak i Kumala⁵¹ analizowały, które z zadań założonych w ramach praktyk są rzeczywiście realizowane przez studentów wrocławskiej Akademii Wychowania Fizycznego podczas praktyki, a które z nich są fikcyjne. O ile liczba godzin hospicji rzeczywiście zrealizowanych przez studentów była dużo większa niż w badaniach Warchoła i Momoli⁵², o tyle według innych wskaźników rzeczywistość badanej przez Krzak i Kumalę⁵³ społeczności studenckiej była dużo gorsza od założonej: aż 83% studentów prowadziło lekcje wychowania fizycznego bez pisemnego przygotowania. Bieżącą dokumentację prowadziło 64% studentów. Co więcej, autorki podważają uczciwość i rzetelność nauczycieli szkolnych będących opiekunami studentów. Z odpowiedzi badanych wynikało bowiem, że opiekunowie w 36% podpisali dokumentację łącznie z konspektami *in blanco*. Jak słusznie zauważyły autorki, takie podejście nauczycieli szkolnych obniża jakość i efektywność praktyk pedagogicznych. Krzak i Kumala⁵⁴

⁴⁹ K. Butny: Opinie – oceny nauczycieli i dyrekcji szkół o praktykach pedagogicznych, *Wychowanie Fizyczne i Fizjoterapia*, 2003, 5, 31–40.

⁵⁰ K. Warchoł, I. Momola: Założone a rzeczywiste funkcje praktyk pedagogicznych w opinii studentów wychowania fizycznego, *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2008, 2, 26–33.

⁵¹ M. Krzak, R. Kumala: Co jest prawdą, a co fikcją? Spostrzeżenia i refleksja studentów po praktykach pedagogicznych, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 2011, 33, 1, 88–96.

⁵² K. Warchoł, I. Momola: Założone a rzeczywiste funkcje... *op. cit.*

⁵³ M. Krzak, R. Kumala: Co jest prawdą... *op. cit.*

⁵⁴ Tamże.

proponują, by zmienić tradycyjny program praktyk poprzez wprowadzenie praktyki monitorowanej przez nauczyciela akademickiego. Sugerują zwiększenie kontroli nad nauczycielami szkolnymi.

W obu badaniach – które przeprowadzili Krzak i Kumala⁵⁵ oraz Warchoń i Momola⁵⁶ – warto zwrócić uwagę na duży odsetek studentów nieprowadzących bieżącej dokumentacji. Studenci sugerują w swoich opiniach ograniczenie dokumentacji praktyk (24,7%), a także wydłużenie czasu trwania praktyki (10,8% studentów) oraz zmianę jej terminu (6,3%)⁵⁷. W badaniach Czollek⁵⁸ studenci chcieliby uczestniczyć w prowadzeniu większej liczby lekcji (50%).

Badania realizowane tuż przed wdrożeniem opisywanego w niniejszej publikacji projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” oraz po jego zakończeniu⁵⁹ sugerowały także, że w zdecydowanej większości studenci realizowali podczas praktyki zadania związane z przygotowaniem uczniów do uczestnictwa w obszarze kultury rekreacji. Treść zadania związanego z nabywaniem umiejętności sprowadzała się najczęściej do wykonywania elementów technicznych gier zespołowych (87,8%), a najrzadziej do organizowania wypoczynku (3,30%). Studenci w małym zakresie realizowali zadania rozwijające kompetencje uczniów do uczestnictwa w zachowaniach estetycznych.

Badania nad jakością praktyk pedagogicznych w ramach projektu zostały przedstawione m.in. w publikacjach: Starościaka, Lewandowskiego, Guły-Kubiszewskiej i Czyża⁶⁰ oraz Starościaka, Guły-Kubiszewskiej, Czyża i Lewandowskiego⁶¹.

⁵⁵ Tamże.

⁵⁶ K. Warchoń, I. Momola: Założone a rzeczywiste funkcje... *op. cit.*

⁵⁷ R. Cieśliński: Praktyki pedagogiczne w opinii studentów... *op. cit.*

⁵⁸ K. Czollek: Praktyka śródroczna jako forma przygotowania studentów do roli nauczyciela, *Edukacja i Dialog*, 2001, 2, 39–45.

⁵⁹ M. Kübler, A. Wójcik-Grzyb, H. Guła-Kubiszewska, W. Starościak: Przygotowanie studentów wychowania fizycznego do realizacji treści z zakresu kultury rekreacji, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 2011, 35, 180–184; M. Kübler, A. Wójcik-Grzyb, H. Guła-Kubiszewska, W. Starościak: Realizacja treści z zakresu kultury estetyki zachowań ruchowych przez studentów AWF we Wrocławiu podczas praktyki pedagogicznej, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 2013, 40, 22–26; A. Wójcik-Grzyb, M. Kübler, W. Starościak, H. Guła-Kubiszewska: Kompetencje pedagogiczno-psychologiczne studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania fizycznego, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 2009, 27, 111–116; A. Wójcik-Grzyb, M. Kübler, W. Starościak, H. Guła-Kubiszewska: Przygotowanie młodzieży szkół ponadgimnazjalnych do uczestnictwa w kulturze sportowej: raport z badań, *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 2011, 34, 108–113.

⁶⁰ W. Starościak, M. Lewandowski, H. Guła-Kubiszewska, S. Czyż: The quality of teaching practice pursued at the University School of Physical Education in Wrocław – study report. [W:] *Education and upbringing in the educational school system*, (red.) K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz. Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec 2013, 257–272.

⁶¹ W. Starościak, H. Guła-Kubiszewska, S. Czyż, M. Lewandowski: Charakterystyka i opinie studentów na temat programu praktyk pedagogicznych realizowanych w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu. [W:] *Współczesne problemy wychowania fizycznego*, (red.) K. Skalik, J. Polechoński. Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki, Katowice 2014.

2. Organizacja praktyk pedagogicznych w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu

2.1. Organizacja praktyk na AWF we Wrocławiu do roku 2011

Uczelnie kształcające studentów na studiach wychowania fizycznego samodzielnie, lecz w ramach określonych przez odpowiednie ustawy i rozporządzenia (patrz rozdział poprzedni), doprecyzowują formy realizacji oraz szczegóły praktyk. Poniżej przedstawiono, jak wyglądała realizacja praktyk przed rokiem 2011, to jest przed rozpoczęciem projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”, oraz w ramach projektu.

Praktyki pedagogiczne na AWF we Wrocławiu zmieniały formę w odpowiedzi na zmieniające się zarówno przepisy natury ogólnej (mocą ustaw i rozporządzeń), jak i kontekst ich realizacji. Zmiany były zarówno merytoryczne, jak i formalne (organizacyjne). Do roku 2004 praktyka pedagogiczna odbywała się pod nadzorem bezpośrednim opiekuna dydaktycznego, którym był pracownik uczelni. Taki opiekun zobowiązany był m.in. do przeprowadzenia kontroli studenta w szkole (w okresie poprzedzającym rok 2004 były to minimum trzy tzw. wizyty monitorujące) i udokumentowania współpracy ze środowiskiem szkolnym.

Praktyka trwała 4 tygodnie w szkole podstawowej, a 3 tygodnie w szkole gimnazjalnej i ponadgimnazjalnej. Obejmowała również praktyki zawodowe w szkole specjalnej (3 tygodnie) i w klubach sportowych (4 tygodnie). Opiekunem mógł być każdy pracownik dydaktyczny uczelni.

W kolejnych latach forma i zadania praktyki ulegały zmianie. Można to odnaleźć w kolejnych zarządzeniach rektora. Zarządzenie nr 35/2006 z dnia 13 listopada 2006 r. zmieniło przede wszystkim formę nadzoru pedagogicznego nad studentami realizującymi praktyki. Wymiar czasowy praktyk pozostał bez zmian, natomiast zrezygnowano z bezpośredniej kontroli studenta i kontaktu opiekuna uczelnianego ze szkołą, w której student odbywał praktykę. Studenci mogli praktykę realizować we wskazanej przez

siebie szkole w dowolnym miejscu na terenie Polski. Jeden opiekun z ramienia uczelni, będący pracownikiem działu metodyki szkolnego wychowania fizycznego lub innych metodyk szczegółowych, sprawował nadzór pedagogiczny nad 20 studentami. Nadzór ten obejmował spotkanie przed praktykami (omówienie celów i zadań praktyki) oraz ocenę praktyki na podstawie dokumentacji (dziennika praktyk).

Od 2009 r. – mocą zarządzenia Rektora AWF we Wrocławiu nr 44/2009 z dnia 25 listopada 2009 r. – liczebność grupy studentów będącej pod opieką jednego pracownika uczelni uległa zmianie: grupa taka musiała liczyć już nie mniej niż 20 osób. W tym samym roku zarządzeniem nr 49/2009 z dnia 4 grudnia 2009 r. wprowadzono zmiany liczebności grup w zależności od stawki wynagrodzenia z tytułu nadzoru pedagogicznego. Grupy mogły być 15–25-osobowe, 26–35-osobowe lub liczyć powyżej 35 osób. Ocena praktyk wynikała (tak jak poprzednio) z kontroli dziennika praktyki.

W 2011 r. zarządzeniem nr 25/2011 z dnia 27 czerwca 2011 r. zniesiono kontrolę prowadzoną przez pracowników zakładów metodycznych. Oceny studentów były wystawiane przez kierownika Pracowni Praktyk Pedagogicznych.

2.2. Organizacja praktyk na AWF we Wrocławiu po roku 2011

Pod koniec roku 2010 grupa pracowników Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu opracowała projekt, który od roku akademickiego 2011/2012 znacznie zmodyfikował zasady realizacji praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej i gimnazjalnej⁶². Założenia i cele tego projektu miały zmienić sposób realizacji praktyk pedagogicznych, dostosowując go do najnowszych wyników badań, koncepcji szkoły, rynku pracy oraz oczekiwań instytucji działających w szerokim otoczeniu szkoły, czyli przyszłego miejsca pracy studentów.

2.2.1. Założenia teoretyczne

Celem autorów projektu było stworzenie modelu praktyk, w którym zostałyby wykorzystana obecna wiedza empiryczna na temat efektywności praktyk pedagogicznych. Efektywność praktyk pedagogicznych⁶³, które są ważnym, a według niektórych auto-

⁶² „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” – numer projektu: POKL.03.03.02-00-069/10; nr konkursu: 6/POKL/3.3.2/2009, współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego.

⁶³ W języku angielskim istnieje kilka równoznacznych określeń praktyk. Powoduje to oczywiście pewne trudności w przeszukiwaniu np. baz czasopism czy szukaniu publikacji dotyczących praktyk. Praktyki określa się więc jako *hands-on experience* (doświadczenia oparte na praktyce), *practicum*, *internship*, *clinics*, *labs* czy *fieldwork* (Sherrill 2006).

rów najważniejszym⁶⁴ elementem przygotowania zawodowego przyszłych nauczycieli, jest badana z wielu perspektyw. Często podkreśla się, że praktyki są obecnie najefektywniejszą formą uczenia się przez przyszłych dydaktyków roli nauczyciela i mogą być szczególnie pomocne w tzw. wstępnym⁶⁵ kształceniu nauczycieli (według OECD 2005), czyli w przygotowywaniu do początkowej fazy pracy w szkole⁶⁶.

W celu uzyskania efektywnej realizacji praktyki pedagogicznej należy odpowiednio określić zasady współpracy między trzema osobami tworzącymi triadę podczas praktyki: studentem, mentorem (nauczycielem szkolnym) i superwizorem (nauczycielem akademickim)⁶⁷. W ramach opisywanego projektu podjęto wiele działań, które dość szczegółowo określały zasady współpracy w ramach wymienionej triady. Założono, że pozwoli to zorientowanemu na doświadczanie studentowi czy studentce być odpowiednio przygotowanym przez swoją macierzystą instytucję (superwizora) do przeniesienia wiedzy nabytej na uczelni do środowiska szkolnego pod okiem nauczyciela szkolnego (tak jak założyli np. Hill i Brodin⁶⁸). Co więcej, jeżeli efektywna praktyka jest wynikiem współpracy superwizora akademickiego oraz nauczyciela szkolnego, tak jak zakłada McDiarmid⁶⁹, to współpraca ta musi stawiać wyzwania przed studentem w zakresie jego umiejętności i przekonań.

Niektórzy autorzy próbują zdefiniować rolę superwizora. Mógłby on pełnić rolę inspektora, mistrza, *coacha*, mentora czy doradcy⁷⁰. Warto podkreślić, że superwizor akademicki z założenia napotyka problemy w szkole, w której nadzoruje studenta. W końcu władzę w takiej szkole sprawuje dyrektor i nauczyciele szkolni. Superwizor jest jedynie gościem, podobnie zresztą jak student. Stawia go to w dość nietypowej sytu-

⁶⁴ Np. J.B. Conant: *The education of American teachers*. McGraw Hill, New York 1963; J.S. Johnson: *What to do when the student teacher arrives?* Kappa Delta Pi Record, 1982, 18, 4, 98–104, 114; Holmes Group Report: *Tomorrow's teachers: A report of the Holmes Group*, East Lansing 1986. Zdarzają się głosy podważające sens praktyk jako takich, np. dyskusja: *Should apprenticeship be embraced as a viable alternative route to becoming a physical education teacher?* The Journal of Physical Education, Recreation & Dance, 2008, 79, 6, 14–15.

⁶⁵ *Initial teacher education* – wstępna edukacja nauczyciela, faza wyodrębniona przez OECD (Organization for Economic Co-operation and Development).

⁶⁶ A. MacPhail, D. Tannehill, G.G. Karp: *Preparing physical education...* *op. cit.*

⁶⁷ Warto podkreślić, że w literaturze można znaleźć badaczy twierdzących, że superwizor akademicki jest funkcją niepotrzebną (N. Bowman: *College supervisor of student teaching: a time to reconsider*, Journal of Teacher Education, 1979, 30, 29–30), aczkolwiek większość badaczy zgadza się, że superwizor jest ważnym i niezbędnym elementem wymienionej wyżej triady (S. Slick: *Assessing versus assisting: the supervisor's role in the complex dynamics of the student teacher triad*, Teacher and Teacher Education, 1997, 13, 7, 713–726).

⁶⁸ G. Hill, K.L. Brodin: *Physical education teachers' perceptions of the adequacy of university course work in preparation for teaching*, Physical Educator, 2004, 61, 2, 75–87.

⁶⁹ G.W. McDiarmid: *Challenging prospective teachers' beliefs during early field experience: A quixotic undertaking?* Journal of Teacher Education, 1990, 41(3), 12–20.

⁷⁰ K.A. Acheson, M.D. Gall: *Techniques in the clinical supervision of teachers. Preservice and inservice applications* (2nd ed.). Longman, New York 1987.

acji walki czy też negocjacji o władzę⁷¹ w celu zapewnienia sobie odpowiedniej pozycji do oceniania i kontrolowania studenta (ale także nauczyciela szkolnego). Przygotowanie efektywnej praktyki jest więc związane z określeniem roli oraz zadań superwizora akademickiego, jak również zadań nauczyciela szkolnego. Równie ważną bowiem osobą w triadzie odpowiedzialnej za praktyki jest osoba nauczyciela szkolnego⁷². Nauczyciel szkolny, przyjmując studenta do swojej szkoły, z jednej strony ma być dla niego mistrzem, z drugiej – sam podlega ocenie np. nauczyciela akademickiego.

Kolejną kwestią jest właściwy wybór szkoły. Zasadniczo, i to nie tylko w Polsce, studenci umieszczani są w szkołach, które znajdują się w miejscu odpowiadającym uczelni⁷³. Szkoły dobiera się niezależnie od możliwości najefektywniejszego uczenia się studentów⁷⁴. Jeżeli więc geograficzny dobór szkół nie uwzględnia kwestii jakości kształcenia oferowanego studentom, to być może należy tak przygotować szkoły biorące udział w praktykach, by oferowały w miarę zbliżony poziom kształcenia. Spełniałoby to wtedy postulat równości kształcenia studentów na praktykach głoszony przez Hill i Brodin⁷⁵.

Bardzo ważne w programowaniu praktyk pedagogicznych jest uwzględnienie zwyczajów pedagogicznych nauczycieli szkolnych i superwizorów akademickich⁷⁶, łączenie poczucia własnej sprawczości (elementu teorii społeczno-poznawczej Bandury⁷⁷) z efektami kształcenia podczas praktyki⁷⁸ czy wielu innych aspektów. Właściwie każdy element związany z efektywnością nauczania (osiągnięcia studenckie, poziom nowości, entuzjazm nauczycielski, zaangażowanie w nauczanie etc.) może być rozpatrywany w kontekście programowania praktyki pedagogicznej.

Projektując nowy model praktyk, należało wziąć pod uwagę wszystkie z wyżej wymienionych czynników. Poniżej przedstawiono główne założenia projektu.

⁷¹ D. Britzman: *Practice makes practice: a critical study of learning to teach*. State University of New York Press, Albany 1991.

⁷² Nauczyciel szkolny odpowiedzialny za studenta w szkole podczas praktyki jest w literaturze angielskojęzycznej nazywany *cooperating teacher*.

⁷³ A. Larson: *Preservice teachers' field experience surprises...* *op. cit.*

⁷⁴ K. Zeichner: *Rethinking the practicum...* *op. cit.*

⁷⁵ G. Hill, K.L. Brodin: *Physical education teachers' perceptions...* *op. cit.*

⁷⁶ A. MacPhail, D. Tannehill, G.G. Karp: *Preparing physical education...* *op. cit.*

⁷⁷ A. Bandura: *Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change*. *Psychological Review*, 1977, 84, 191–215.

⁷⁸ Np. R. Gurvitch, M.W. Metzler: *The effects of laboratory-based and field-based practicum experience on pre-service teachers' self-efficacy*, *Teaching and Teacher Education*, 2009, 25, 437–443.

2.2.2. Założenia projektu

Projekt „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” był innowacyjnym przedsięwzięciem realizowanym w okresie od 1.02.2011 r. do 31.12.2014 r. w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, współfinansowanym ze środków budżetu państwa oraz środków unijnych z Europejskiego Funduszu Społecznego w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki, którego działanie ukierunkowane jest na podniesienie jakości kształcenia nauczycieli wychowania fizycznego. Projekt był skierowany do studentów III roku studiów licencjackich na Wydziale Wychowania Fizycznego, którzy odbywali praktyki w szkołach podstawowych i gimnazjach, oraz do nauczycieli mianowanych i dyplomowanych, będących opiekunami praktyk we wrocławskich szkołach podstawowych i gimnazjalnych. Przedsięwzięcie obejmowało swym zakresem realizację: autorskiego programu praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych i gimnazjach, programu doksztalcania nauczycieli szkolnych i wyposażenie ich w nowoczesne materiały szkoleniowe z zakresu praktyki oraz przeszkolenie wybranych nauczycieli akademickich do roli superwizorów (osób monitorujących przebieg praktyki).

W okresie objętym działaniami projektowymi każdy student III roku Wydziału Wychowania Fizycznego zobowiązany był do odbycia 120 godzin praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej oraz 90 godzin w gimnazjum.

W ramach projektu wprowadzono tzw. superwizję⁷⁹. Był to element, który miał zwiększyć efektywność pracy oraz stopień realizacji zadań i celów praktyki. Superwizja (ang. *supervision*) w ujęciu pedagogicznym oznacza nadzorowanie lub przeglądanie i jest procesem obustronnego uczenia się, mającym na celu wzmacnianie rozwoju zawodowego studenta przy jednoczesnym czuwaniu nad jego praktyką (dla dobra jego wychowanków). Jest procesem wzajemnej wymiany doświadczeń, przemyśleń, wspólnym zastanawianiem się nad źródłami trudności, szukaniem istoty problemu oraz dochodzeniem do nowych rozwiązań⁸⁰. Dzięki ponownej analizie dokonanej z udziałem innych osób, osoba poddawana superwizji uzyskuje lepszy wgląd w przyczyny trudności pojawiających się w pracy.

Nauczyciel akademicki miał obowiązek pomagania studentom poprzez kontakty z nimi i nauczycielem wychowania fizycznego w szkole. Miał też za zadanie wzmacniać procesy indywidualnego rozwoju studenta, ukierunkowując go na wypracowanie własnych strategii kształcenia się i doksztalcania. Ponadto powinien pomagać studentowi w syntetyzowaniu wiedzy teoretycznej zdobytej w trakcie studiowania i wykorzystaniu jej we własnych działaniach pedagogicznych, zgodnie z oczekiwaniami i możliwościami. Ostatecznie student miał osiągnąć lepsze samopoznanie i samoocenę wiedzy na temat metodyki wychowania fizycznego, rozwiązywania trudności i problemów dydaktycz-

⁷⁹ Z. Nęcki: Komunikacja międzyludzka. Kraków 2000; R. Zuba: Po co nam superwizja?, Praca Socjalna, 2005, 3.

⁸⁰ Z. Nęcki: Komunikacja międzyludzka..., *op. cit.*

nych oraz wychowawczych, umiejętności rozwijania własnych koncepcji i samodzielności działania (wyznaczania indywidualnych celów i wykorzystywania wybranych metod kształcenia). By tak się stało, nauczyciel akademicki miał za zadanie stymulować studenta do rozwijania w sobie dociekliwości w poznawaniu własnych mocnych i słabych stron osobowości (budowanie adekwatnej samooceny), motywacji do uczenia się kreatywnego oraz do przyjęcia odpowiedzialności za własne działania i rozwój⁸¹.

Istotnym elementem podnoszenia jakości praktyki pedagogicznej było wypracowanie nowej formy współpracy z nauczycielem wychowania fizycznego, będącym opiekunem studenta w szkole. Nauczycielowi szkolnemu przypisana została rola mentora. Jako mentor miał pomagać studentom w wykorzystaniu i rozwinięciu ich własnego potencjału. By osiągnąć ten cel, mentor musiał charakteryzować się określonymi kompetencjami i być jednocześnie osobą godną zaufania, podobnie jak mistrz jest osobą godną naśladowania. *Jeżeli studenci mieli naśladować mentora*, to musiał być on także wzorem w określonym wymiarze zawodowym. Jednak mentoring to coś więcej niż tylko bycie wzorem. W mentoringu zakłada się bowiem, że istnieje będzie specyficzna relacja między mistrzem (nauczycielem) a studentem (uczniem), zorientowana na odkrywanie i rozwijanie potencjału studenta. Mentor powinien być więc inspiracją dla studenta, podejmować działania inspirujące studenta, ale także stymulować rozwój i przewodzić temu rozwojowi. Dzięki tym działaniom mentora student może poznawać siebie, rozwijać samoświadomość i wybierać własną drogę do samorealizacji zawodowej. Warto zwrócić uwagę, że tak pojmowany mentoring obejmuje doradztwo, ewaluację oraz pomoc w programowaniu sukcesu studenta.

Biorąc pod uwagę wyżej wymienione założenia nowego modelu realizacji praktyk, oczywiste się stało, że wszystkie podmioty tego modelu, tj. mentor (nauczyciel szkolny), superwizor (nauczyciel akademicki) i student lub studentka, muszą być odpowiednio przygotowane merytorycznie. W tym celu przeprowadzono wiele szkoleń dla nauczycieli biorących udział w projekcie na każdym etapie edukacyjnym (seminarium szkoleniowo-dyskusyjne dla nauczycieli trwające 48 godzin). Miały one na celu przygotowanie nauczycieli wychowania fizycznego do wprowadzenia zmiany jakościowej i organizacyjnej w odbywaniu praktyk studenckich w szkołach w zakresie realizacji procesu wychowania fizycznego. Seminarium szkoleniowo-dyskusyjne prowadzone było przez pracowników naukowo-dydaktycznych (o bardzo wysokich kompetencjach zawodowych) Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Szczegółowy program szkolenia zastał opracowany i przekazany nauczycielom w formie następujących zeszytów:

⁸¹ H. Guła-Kubiszewska, M. Lewandowski: *Jak rozwijać samowiedzę uczestników kultury fizycznej*. Wydawnictwo AWF, Wrocław 2007.

1. Guła-Kubiszewska H., Lewandowski M., Bieć E. (luty 2012): Seminarium szkoleniowo-dyskusyjne dla nauczycieli gimnazjów. Nowa jakość praktyk pedagogicznych, AWF Wrocław.
2. Guła-Kubiszewska H., Lewandowski M., Bieć E. (listopad 2012–luty 2013): Seminarium szkoleniowo-dyskusyjne dla nauczycieli gimnazjów. Nowa jakość praktyk pedagogicznych, AWF Wrocław.
3. Guła-Kubiszewska H., Bieć E. (styczeń 2014): Seminarium szkoleniowo-dyskusyjne dla nauczycieli gimnazjów. Nowa jakość praktyk pedagogicznych, AWF Wrocław.

Jako cel szkolenia nauczycieli wskazano przygotowanie nauczyciela do współmonitoringu pracy studenta we wszystkich ogniwach pracy dydaktyczno-wychowawczej, a szczególnie:

- refleksyjne podejście do prowadzenia diagnozy pedagogicznej w procesie szkolnego WF;
- rozumienie zasad operacjonalizacji celów lekcji WF;
- doskonalenie umiejętności opisu tematu i zadań szczegółowych lekcji w perspektywie realizacji wymagań programowych określonych w blokach tematycznych etapu szkoły podstawowej i gimnazjalnej;
- dobór treści dydaktycznych i wychowawczych w planowaniu zadań związanych z asystowaniem i prowadzeniem zajęć WF;
- prowadzenia hospitacji oceniającej, doradczo-kształtującej i diagnozującej;
- rozwijanie autorefleksji zawodowej studenta podczas nabywania kompetencji nauczyciela wychowania fizycznego;
- wykorzystywanie metod i form pracy adekwatnie do celów operacyjnych w jednostce metodycznej, wynikających z bloków tematycznych podstawy programowej;
- kreatywne programowanie i planowanie celów prospektywnych (długo- i średnio-terminowych);
- autorskie opracowanie przedmiotowego systemu oceniania, który aktywizowałby uczniów do uczestnictwa w lekcjach wychowania fizycznego oraz samodzielnego uczestnictwa w kulturze fizycznej, a także autoedukacji w różnych obszarach kultury fizycznej: sportowej, rekreacyjnej, zdrowotnej czy estetycznej (zgodnie z autorskim programem nauczania dla szkoły).

W ramach projektu określono obowiązki mentora, będącego opiekunem praktyki z ramienia szkoły, oraz superwizora, będącego opiekunem praktyki z ramienia uczelni.

Ustalono następujące obowiązki mentora:

1. Mentorem, będącym opiekunem praktyk pedagogicznych, może zostać nauczyciel w szkole, który ma pełne przygotowanie zawodowe (mianowany lub dyplomowany),

pracuje na pełnym etacie lub na pół etatu i wziął udział w szkoleniu dotyczącym sposobu realizacji praktyk monitorowanych.

2. Mentor prowadzi nadzór i opiekę nad studentką lub studentem realizującym praktykę pedagogiczną w szkole oraz umożliwia im realizację zadań wynikających z programu praktyki zgodnie z ustaloną kolejnością, a także nadzoruje jakość ich wykonania.
3. Aktywizuje studenta czy studentkę do praktycznej weryfikacji wiedzy i umiejętności w kreatywnym planowaniu lekcji.
4. Wspólnie ze studentem lub studentką ustala ramowy plan pracy i akceptuje jego zapis w dzienniku praktyki najpóźniej w 3 dniu praktyki.
5. Omawia ze studentem lub studentką oraz z superwizorem jakość realizacji poszczególnych zadań praktyki.

Obowiązki superwizora, będącego opiekunem praktyki z ramienia uczelni, były następujące:

1. Superwizorem, będącym opiekunem praktyk pedagogicznych, może zostać nauczyciel z grupy pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych akademii, który wziął udział w szkoleniu dotyczącym sposobu realizacji superwizji. Superwizja oznacza nadzorowanie lub przeglądanie; jest procesem obustronnego uczenia się, mającym na celu wzmocnienie rozwoju zawodowego studenta bądź studentki przy jednoczesnym czuwaniu nad praktyką dla dobra ich wychowanków.
2. Zadania nauczyciela akademickiego będącego superwizorem to:
 - a) omawianie relacji, jakie student lub studentka tworzy ze swoimi uczniami;
 - b) wzmocnienie procesów indywidualnego rozwoju oraz rozwijanie własnych strategii kształcenia się i dokształcania studenta lub studentki;
 - c) pomoc studentowi bądź studentce w syntetyzowaniu wiedzy teoretycznej zdobytej w trakcie studiowania i wykorzystaniu jej we własnych działaniach pedagogicznych, zgodnie z oczekiwaniami i możliwościami;
 - d) pomoc studentowi lub studentce w samopoznaniu i samoocenie wiedzy na temat metodyki rozwiązywania trudności i problemów w procesie wychowania fizycznego, umiejętności rozwijania własnych koncepcji i samodzielności działania (wyznaczania indywidualnych celów i wykorzystywania wybranych metod kształcenia);
 - e) stymulowanie studenta lub studentki do rozwijania w sobie dociekliwości podczas poznawania własnych mocnych i słabych stron osobowości (budowania adekwatnej samooceny), motywacji do uczenia się kreatywnego oraz odpowiedzialności za własne działania i rozwój.

3. Regulaminy i programy opracowane na potrzeby realizacji praktyk w gimnazjach

W kilku aspektach regulamin i zasady pracy nauczycieli szkolnych i superwizorów akademickich pokrywały się⁸². Jednak założenia praktyk w kontekście celów, zadań, a nawet trwania praktyk (w szkołach podstawowych są dłuższe niż w gimnazjach) zdecydowanie się różniły. Poniżej przedstawiono więc regulamin, program i zasady realizacji praktyki w szkołach podstawowych oraz gimnazjach⁸³.

3.1. Regulamin naboru nauczycieli szkolnych i ich pracy jako opiekunów praktyk pedagogicznych

Regulamin przyjęty w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”

Rozdział 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

1. Praktyka pedagogiczna stanowi integralną część procesu kształcenia studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz podlega obowiązkowemu zaliczeniu.
2. Podstawę praktyk pedagogicznych stanowi:
 - Art. 66 Ustawy z dnia 23 maja 2012 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz.U. nr 0/2012, poz. 572), § 13 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia

⁸² Znajduje to odzwierciedlenie w brzmieniu regulaminów. Patrz pozostałe publikacje dotyczące praktyk w ramach projektu.

⁸³ Wprowadzone regulaminy były zatwierdzane przez Pełnomocnika Dziekana Wydziału Wychowania Fizycznego ds. Studenckich Praktyk Pedagogicznych.

12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz.U. nr 164/2007, poz. 1166, zał. 113).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. nr 207, poz. 2110).
 - § 52 ust. 2 Statutu Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu w związku z § 16 ust. 5 Regulaminu Studiów Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.
 - Art. 42 Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela.
3. Pojęcia stosowane w regulaminie:
- Zasady – zasady wyboru i zasady pracy nauczyciela szkolnego opiekuna praktyk pedagogicznych realizowanych w ramach projektu.
 - Projekt – projekt nr WND 03.03.02-00-069/10, „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”.
 - Akademia – Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, lider projektu.
 - Partner – Gmina Wrocław, organ upoważniony Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli (WCDN).
 - NS – nauczyciel szkolny, opiekun praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej lub gimnazjum (K/M).
 - NA – nauczyciel akademicki opiekun praktyki pedagogicznej z ramienia Akademii (K/M).

§ 2

1. Zasady obowiązują nauczycieli szkolnych podejmujących rolę opiekuna praktyk pedagogicznych realizowanych w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” w szkołach podstawowych i gimnazjach przez studentów studiujących na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wieczorowych w semestrach 5 i 6 w Akademii w latach 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014.
2. Za realizację praktyk pedagogicznych Akademii na Wydziale Wychowania Fizycznego i kierunku wychowanie fizyczne odpowiada Dziekan Wydziału WF.
3. Jednostkami odpowiedzialnymi za organizację i realizację praktyk pedagogicznych realizowanych w ramach projektu po stronie lidera projektu są Zakład Metodyki Szkolnego Wychowania Fizycznego i Pracownia Praktyk Pedagogicznych po stronie partnera projektu WCDN.

Rozdział 2

KRYTERIA NABORU NAUCZYCIELI SZKOLNYCH

§ 3

1. Nauczyciele szkolni zostaną wyłonieni z grupy nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zatrudnionych we wrocławskich szkołach podstawowych i gimnazjach zgodnie z kryteriami naboru NS (tab. 1).

Tabela 1. Kryteria wyboru nauczycieli wychowania fizycznego i gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej do pełnienia roli opiekuna praktyki pedagogicznej monitorowanej w szkole podstawowej i gimnazjum w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) i dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna)

KRYTERIUM	PUNKTY
Tytuł naukowy	mgr – 1; dr – 2
Tytuł zawodowy	mianowany – 2; dyplomowany – 3; profesor oświaty – 4
Staż pracy w szkole na stanowisku nauczyciela wychowania fizycznego lub gimnastyki korekcyjnej	do 5 lat – 1; do 10 lat – 2; do 15 lat – 3; do 20 lat – 4; do 25 lat – 5; powyżej 25 lat – 6
Uprawnienia do realizacji dwóch rodzajów zajęć edukacyjnych – wychowanie fizyczne i gimnastyka korekcyjna	5
Funkcja kierownicza (stanowisko lub lider zespołu samokształceniowego w zespole nauczycielskim)	3
Publikacje metodyczne	3 (bez względu na liczbę)
Uprawnienia instruktorskie lub trenerskie	każde – 1
Współpraca z uczelnią w ramach „szkoły ćwiczeń”*	10
Nadzór dydaktyczny nad realizacją praktyk pedagogicznych przez studentów*	w ciągu 5 lat był opiekunem: 1 raz – 1 pkt; 2 razy – 2 pkt itd. do maks. 15 pkt

* Dotyczy NS w zakresie wychowania fizycznego.

2. Nabór podstawowy zostanie przeprowadzony w pierwszym roku realizacji projektu.
3. W wyniku naboru przewiduje się zakwalifikowanie minimum 220 NS (w tym 110 ze szkół podstawowych i 110 z gimnazjów) oraz stworzenie listy rezerwowej NS.
4. NS, przystępując do naboru, składa deklarację przystąpienia do projektu zgodnie z wymogami PEFS.
5. W razie konieczności możliwe jest przeprowadzenie naboru dodatkowego, o którym decyzję podejmuje kierownik projektu.

6. Jeżeli NS wyłoniony w trakcie naboru podstawowego lub dodatkowego zrezygnuje z uczestnictwa w projekcie lub nie realizuje zasad pracy określonych w § 4 pkt 2, zastępuje go NS z listy rezerwowej.
7. Jeżeli NS nie realizuje zasad pracy określonych w § 4 pkt 2, to decyzją kierownika projektu może zostać wyłączony z udziału w projekcie. Zastępuje go NS z listy rezerwowej.

Rozdział 3

ZASADY PRACY I WYNAGRADZANIA NAUCZYCIELI SZKOLNYCH

§ 4

1. NS zostaną wyłonieni z grupy nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zgodnie z kryteriami naboru NS określonych w § 3.
2. NS realizujący praktykę sprawuje nadzór i opiekę nad grupą:
 - a) od 1 do 2 studentów w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) w szkole podstawowej i gimnazjum oraz przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna) w gimnazjum; zgodnie z pismem MEN nr DFS-WM-MW-0902/069(7)/2011/8565 z dnia 12.07.2011 r. liczba studentów objętych opieką przez NS może zostać zwiększona w uzasadnionych indywidualnych przypadkach;
 - b) od 1 do 6 studentów w zakresie przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna) w szkole podstawowej;
 - c) podczas kierowania studentów do poszczególnych NS mogą być uwzględniane preferencje studentów.
3. Obowiązki NS:
 - a) NS prowadzi nadzór i opiekę nad studentem realizującym praktykę pedagogiczną w szkole.
 - b) Umożliwia studentowi realizację zadań wynikających z programu praktyki zgodnie z ustaloną kolejnością oraz nadzoruje jakość ich wykonania.
 - c) Aktywizuje studenta do praktycznej weryfikacji wiedzy i umiejętności podczas kreatywnego planowania lekcji.
 - d) Wspólnie ze studentem ustala ramowy plan pracy i akceptuje jego zapis w dzienniku praktyki najpóźniej w 3 dniu praktyki.
 - e) Omawia ze studentem oraz z NA jakość realizacji poszczególnych zadań praktyki.
 - f) Po każdym dniu zajęć wpisuje uwagi w arkusz monitoringu pracy studenta.
 - g) Zobowiązany jest do natychmiastowego powiadomienia NA w przypadku nierzetelnego realizowania przez studenta zadań praktyki pedagogicznej (np. spóźniania się, nieprzestrzegania wyznaczonych godzinowych limitów dziennych i tygodniowych przebywania w szkole, braków w obowiązującej dokumentacji praktyki itp.).
 - h) Wspólnie z NA ustala ocenę końcową.

§ 5

1. Za opiekę nad studentem NS otrzymuje wynagrodzenie według stawki godzinowej brutto określonej w szczegółowym budżecie projektu.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 6

1. Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem podpisania, z mocą obowiązującą od 1 kwietnia 2011 r.
2. Regulamin w pełnym zakresie obowiązuje NS, którzy będą opiekunami praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej w latach 2011–2013 i w gimnazjum w latach 2012–2014.
3. W sprawach nieuregulowanych niniejszym regulaminem i w kwestiach spornych decyzje podejmuje Rektor Akademii w uzgodnieniu z kierownikiem projektu.
4. Regulamin może zostać zmieniony w dowolnym zakresie. Podstawą zmian mogą być m.in. zmiany w projekcie, zmiany merytoryczne dokonywane na wniosek nauczycieli szkolnych, studentów i nauczycieli akademickich, które uzyskały akceptację osób odpowiedzialnych za merytoryczny nadzór nad praktykami. Ewentualne zmiany w regulaminie będą ogłoszone przed rozpoczęciem praktyki i podane do wiadomości NS przed podpisaniem deklaracji uczestnictwa w praktyce.

3.2. Regulamin wyboru nauczycieli akademickich i ich pracy jako superwizorów praktyk pedagogicznych

**Regulamin przyjęty w ramach projektu
„Nowa jakość praktyk pedagogicznych”**

Rozdział 1

POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

1. Praktyka pedagogiczna stanowi integralną część procesu kształcenia studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych oraz podlega obowiązkowemu zaliczeniu.
2. Podstawę praktyk pedagogicznych stanowi:
 - Art. 66 Ustawy z dnia 23 maja 2012 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz.U. nr 0/2012, poz. 572), § 13 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi speł-

niać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz.U. nr 164/2007, poz. 1166, zał. 113).

- Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. nr 207, poz. 2110).
 - § 52 ust. 2 Statutu Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu w związku z § 16 ust. 5 Regulaminu Studiów Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.
3. Pojęcia stosowane w regulaminie:
- Regulamin – regulamin wyboru nauczyciela akademickiego jako opiekuna praktyk pedagogicznych realizowanych w ramach projektu i jego pracy.
 - Projekt – projekt nr WND 03.03.02-00-069/10, „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”.
 - Akademia – Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, lider projektu.
 - Partner – Gmina Wrocław, organ upoważniony Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli (WCDN).
 - NS – nauczyciel szkolny, opiekun praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej lub gimnazjum (K/M).
 - NA/Superwizor – nauczyciel akademicki superwizor praktyki pedagogicznej z ramienia Akademii (K/M).
 - Student – student lub studentka (K/M).

§ 2

4. Regulamin obowiązuje nauczycieli akademickich podejmujących rolę superwizora praktyk pedagogicznych realizowanych w szkołach podstawowych i gimnazjach przez studentów studiujących na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wieczorowych w semestrach 5 i 6 w Akademii w latach 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014 w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”.
5. Za realizację praktyk pedagogicznych Akademii na Wydziale Wychowania Fizycznego i kierunku wychowanie fizyczne odpowiada Dziekan Wydziału WF.
6. Jednostkami odpowiedzialnymi za organizację i realizację praktyk pedagogicznych realizowanych w ramach projektu po stronie lidera projektu są Zakład Metodyki Szkolnego Wychowania Fizycznego Biuro Projektu, a po stronie partnera projektu WCDN.

Rozdział 2

KRYTERIA NABORU NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

§ 3

1. Nauczyciele akademicy zostaną wyłonieni z grupy pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych Akademii z minimum 3-letnim doświadczeniem zawodowym w pracy dydaktycznej na podstawie kryteriów naboru NA (tab. 1).

2. Nabór zostanie przeprowadzony z zachowaniem zasady równości szans z równym dostępem dla kobiet i mężczyzn.
3. Nabór podstawowy zostanie przeprowadzony w pierwszym roku realizacji projektu.
4. W wyniku naboru przewiduje się zakwalifikowanie minimum 38 NA, w tym 10 z zakresu przedmiotu gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna i 28 z zakresu przedmiotu wychowanie fizyczne, oraz stworzenie listy rezerwowej.

Tabela 1. Kryteria wyboru NA do roli opiekuna praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej i gimnazjum w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) i dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna)

KRYTERIUM	PUNKTY
Tytuł naukowy	mgr – 1; dr – 2; dr hab. – 3; prof. – 4
Stanowisko	asystent – 1; starszy wykładowca – 2; adiunkt – 3; docent – 4; prof. nadzw. – 5; prof. – 6
Staż pracy w Akademii	do 5 lat – 1; do 10 lat – 2; do 15 lat – 3; do 20 lat – 4; do 25 lat – 5; powyżej 25 lat – 6
Staż pracy w szkole* Staż pracy w placówce realizującej ćwiczenia korekcyjne**	do 5 lat – 1; do 10 lat – 2; do 15 lat – 3; do 20 lat – 4; do 25 lat – 5; powyżej 25 lat – 6
Funkcja kierownicza w Akademii	3
Zatrudnienie w zakładach lub zespołach realizujących przedmioty kierunkowe, takie jak: metodyka wychowania fizycznego, teoria i metodyka: gier sportowych, gimnastyki, lekkoatletyki, pływania; zabawy i gry ruchowe*	2
Zatrudnienie w zakładach realizujących zajęcia w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej**	1
Publikacje metodyczne	1 (bez względu na liczbę)
Współpraca ze szkołą w ramach „szkoły ćwiczeń”*	10
Nadzór dydaktyczny realizacji praktyk pedagogicznych przez studentów*	w ciągu 5 lat był opiekunem: 1 raz – 1 pkt; 2 razy – 2 pkt itd. do maks. 15 pkt
* Dotyczy NA aplikujących do roli opiekuna praktyki w zakresie wychowania fizycznego.	
** Dotyczy NA aplikujących do roli opiekuna praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.	

5. NA, przystępując do naboru, składa deklarację przystąpienia do projektu zgodnie z wymogami PEFS oraz kwestionariusz naboru do projektu.
6. W razie konieczności możliwe jest przeprowadzenie naboru dodatkowego, w tym przypadku decyzję podejmuje kierownik projektu.
7. Jeżeli NA wyłoniony w trakcie naboru podstawowego lub dodatkowego zrezygnuje z uczestnictwa w projekcie lub nie realizuje obowiązków określonych w § 4 pkt 2, zastępuje go NA z listy rezerwowej.
8. Jeżeli NA nie realizuje obowiązków określonych w § 4 pkt 2, to decyzją kierownika projektu może zostać wyłączony z udziału w projekcie, wówczas zastępuje go NA z listy rezerwowej.

Rozdział 3

OBOWIĄZKI I WYNAGRODZENIA NAUCZYCIELI AKADEMICKICH

§ 4

1. NA sprawuje nadzór i opiekę nad grupą 6–15 studentów w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) oraz nad grupą 14–22 studentów w zakresie przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna).
2. Obowiązki NA:
 - a) NA zobowiązuje się do wzięcia udziału w szkoleniu dotyczącym sposobu realizacji superwizji i obowiązków wynikających z roli w projekcie oraz prowadzenia nadzoru nad realizacją praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych i gimnazjach odbywanych przez studentów Akademii wymienionych w § 8, pkt 1.
 - b) NA prowadzi superwizję (ang. *supervision*) oznaczającą nadzorowanie lub przyglądanie się; jest to proces obustronnego uczenia się, mający na celu wzmacnianie rozwoju zawodowego studenta przy jednoczesnym czuwaniu nad jego praktyką dla dobra jego wychowanków.
 - c) Zadania NA polegają na omawianiu relacji, jakie student tworzy ze swoimi uczniami, rozwijaniu jego świadomości oraz osobistego stylu wchodzenia w kontakt pedagogiczny i budowania relacji z innymi.
 - d) NA poprzez kontakty ze studentami oraz NS stara się wzmacniać procesy indywidualnego rozwoju studenta, ukierunkowuje wypracowanie własnych strategii kształcenia się i doksztalcania studenta, pomaga mu w syntetyzowaniu wiedzy teoretycznej zdobytej w trakcie studiowania i wykorzystaniu jej we własnych działaniach pedagogicznych, zgodnie z oczekiwaniami i możliwościami.
 - e) Obowiązkiem NA jest pomaganie studentowi w samopoznaniu i samoocenie wiedzy na temat metodyki rozwiązywania trudności i problemów w procesie wychowania fizycznego, umiejętności rozwijania własnych koncepcji i samodzielności

działania (wyznaczania indywidualnych celów i wykorzystywania wybranych metod kształcenia).

- f) NA powinien stymulować studenta do rozwijania w sobie docieklivosti w poznawaniu własnych mocnych i słabych stron osobowości (budowanie adekwatnej samooceny), motywacji do uczenia się kreatywnego oraz odpowiedzialności za własne działania i rozwój.
- g) Superwizja obejmuje nie mniej niż 2 spotkania NA, NS i studenta w zakresie przedmiotu wychowanie fizyczne i 1 spotkanie w zakresie przedmiotu gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna w trakcie trwania praktyki.
- h) Superwizja powinna być poprzedzona spotkaniem wstępnym ze studentami i nauczycielami danej szkoły, którzy sprawują opiekę nad studentami, w trakcie którego powinny zostać zaprezentowane i omówione zasady i organizacja superwizji.
- i) Superwizja składa się z hospitacji lekcji lub zajęć prowadzonych przez studenta oraz ich omówienia.
- j) Na hospitację i omówienie lekcji lub zajęć NA powinien przeznaczyć nie mniej niż 2 godziny lekcyjne.
- k) Omówienie lekcji lub zajęć powinno odbywać się bezpośrednio po ich zakończeniu. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość omówienia lekcji lub zajęć w dniu następnym.
- l) NA prowadzi dokumentację z przebiegu każdej sesji superwizji w arkuszu monitoringu praktyki pedagogicznej. Zapisuje uwagi swoje, NS i studenta dotyczące obserwowanych działań; proponuje zalecenia dotyczące dalszej pracy; zapisuje oceny cząstkowe swoje i NS oraz samooceny studenta; podczas ostatniej obserwacji dokonuje podsumowania pracy studenta i wspólnie z NS ustala ocenę.
- m) Ocena końcowa z poszczególnych części praktyki pedagogicznej powinna zostać wystawiona najpóźniej tydzień po zakończeniu praktyki.
- n) NA po wystawieniu oceny z monitorowanej części praktyki przekazuje niezwłocznie dokumentację do biura projektu.

§ 5

1. Za przeprowadzanie superwizji NA otrzymuje wynagrodzenie według stawki godzinowej brutto określonej w szczegółowym budżecie projektu.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 6

1. Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem podpisania, z mocą obowiązującą od 1 kwietnia 2011 r.

2. Regulamin w pełnym zakresie obowiązuje NA, którzy będą opiekunami praktyk pedagogicznych w szkole podstawowej w latach 2011–2013 i w gimnazjum w latach 2012–2014.
3. W sprawach nieuregulowanych niniejszym regulaminem i kwestiach spornych decyzje podejmuje Rektor Akademii w uzgodnieniu z kierownikiem projektu.
4. Regulamin może zostać zmieniony w dowolnym zakresie. Podstawą zmian mogą być m.in. zmiany w projekcie, zmiany merytoryczne dokonywane na wniosek nauczycieli szkolnych, studentów i nauczycieli akademickich, które uzyskały akceptację osób odpowiedzialnych za merytoryczny nadzór nad praktykami. Ewentualne zmiany w regulaminie ogłoszone zostaną przed rozpoczęciem praktyki i podane do wiadomości NA przed podpisaniem deklaracji uczestnictwa w praktyce.

3.3. Regulamin organizacji i realizacji praktyk pedagogicznych obowiązujący studentów

Regulamin przyjęty w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”

Rozdział 1 POSTANOWIENIA OGÓLNE

§ 1

1. Praktyka pedagogiczna stanowi integralną część procesu kształcenia studentów i studentek studiów stacjonarnych i niestacjonarnych i podlega obowiązkowemu zaliczeniu.
2. Podstawę praktyk pedagogicznych stanowi:
 - Art. 66 Ustawy z dnia 26 marca 2012 r. *Prawo o szkolnictwie wyższym* (Dz.U. nr 0/2012, poz. 572), § 13 Rozporządzenia Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 12 lipca 2007 r. w sprawie standardów kształcenia dla poszczególnych kierunków oraz poziomów kształcenia, a także trybu tworzenia i warunków, jakie musi spełniać uczelnia, by prowadzić studia międzykierunkowe oraz makrokierunki (Dz.U. nr 164/2007, poz. 1166, zał. 113).
 - Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. nr 207, poz. 2110).
 - § 55 ust. 2 Statutu Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu w związku z § 16 ust. 5 Regulaminu Studiów Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.
 - Art. 42 Ustawy z dnia 21 listopada 2008 r. o zmianie ustawy Karta Nauczyciela.

3. Pojęcia stosowane w regulaminie:

- Regulamin – regulamin organizacji i realizacji praktyk pedagogicznych w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”.
- Projekt – projekt nr WND 03.03.02-00-069/10, „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”.
- Akademia/Lider – Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.
- Partner – Gmina Wrocław, organ upoważniony Wrocławskie Centrum Doskonalenia Nauczycieli (WCDN).
- NS – nauczyciel szkolny opiekun praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej lub gimnazjum.
- NA – nauczyciel akademicki opiekun praktyki pedagogicznej z ramienia Akademii.
- Dziennik – dziennik praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej lub gimnazjum.

§ 2

1. Regulamin organizacji i realizacji praktyk pedagogicznych określa sposoby organizacji i realizacji oraz warunki zaliczenia i obowiązki organizatorów i uczestników praktyk realizowanych w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”.
2. Za realizację praktyk pedagogicznych Akademii na Wydziale Wychowania Fizycznego i kierunku wychowanie fizyczne odpowiada Dziekan Wydziału Wychowania Fizycznego.
3. Porozumienie o prowadzeniu praktyk zawodowo-pedagogicznych ciągłych studentów Wydziału Wychowania Fizycznego Akademii z placówkami oświatowymi zostaje zawarte pomiędzy Rektorem Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu reprezentowanym przez Dziekana Wydziału Wychowania Fizycznego a dyrektorem szkoły na określony termin.
4. Porozumienie określa zasady odbywania praktyki, tj. potwierdzenie przyjęcia na praktykę i wyznaczenia miejsca jej odbywania, termin realizacji, podstawę prawną wynagrodzenia nauczycieli szkolnych opiekunów praktyk pedagogicznych oraz obowiązki szkoły przyjmującej studenta na praktykę.
5. Jednostkami odpowiedzialnymi za organizację i realizację praktyk pedagogicznych realizowanych w ramach projektu po stronie lidera projektu są Zakład Metodyki Szkolnego Wychowania Fizycznego, Biuro Projektu, a po stronie partnera projektu WCDN.

§ 3

1. Regulamin praktyk pedagogicznych obowiązuje studentów studiów stacjonarnych i niestacjonarnych wieczorowych, odbywających studia pierwszego stopnia na kierunku wychowanie fizyczne w semestrach 5 i 6 w Akademii w latach 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014 z wyjątkiem studentów wymienionych w § 8 pkt 1, lit. a–c.

2. Regulamin określa ogólne zasady organizacji praktyk pedagogicznych, w tym cele i formy praktyki, miejsce i czas trwania, warunki zaliczenia oraz obowiązki studentów i opiekunów praktyki nauczycieli szkolnych i nauczycieli akademickich.

CELE PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ

§ 4

1. Celem praktyk pedagogicznych, zgodnie z Rozporządzeniem MENiS z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli, jest:
 - a) poznanie organizacji pracy różnych typów szkół i placówek, a w szczególności tych, w których absolwenci mogą znaleźć zatrudnienie;
 - b) nabycie umiejętności planowania, prowadzenia i dokumentowania zajęć;
 - c) nabycie umiejętności obserwacji zajęć i jej dokumentowania;
 - d) nabycie umiejętności analizy pracy nauczyciela i uczniów podczas wspólnego omawiania praktyk przez opiekunów praktyk i studentów;
 - e) nabycie umiejętności analizowania własnej pracy i jej efektów oraz pracy uczniów.
2. Ogólne i szczegółowe cele, zadania poszczególnych praktyk pedagogicznych oraz prawa i obowiązki studentów akademii dotyczące realizacji praktyk zamieszczone są w dziennikach praktyk.

PRAWA I OBOWIĄZKI STUDENTA LUB STUDENTKI

§ 5

1. Praktyka pedagogiczna podlega obowiązkowemu zaliczeniu z wpisem do indeksu.
2. Student odbywający praktykę pedagogiczną w szkole ma prawo do:
 - a) Popelniania błędów.
 - b) Opieki, pomocy i życzliwości ze strony osób nadzorujących praktykę.
 - c) Zapoznania się ze strukturą organizacyjną szkoły.
 - d) Zapoznania się z programem i planem pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły.
 - e) Zapoznania się z realizowanym przez nauczyciela opiekuna programem i planem pracy z zakresu wychowania fizycznego.
 - f) Prowadzenia rozmów i wywiadów z dyrektorem szkoły, nauczycielami, uczniami, pedagogiem szkolnym, przedstawicielem służby zdrowia itp.
 - g) Hospitowania zajęć NS oraz zajęć innych nauczycieli, którzy wyrażą na to zgodę.
 - h) Uczestniczenia w zebraniach rady pedagogicznej i zespołów samokształceniowych.
 - i) Otrzymania ramowego i szczegółowego programu swojej pracy w szkole najpóźniej w trzecim dniu praktyki.
3. Student jest zobowiązany do:
 - a) Godnego reprezentowania Akademii.
 - b) Wywiązania się ze wszystkich zadań wynikających z praktyki zamieszczonych w dzienniku.

- c) Wykonywania poleceń dyrektora szkoły, nauczyciela szkolnego i nauczyciela akademickiego opiekuna ze strony Akademii oraz pełnego uczestniczenia w życiu szkoły.
- d) Przestrzegania przepisów BHP.
- e) Prowadzenia na bieżąco zapisów w dzienniku praktyki.
- f) Noszenia na terenie szkoły odzieży sportowej i obuwia zmiennego.
- g) Zrealizowania praktyki w szkole w wyznaczonym przez Akademię terminie, zgodnie z wyznaczonymi limitami godzinowymi dziennymi i tygodniowymi (w tym z wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej).
- h) Przekazania opiekunowi z Akademii swojego ramowego planu pracy najpóźniej w trzecim dniu praktyki.
- i) Zrealizowania programu praktyki zawartego w dzienniku praktyki pedagogicznej.
- j) Informowania opiekuna ze strony Akademii o swojej nieobecności w szkole (np. z powodu choroby).

Rozdział 2

ORGANIZACJA I MIEJSCE PRAKTYK

§ 6

1. Praktyka pedagogiczna realizowana w ramach projektu odbywa się w wyznaczonych przez Akademię w porozumieniu z partnerem szkołach podstawowych i gimnazjach, zlokalizowanych na terenie Wrocławia.
2. Praktyka pedagogiczna na studiach stacjonarnych, niestacjonarnych wieczorowych realizowana jest w formie ciągłej w następującym wymiarze:
 - a) w szkole podstawowej: 4 tygodnie (120 godzin: 90 godzin wychowania fizycznego i 30 godzin gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej);
 - b) w szkole gimnazjalnej: 3 tygodnie (90 godzin: 70 godzin wychowania fizycznego i 20 godzin gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej).
3. Praktykę pedagogiczną student odbywa w czasie wyznaczonym w programie studiów (szkoła podstawowa – semestr 5, gimnazjum – semestr 6).
4. Student przed przystąpieniem do praktyki składa oświadczenie o przystąpieniu do projektu zgodne z wymogami PEFS.
5. Studenta obowiązuje czas pracy zgodny z Kartą Nauczyciela (5–7 godzin dziennie).
6. Tygodniowy czas pracy studenta odbywającego praktykę w szkole wynosi 30 godzin.
7. Student jest zobowiązany do wykonania zadań w ramach praktyki w sobotę i niedzielę, jeżeli wynika to z zadań edukacyjnych realizowanych przez szkołę.
8. Praktyka podlega bieżącej ocenie pod względem jakości realizacji celów i zadań danego programu dzięki systematycznym kontaktom NS i NA ze studentem w trakcie praktyki.

9. Istnieje możliwość zwalniania studentów z obowiązku odbywania praktyk zawodowych na podstawie zaświadczenia o pracy w szkole, jeżeli student jest zatrudniony na minimum 1/2 etatu w charakterze nauczyciela wychowania fizycznego i przepracował co najmniej 3 miesiące.

Rozdział 3

OPIEKUNOWIE LUB OPIEKUNKI PRAKTYKI I OCENY ZA REALIZACJĘ PRAKTYKI

§ 7

1. NS zostaną wyłonieni z grupy nauczycieli mianowanych i dyplomowanych zgodnie z kryteriami naboru NS określonych w odrębnym regulaminie.
2. NS realizujący praktykę sprawuje nadzór i opiekę nad grupą:
 - a) od 1 do 2 studentów w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) w szkole podstawowej i gimnazjum oraz przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna) w gimnazjum; zgodnie z pismem MEN nr DFS-WM-MW-0902/069(7)/2011/8565 z dnia 12.07.2011 r. liczba studentów objętych opieką przez NS może zostać zwiększona w uzasadnionych indywidualnych przypadkach;
 - b) od 1 do 6 studentów w zakresie przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna) w szkole podstawowej;
 - c) przy kierowaniu studentów do poszczególnych NS mogą być uwzględniane preferencje studentów.
3. Obowiązki NS:
 - a) NS prowadzi nadzór i opiekę nad studentem realizującym praktykę pedagogiczną w szkole.
 - b) Umożliwia studentowi realizację zadań wynikających z programu praktyki zgodnie z ustaloną kolejnością oraz nadzoruje jakość ich wykonania.
 - c) Aktywizuje studenta do praktycznej weryfikacji wiedzy i umiejętności w kreatywnym planowaniu lekcji.
 - d) Wspólnie ze studentem ustala ramowy plan pracy studenta i akceptuje jego zapis w dzienniku praktyki najpóźniej w 3 dniu praktyki.
 - e) Omawia ze studentem oraz z NA jakość realizacji poszczególnych zadań praktyki.
 - f) Po każdym dniu zajęć wpisuje uwagi w arkusz monitoringu pracy studenta.
 - g) Zobowiązany jest do natychmiastowego powiadomienia NA w przypadku nierzetelnego realizowania przez studenta zadań praktyki pedagogicznej (np. spóźniania się, nieprzestrzegania wyznaczonych godzinowych limitów dziennych i tygodniowych przebywania w szkole, braków w obowiązującej dokumentacji praktyki itp.).
 - h) Wspólnie z NA ustala ocenę końcową.
4. NA zostaną wyłonieni z grupy pracowników naukowo-dydaktycznych i dydaktycznych Akademii zgodnie z kryteriami naboru NA określonymi w odrębnym regulaminie.

5. NA sprawuje nadzór i opiekę nad grupą od 6 do 15 studentów w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) oraz nad grupą od 14 do 22 studentów w zakresie przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna).
6. Obowiązki NA:
 - a) NA zobowiązuje się do wzięcia udziału w szkoleniu dotyczącym sposobu realizacji superwizji i obowiązków wynikających z jego roli w projekcie oraz prowadzenia nadzoru nad realizacją praktyk pedagogicznych w szkołach podstawowych i gimnazjach odbywanych przez studentów Akademii wymienionych w § 8, pkt 1.
 - b) NA prowadzi superwizję, oznaczającą nadzorowanie lub przyglądanie się; jest to proces obustronnego uczenia się, mający na celu wzmacnianie rozwoju zawodowego studenta przy jednoczesnym czuwaniu nad jego praktyką dla dobra jego wychowanków.
 - c) Zadania NA polegają na omawianiu relacji, jakie student tworzy ze swoimi uczniami, rozwijaniu jego świadomości, osobistego stylu wchodzenia w kontakt pedagogiczny i budowania relacji z innymi.
 - d) NA poprzez kontakty ze studentami oraz NS stara się wzmacniać procesy indywidualnego rozwoju studenta, ukierunkowuje wypracowanie własnych strategii kształcenia się i doksztalcenia studenta, pomaga studentowi w syntetyzowaniu wiedzy teoretycznej zdobytej w trakcie studiowania i wykorzystania jej we własnych działaniach pedagogicznych, zgodnie z oczekiwaniami i możliwościami.
 - e) Obowiązkiem NA jest pomaganie studentowi w samopoznaniu i samoocenie wiedzy na temat metodyki rozwiązywania trudności i problemów w procesie wychowania fizycznego, umiejętności rozwijania własnych koncepcji i samodzielności działania (wyznaczania indywidualnych celów i wykorzystywania wybranych metod kształcenia).
 - f) NA powinien stymulować studenta do rozwijania w sobie dociekliwości w poznawaniu własnych mocnych i słabych stron osobowości (budowania adekwatnej samooceny), motywacji do uczenia się kreatywnego oraz odpowiedzialności za własne działania i rozwój.
 - g) Superwizja obejmuje nie mniej niż 2 spotkania NA, NS i studenta w zakresie przedmiotu wychowanie fizyczne i 1 spotkanie w zakresie przedmiotu gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna w trakcie trwania praktyki.
 - h) Superwizja powinna być poprzedzona spotkaniem wstępnym ze studentami i nauczycielami danej szkoły, którzy sprawują opiekę nad studentami, w trakcie którego powinny zostać zaprezentowane i omówione zasady i organizacja superwizji.
 - i) Superwizja składa się z hospitacji lekcji lub zajęć prowadzonych przez studenta oraz ich omówienia.

- j) Na hospitację i omówienie lekcji lub zajęć NA powinien przeznaczyć nie mniej niż 2 godziny lekcyjne.
 - k) Omówienie lekcji lub zajęć powinno odbywać się bezpośrednio po ich zakończeniu. W uzasadnionych przypadkach dopuszcza się możliwość omówienia lekcji lub zajęć w dniu następnym.
 - l) NA prowadzi dokumentację z przebiegu każdej sesji superwizji w arkuszu monitoringu praktyki pedagogicznej. Zapisuje uwagi swoje, NS i studenta dotyczące obserwowanych działań; proponuje zalecenia co do dalszej pracy; zapisuje oceny częściowe swoje i NS oraz samooceny studenta; podczas ostatniej obserwacji dokonuje podsumowania pracy studenta i wspólnie z NS ustala ocenę.
 - m) Ocena końcowa z poszczególnych części praktyki pedagogicznej powinna zostać wystawiona najpóźniej tydzień po zakończeniu praktyki.
 - n) NA po wystawieniu oceny z monitorowanej części praktyki przekazuje niezwłocznie dokumentację do biura projektu.
7. Ocena końcowa poszczególnych części praktyki nie jest tylko średnią ocen częściowych efektów realizowanych zadań, ale jako ocena wspierająca powinna zawierać wskazówki do dalszej pracy studenta i w ten sposób pomagać mu w uzyskiwaniu wyższych osiągnięć. Ocena końcowa ma na celu stymulowanie i wspieranie rozwoju zawodowego studenta oraz rzetelne informowanie o efektach jego starań. Jeżeli w trakcie praktyki student rozwija swoją wiedzę i umiejętności według uwag bieżących NS i pohospitacyjnych NA, to ocena końcowa winna być wyższa niż średnia ocen z poszczególnych zadań, a w sytuacji odwrotnej – niższa.
8. Ocena końcowa z przebiegu praktyki jest średnią ważoną obliczaną według wzoru:
$$\text{ocena końcowa} = A \times 0,75 + B \times 0,25,$$
gdzie:
A – ocena za część praktyki z zakresu przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne);
B – ocena za część praktyki z zakresu przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna).
Ocena końcowa może być pozytywna tylko wówczas, gdy obydwie składowe *A* i *B* są ocenami co najmniej dostatecznymi.
9. Ocenę końcową wystawia NA realizujący superwizję w zakresie przedmiotu podstawowego, uwzględniając ocenę NA realizującego superwizję w zakresie przedmiotu dodatkowego. Ocena powinna zostać wpisana do protokołu zaliczeniowego, indeksu i karty zaliczeniowej studenta w terminach wyznaczonych przez Dziekana Wydziału Wychowania Fizycznego.

WARUNKI REALIZACJI I ZALICZENIA PRAKTYKI

§ 8

1. Praktyki pedagogiczne realizowane w ramach projektu w szkole podstawowej i gimnazjum odbywają studenci studiujący w Akademii na studiach stacjonarnych i niestacjonarnych wieczorowych w semestrach 5 i 6 w latach 2011/2012, 2012/2013, 2013/2014, z wyjątkiem studentów wymienionych w lit. a–c.
 - a) Studenci realizujący praktykę pedagogiczną w szkole podstawowej i gimnazjum w terminie innym niż przewidziany w programie studiów mogą być zakwalifikowani do projektu tylko za zgodą kierownika projektu.
 - b) Studenci powtarzający praktykę pedagogiczną mogą być zakwalifikowani do projektu tylko za zgodą kierownika projektu.
 - c) Studenci studiów niestacjonarnych zaocznych nie mogą być zakwalifikowani do projektu.
2. Student realizuje programy kolejnych praktyk pedagogicznych zgodnie z etapami edukacji: szkoła podstawowa, gimnazjum.
3. W uzasadnionych przypadkach (np. krótka choroba nie dłuższa niż 3 dni) istnieje możliwość zaliczenia praktyki pod warunkiem uzyskania pozytywnej opinii NA oraz odrobienia zaległych dni po zakończeniu praktyki. Termin i miejsce odpracowania zaległości muszą być uzgodnione z NA.
4. Student, który nie uzyska pozytywnego wyniku zaliczenia praktyki pedagogicznej realizowanej w ramach projektu, może ponownie przystąpić do praktyki w terminie ustalonym przez Dziekana Wydziału WF i zgodnie z Regulaminem Studiów Akademii.
5. Nieusprawiedliwiona nieobecność na praktyce trwająca 1 dzień jest równoznaczna z niezaliczeniem praktyki.

§ 9

W celu zaliczenia praktyki pedagogicznej student lub studentka ma obowiązek:

1. Zgłosić się w terminie określonym przez dziekana po odbiór dokumentów do biura projektu.
2. Przed rozpoczęciem praktyki zgłosić się do NA na spotkanie organizacyjne w celu omówienia szczegółowych warunków realizacji zadań praktyki. Podjęcie praktyki bez uczestnictwa w spotkaniu organizacyjnym oznacza złamanie warunków zaliczenia praktyki i ocenę niedostateczną (bez sprawdzania dokumentacji praktyki).
3. Terminy spotkań zostaną podane każdorazowo przed rozpoczęciem praktyki na stronie projektu w zakładce „Aktualności” oraz na tablicy informacyjnej biura projektu.
4. Najpóźniej w ciągu 3 dni od rozpoczęcia praktyki przesać pod adresem NA szczegółowy plan do zatwierdzenia.
5. Odbić praktykę w wyznaczonym przez Akademię miejscu i terminie.

6. Zrealizować wszystkie zadania wynikające z programu praktyki.
7. Wypełnić kartę samooceny oraz napisać sprawozdanie z praktyki (*Twoje spostrzeżenia na temat praktyki, Ocena i uwagi nauczyciela opiekuna ze szkoły, Samoocena studenta*).
8. Złożyć NA dziennik praktyki najpóźniej w trzecim dniu po zakończeniu praktyki.
9. Uzyskać pozytywną ocenę za swoją pracę i prowadzoną dokumentację u NS i NA.

KOSZTY I WYNAGRODZENIE

§ 10

1. Koszty wyżywienia, noclegów oraz dojazdów związanych z odbywaniem praktyki poza miejscem zamieszkania ponosi student. Akademia nie zwraca poniesionych w tym zakresie wydatków.

POSTANOWIENIA KOŃCOWE

§ 11

1. Niniejszy regulamin wchodzi w życie z dniem 1 maja 2011 r. i obowiązuje przez cały okres trwania projektu.
2. Regulamin w pełnym zakresie obowiązuje studentów i studentki, którzy rozpoczęli studia w roku akademickim 2009/2010, 2010/2011 oraz studentów i studentki, którzy rozpoczną studia w roku akademickim 2011/2012.
3. Studenci, którzy rozpoczęli studia w przed rokiem 2009/2010, realizują praktykę pedagogiczną zgodnie z wcześniejszymi zasadami i nie mogą zostać zakwalifikowani do uczestnictwa w projekcie.
4. Lider zastrzega sobie prawo do decydowania w sprawach spornych i nieobjętych regulaminem.
5. Lider zastrzega sobie prawo do wprowadzania zmian w niniejszym regulaminie.
6. Informacja o zmianie regulaminu zostanie zamieszczona na stronie internetowej projektu oraz będzie dostępna w biurze projektu.

3.4. Program praktyki pedagogicznej dla szkoły gimnazjalnej

W ramach projektu zostały szczegółowo określone program oraz zasady realizacji praktyk. Zdefiniowano także zadania, jakie student lub studentka powinni wykonać w ramach praktyk. Poniżej przedstawiono założenia praktyk, obowiązujące studentów podczas realizacji projektu⁸⁴.

3.4.1. Zasady realizacji praktyk w zakresie wychowania fizycznego w szkołach gimnazjalnych

CELE PRAKTYKI PEDAGOGICZNEJ W SZKOLE GIMNAZJALNEJ

Cele praktyki w szkole gimnazjalnej zostały skoncentrowane na rozwijaniu u studentów wiedzy, doświadczenia i umiejętności niezbędnych do projektowania, planowania, organizacji i realizacji procesu wychowania fizycznego z uczniami w klasach I–III gimnazjum. Ważnym celem było także rozwijanie samoświadomości pedagogicznej studenta i pozytywnego nastawienia do młodzieży oraz postawy refleksyjnego praktyka, kreatywnego w doskonaleniu własnej sfery poznawczej, emocjonalnej i psychomotorycznej.

ZADANIA PRAKTYKI W GIMNAZJUM

Studenci na praktyce pedagogicznej realizowali zadania, które wiązały się istotnymi ogniwami pracy szkoły oraz realizacji procesu wychowania fizycznego: organizacją działań szkoły w wymiarze makro (instytucja zarządzająca wiedzą) i mikro (wymiar przedmiotowej pracy nauczycieli w szkole), programowaniem i dokumentowaniem działań dydaktycznych i wychowawczych w szkole oraz dotyczącymi podmiotu tych działań – efektów edukacyjnych pracy uczniów.

- I. Zapoznanie się ze strukturą organizacyjną szkoły:
 - 1) przeprowadzenie wywiadów z dyrektorem szkoły, nauczycielami wychowania fizycznego oraz pozostałym personelem szkolnym na temat struktury organizacyjnej szkoły oraz zasad i rodzaju współpracy dydaktyczno-wychowawczej;
 - 2) uczestniczenie w zebraniach rady pedagogicznej, zebraniach zespołów samokształceniowych oraz innych spotkaniach dotyczących życia szkoły i działalności społecznej na jej rzecz.

⁸⁴ Zasady realizacji praktyk zaczerpnięto z: M. Lewandowski, H. Guła-Kubiszewska: Dziennik praktyki pedagogicznej. Wychowanie fizyczne, szkoła podstawowa (klasy I–VI), rok szkolny 2013/2014. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław 2013, wyd. 3.

II. Zapoznanie się z ogólnym programem i planem dydaktyczno-wychowawczym szkoły, programem wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej oraz pozostałą dokumentacją szkoły:

- 1) przeprowadzenie rozmowy z dyrektorem szkoły na temat realizacji programu dydaktyczno-wychowawczego, zewnętrznego i przedmiotowego systemu oceniania uczniów, współpracy z radą rodziców oraz środowiskiem lokalnym;
- 2) przeprowadzenie rozmowy z nauczycielem wychowania fizycznego na temat realizacji programu i planów pracy z wychowania fizycznego i edukacji zdrowotnej;
- 3) przeprowadzenie wywiadu z koordynatorem działań prozdrowotnych w szkole (wybrany psychologiem czy promotorem zdrowia) na temat realizacji programu i planu pracy dydaktyczno-wychowawczej ze szczególnym uwzględnieniem roli i miejsca zajęć ruchowych;
- 4) przeprowadzenie wywiadu z przedstawicielem służby zdrowia na terenie szkoły (higienistką lub lekarzem) na temat realizacji programu edukacji zdrowotnej oraz zapoznanie się z realizacją ścieżek międzyprzedmiotowych;
- 5) rozpoznanie zakresu i obszaru działań wychowawczych prowadzonych w szkole, rozmowa z wybranym wychowawcą klasy oraz pedagogiem szkolnym na temat form i metod współpracy szkoły z rodzicami itp.;
- 6) zapoznanie się z dokumentacją szkolną (dziennikami, arkuszami ocen, kartami zdrowia, dokumentacją wychowawcy klasy, nauczyciela wychowania fizycznego i nauczycieli przedmiotowych);

III. Weryfikacja własnych kompetencji pragmatycznych związanych z planowaniem, organizacją oraz realizacją zajęć na III etapie edukacji ze szczególnym uwzględnieniem wychowania fizycznego:

- 1) hospitacja lekcji wychowania fizycznego i pozalekcyjnych zajęć ruchowych, lekcji wychowawczej i innych lekcji przedmiotowych, w tym realizowanych w szkole ścieżek międzyprzedmiotowych;
- 2) prowadzenie lekcji wychowania fizycznego oraz sportowo-rekreacyjnych zajęć pozalekcyjnych;
- 3) przeprowadzenie lekcji wychowawczej;
- 4) obserwacja zachowań uczniów oraz grupy uczniowskiej w czasie pracy na lekcjach i w przerwach pomiędzy nimi.

IV. Rozpoznanie właściwości podmiotowych (psychomotorycznych, poznawczych, fizycznych i psychicznych) młodzieży gimnazjalnej:

- 1) obserwacja i analiza zachowań wybranych uczniów oraz całej klasy podczas różnorodnych zajęć lekcyjnych i pozalekcyjnych połączona z analizą dokumentacji dotyczącej zdrowia i rozwoju psychofizycznego wybranej klasy i wybranego ucznia;

- 2) rozmowy oraz wywiady z uczniami na temat ich wiedzy, zainteresowań, nastawień oraz postaw w odniesieniu do kultury fizycznej.

ZADANIA SZCZEGÓŁOWE, KTÓRE NALEŻY ZREALIZOWAĆ W CZASIE PRAKTYKI W SZKOLE GIMNAZJALNEJ

Na realizację wszystkich zadań praktyki z wychowania fizycznego przeznaczone jest 70 godzin. Struktura doboru treści do realizacji na praktykach w szkole gimnazjalnej jest kontynuacją przyjętego schematu różnicowania zadań dla studentów w procesie wychowania fizycznego realizowanych w szkole podstawowej. Zadania w dzienniku⁸⁵ podzielono na część badawczą dotyczącą głównie diagnozy pedagogicznej i obserwacji techniką ankietową, część obserwacyjną związaną z hospitowaniem zajęć prowadzonych przez mentora (nauczyciela wychowania fizycznego), innych nauczycieli przedmiotowych lub studentów oraz na część praktyczną polegającą na samodzielnym prowadzeniu lekcji wychowania fizycznego lub zajęć pozalekcyjnych i ich systematycznej (udokumentowanej) analizie.

Szczegółowy opis zadań do realizacji w trakcie praktyki w szkole gimnazjalnej jest opisany w dzienniku praktyki pedagogicznej w zakresie wychowania fizycznego. Zakres zadań dla studenta zmieniano w trakcie trwania projektu. Zmiany wynikały z obserwacji autorów dzienników, zespołu projektu, a przede wszystkim są wynikiem opinii i sugestii studentów i studentek, nauczycieli i nauczycielek szkolnych i akademickich zaangażowanych w realizację projektu. Poniżej zaprezentowano zadania do realizacji przez studenta w ramach praktyki w zakresie wychowania fizycznego obowiązujące w roku akademickim 2013/2014⁸⁶. Można je uznać za ostateczną wersję programu praktyki wypracowaną w trakcie realizacji projektu.

DIAGNOZA PEDAGOGICZNA (16 godz.) ze szczegółowym opisem zadań dotyczących poszczególnych jej zakresów: diagnozy osobniczej, grupowej i środowiskowej:

DIAGNOZA OSOBNICZA (5 godz.). Należy określić cel prowadzonego przez studenta rozpoznania, a zebrany materiał poddać rzetelnej analizie i ocenie. Uzyskane wyniki należy poddać analizie ilościowej i jakościowej, a wysnute wnioski z badań powinny być wykorzystane do działań prognostycznych w danej klasie. Wszystkie wyniki należy wpisać do dziennika praktyk, należy także dołączyć do niego wyczerpującą dane

⁸⁵ Zadania szczegółowe do realizacji w trakcie praktyki w zakresie wychowania fizycznego zaczerpnięto z: M. Lewandowski, H. Guła-Kubiszewska: Dziennik praktyki pedagogicznej: gimnazjum, rok szkolny 2013/2014. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław 2013.

⁸⁶ Tamże.

zagadnienie dokumentację (wypełnione ankiety, karty wywiadu itp.). Obszary rozpoznania osobniczego i grupowego:

- rozwój fizyczny,
- sprawność fizyczna lub wydolność organizmu,
- umiejętności ruchowe,
- wiadomości,
- zainteresowania,
- indywidualny projekt studencki – modyfikacja programu nauczania wychowania fizycznego według strategii mieszanej z uwzględnieniem wyników diagnozy wybranej klasy.

DIAGNOZA GRUPOWA W WYBRANEJ KLASIE (1 godz.). Zadaniem studenta jest określenie celu i zakresu prowadzonych badań oraz właściwe dobranie narzędzi diagnostycznych (technik socjometrycznych) do prowadzonego rozpoznania dynamiki grupy. Uzyskane wyniki należy zestawić syntetycznie w formie portretu klasy oraz wysnuć wnioski i wskazania do dalszej pracy z daną grupą uczniów.

DIAGNOZA ŚRODOWISKOWA (10 godz.) z podziałem na zadania szczegółowe:

Baza i struktura organizacyjna szkoły (2 godz.):

1. Profile kształcenia, specjalizacje, rodzaje klas itp.
2. Liczba uczniów w szkole, w klasach I–III oraz przeciętna liczebność uczniów w klasie.
3. Formy współpracy ze środowiskiem lokalnym i rodzicami.
4. Baza szkolna (liczba pracowni specjalistycznych).

Program i plan pracy dydaktyczno-wychowawczej szkoły (2 godz.):

1. Program nauczania w klasach I–III ze szczególnym uwzględnieniem strategii mieszanej realizacji szkolnego wychowania fizycznego.
2. Program opieki zdrowotnej (np. edukacji prozdrowotnej lub wychowania zdrowotnego).
3. Działalność pozalekcyjna.
4. Sprawozdanie z zebrania rady pedagogicznej i zespołu samokształceniowego (o ile takie odbędą się w czasie praktyki).

System oceny szkolnej (2 godz.):

1. PSO – system i kryteria (szczegółowe) oceniania uczniów z wychowania fizycznego z uwzględnieniem strategii mieszanej.
2. Opinie uczniów na temat kryteriów i systemu oceniania z wychowania fizycznego (wywiad lub ankieta w losowo wybranej klasie).

Szkolny program wychowania fizycznego (2 godz.):

1. Program nauczania wychowania fizycznego realizowany w wybranej klasie (cele i zadania, autor).
2. Najczęściej stosowane metody i formy pracy w czasie zajęć wychowania fizycznego.
3. Znajomość celów i zadań szkolnego wychowania fizycznego wśród uczniów (wywiad lub ankieta w losowo wybranej klasie).

Ocena warunków realizacji wychowania fizycznego (2 godz.):

1. Liczba grup ćwiczebnych oraz przeciętna liczebność grupy w czasie godziny lekcyjnej.
2. Analiza planu zajęć pod kątem racjonalnego wykorzystania szkolnej bazy do wychowania fizycznego.
3. Ocena stanu bazy i wyposażenia szkoły do realizacji wychowania fizycznego.

PRACA BADAWCZA STUDENTA (2 godz.). Ma ona na celu doskonalenie umiejętności studenta w posługiwaniu się wybranymi metodami, technikami i narzędziami badawczymi. Student powinien przeprowadzić pracę badawczą metodą sondażu diagnostycznego oraz dwoma technikami.

TECHNIKA OBSERWACJI USTRUKTURALIZOWANEJ:

- wstępna znajomość przedmiotu obserwacji;
- jasne sformułowanie zagadnienia i celów obserwacji;
- bliższe poznanie przedmiotu obserwacji przez zastosowanie obserwacji otwartej lub innych procedur poznawczych;
- szczegółowe opracowanie koncepcji badań, kategoryzacja zagadnień, opracowanie.

Przedmiotem obserwacji może być wybrany przez studenta jeden cel z podanych poniżej:

- 1) obserwacja sprawności motorycznej wybranego ucznia;
- 2) obserwacja współpracy grupy uczniów;
- 3) obserwacja zachowań niewerbalnych nauczyciela podczas prowadzenia lekcji;
- 4) obserwacja sposobu spędzania przez uczniów przerw międzylekcyjnych;
- 5) obserwacja (własny cel).

TECHNIKA ANKIETY jest techniką gromadzenia informacji polegającą na wypełnianiu, najczęściej samodzielnie przez badanego, specjalnych kwestionariuszy na ogół o wysokim stopniu standaryzacji w obecności ankietera lub częściej bez jego obecności. Dotyczy najczęściej wąskiego zagadnienia bądź problemu szerszego rozbitego na kilka zagadnień szczegółowych.

Procedura badawcza polega na określeniu przez studenta celu badania, sformułowaniu pytań badawczych, określeniu terenu badania lub próbki badawczej oraz narzędzi badawczych, przeprowadzeniu badania. Należy zebrane wyniki poddać analizie i sformułować wnioski do dalszej pracy pedagogicznej.

HOSPITACJE (12 godz.). Przeprowadzenie minimum 12 hospitacji, w tym co najmniej:

- 8 lekcji wychowania fizycznego;
- 1 lekcji wychowawczej;
- 1 lekcji z innego przedmiotu nauczania;
- 2 pozalekcyjnych zajęć sportowo-rekreacyjnych prowadzonych w ramach UKS lub SKS.

Każda hospitacja powinna być zapowiedziana i uzgodniona z dyrektorem szkoły oraz nauczycielem prowadzącym lekcję.

PROWADZENIE LEKCJI (25 godz.). Przeprowadzenie samodzielnie minimum 25 lekcji, w tym co najmniej:

- 22 lekcji wychowania fizycznego;
- 2 zajęć pozalekcyjnych;
- 1 lekcji wychowawczej.

Wykorzystanie w prowadzonych przez siebie lekcjach metod:

- odtwórczych;
- usamodzielniających;
- twórczych;
- intensyfikujących.

KONSULTACJE Z NAUCZYCIELEM SZKOLNYM LUB NAUCZYCIELEM AKADEMICKIM (15 godz.). Każdego dnia 1 godzina na omówienie zajęć oraz sprawdzanie bieżącej dokumentacji.

3.4.2. Zasady realizacji praktyk w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej w szkołach gimnazjalnych

W szkołach gimnazjalnych założono trzy cele praktyki gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej:

- zdobywanie wiedzy, doświadczenia i umiejętności niezbędnych do projektowania, planowania, organizacji i realizacji zajęć ruchowych z uczniami z uwzględnieniem elementów ćwiczeń korekcyjno-kompensacyjnych w klasach I–III gimnazjum;
- rozwijanie świadomości prozdrowotnych studenta lub studentki oraz pozytywnego nastawienia do młodzieży;
- doskonalenie sfery poznawczej, emocjonalnej i psychomotorycznej studenta bądź studentki.

Określono także trzy zadania praktyki w gimnazjum:

1. Zapoznanie się z ogólnym programem wychowania zdrowotnego.
2. Praktyczne zapoznanie się z planowaniem, organizacją oraz realizacją zajęć na III etapie edukacji ze szczególnym uwzględnieniem ćwiczeń kompensacyjno-korekcyjnych.
3. Rozpoznanie dysfunkcji narządu ruchu u młodzieży w gimnazjum.

W ramach zadania pierwszego studenci mieli za zadanie przeprowadzić wywiad z nauczycielem wychowania fizycznego na temat realizacji programu i planów pracy z wychowania fizycznego i zdrowotnego, w tym gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej, a także z przedstawicielem służby zdrowia na terenie szkoły (higienistką lub lekarzem) na temat realizacji programu wychowania zdrowotnego oraz oceny zdrowia uczniów. Studenci zobowiązani byli także do zapoznania się z dokumentacją szkolną: kartami zdrowia, dokumentacją wychowawcy klasy i nauczyciela wychowania fizycznego.

W ramach zadania drugiego studentów obowiązywała hospitacja lekcji wychowania fizycznego z elementami z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej, asystowanie nauczycielowi wychowania fizycznego lub prowadzenie fragmentów lekcji opartych na ćwiczeniach kompensacyjno-korekcyjnych, a także prowadzenie lekcji wychowania fizycznego z elementami gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Trzecie zadanie obejmowało przeprowadzenie oceny postawy ciała, testów funkcjonalnych i motorycznych, analizę dokumentacji dotyczącej zdrowia i rozwoju fizycznego uczniów wybranej klasy i wybranego ucznia oraz analizę i ocenę występowania zmian w postawie ciała, a także analizę i ocenę rozwoju fizycznego uczniów w klasach I–III.

3.5. Szkolenie dla nauczycieli szkół gimnazjalnych

W ramach trzech szkoleń dla nauczycieli szkół gimnazjalnych (ale także podstawowych, ponieważ treści szkolenia były wspólne dla obu grup nauczycieli szkolnych) poruszane były poniżej wyszczególnione treści.

Treści szkolenia I:

- Cele praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej i gimnazjalnej.
- Prawa i obowiązki studenta na praktyce.
- Organizacja i miejsce praktyk.
- Zasady pracy nauczyciela akademickiego będącego opiekunem.
- Program praktyki w szkole podstawowej i gimnazjalnej.
- Ogólne i szczegółowe zadania praktyki.
- Warunki zaliczenia praktyki.
- Koszty i wynagrodzenie.
- Dziennik praktyk pedagogicznych i karta monitoringu praktyki.
- Podstawa programowa – założenia realizacji szkolnego wychowania fizycznego w systemie klasowo-lekcyjnym i fakultatywnym.
- Kompetencje uczestnika kultury fizycznej (ucznia) jako efekt edukacji w procesie szkolnego wychowania fizycznego.
- Diagnostyka osobnicza, diagnostyka środowiskowa, diagnostyka grupowa.
- Lekcja – typy i rodzaje, struktura.
- Tok lekcji wychowania fizycznego.
- Zadania edukacyjne realizowane w części wstępnej, głównej i końcowej lekcji WF.
- Hospitacja lekcji: rodzaje hospitacji, problemy, zagadnienia hospitacyjne.
- Arkusz hospitacji: część informacyjna i metodyczna.
- Konspekt lekcji: część informacyjna i metodyczna.
- Operacjonalizacja celów lekcji (tematu i zadań szczegółowych lekcji wychowania fizycznego).
- Asysty w lekcji WF (planowanie zadań w poszczególnych częściach lekcji).
- Metody realizacji zadań ruchowych i intensyfikujące lekcję wychowania fizycznego.
- Formy organizacyjne stosowane na lekcji wychowania fizycznego.
- Cele i zadania zajęć z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.
- Zapoznanie się z testami funkcjonalnymi oceniającymi narząd ruchu.
- Ocena postawy ciała w nowym ujęciu (trójpłaszczyznowa).
- Zapoznanie się z testem FMS.
- Zapoznanie się z testem SEBT.

Treści szkolenia II:

- Pojęcie standardów i wskaźników jakości edukacji szkolnej.
- Ocena jakości pracy szkoły (realizacji szkolnego WF).
- Pojęcie, cele i zakresy kontroli.
- Zadania kontroli.
- Metody i formy kontroli stosowane w edukacji szkolnej.
- Osiągnięcia ucznia określone w podstawie programowej w kategoriach celów operacyjnych.
- Budowanie wymagań programowych (zadania kontrolno-oceniające).
- Interpretacja rozporządzenia MEN w sprawie oceniania i promowania uczniów.
- Pojęcie, cele, funkcje, cechy i rodzaje oceny (ocenianie w wąskim i szerokim znaczeniu w wychowaniu fizycznym).
- Ocenianie wspomagające.
- Metody i formy oceny.
- Przedmiot i kryteria oceny z wychowania fizycznego.
- Wewnątrzszkolny system oceniania, przedmiotowy system oceniania (zakres zadań oceniających dotyczący celów kierunkowych i instrumentalnych).
- Przedmiotowy system oceniania z wychowania fizycznego oparty na modelu Madejskiego, Frołowicza i Pośpiecha.
- Samowiedza i jej składniki, uczenie się autoregulowane, podmiotowość i autoregulacja w procesie wychowania fizycznego.
- Pojęcia: samokontrola, samoocena, forma, postacie i metody samokontroli.
- Rozwój zdolności samooceny u ucznia oraz znaczenie przebiegu rozwoju w celach edukacyjnych.
- Dokumentowanie samodzielnej pracy ucznia: karty osiągnięć uczniów (KOU), portfolio, karta SiS, dzienniczek SiS, inwentarze, przeglądy, autoprezentacje, listy.
- Przedstawienie podziału mięśni z uwzględnieniem funkcji i lokalizacji.
- Znaczenie ćwiczeń w łańcuchu otwartym i zamkniętym dla stabilności postawy ciała.
- Wpływ stabilizacji kompleksu lędźwiowo-miednicznego na poprawę stabilności ciała.
- Założenia treningu funkcjonalnego.

Treści szkolenia III:

- Kompetencje ucznia jako uczestnika kultury zdrowotnej, rekreacyjnej, sportowej i estetycznej.
- Wymagania MEN związane z opracowaniem programu nauczania.
- Planowanie kierunkowe – budżet godzin (w skali makro – etapu 3-letniej edukacji, w skali mikro – poziomu edukacji).

- Operacjonalizowanie celów ogólnych podstawy programowej na cele szczegółowe nieoperacyjne w blokach tematycznych programu nauczania:
 1. Rozkład materiału – szczegółowy plan pracy.
 2. Programowanie procesu wychowania szkolnego z poziomu heteroedukacji do poziomu autoedukacji.
- Ocena jakości pracy szkoły, w tym realizacji szkolnego procesu wychowania fizycznego (narzędzia ewaluacji, opinie nauczycieli i uczniów).
- Dyskusja nad zagadnieniami, które należałoby kontynuować na kolejnych szkoleniach.
- Badanie postawy ciała.
- Czynniki oraz zasady wpływające na optymalną stymulację w przypadku zaburzeń postawy ciała.
- Nauka prawidłowej postawy ciała.
- Ocena stanu funkcjonalnego narządu ruchu.

4. Ewaluacja efektywności praktyk w szkołach gimnazjalnych

4.1. Ankiety ewaluacyjne

Cel badania

Celem poznawczym badania było dowiedzenie się, jakie są opinie studentów, nauczycieli szkolnych i nauczycieli akademickich biorących udział w praktykach pedagogicznych w zakresie wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej realizowanych w gimnazjach w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” w latach 2012–2014.

Celem praktycznym badania było dokonanie analizy zebranych opinii respondentów w celu wprowadzenia udoskonaleń w realizowanym programie praktyk, dziennikach oraz narzędziach służących do monitorowania przebiegu praktyk. Opinie zbierane po każdej z kolejnych praktyk były wykorzystywane do modyfikowania programu, dziennika i karty monitoringu.

Pytania badawcze

1. Jak respondenci oceniają programy i dzienniki praktyk oraz narzędzia do monitoringu praktyki?
2. Czy poszczególne grupy badanych – studenci, nauczyciele szkolni i nauczyciele akademicy – różnią się między sobą w opiniach?
3. Czy w poszczególnych grupach badanych występują zróżnicowane opinie ze względu na płeć?

Charakterystyka badanej grupy

W badaniach uczestniczyli studenci i studentki realizujący praktyki pedagogiczne w gimnazjach w latach 2012–2014, nauczyciele i nauczycielki szkolne będący opiekunami praktyk pedagogicznych oraz nauczyciele i nauczycielki akademicy superwizorzy

praktyk. Szczegółowe dane dotyczące liczebności poszczególnych grup w kolejnych latach z podziałem na płeć zamieszczono w tabeli 4.1.

Tabela 4.1. Studenci i studentki, nauczyciele i nauczycielki szkolni i akademicy biorący udział w realizacji praktyk pedagogicznych w gimnazjach ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” w latach 2012–2014

Grupa	Płeć	Rok akademicki			Praktyki w gimnazjach w latach 2013–2014
		2011/2012	2012/2013	2013/2014	
Studenci	M	107	99	110	316
	K	85	87	79	251
	<i>Suma</i>	192	186	189	567
Nauczyciele szkolni	M	48	45	50	143
	K	37	46	47	130
	<i>Suma</i>	85	91	97	273
Nauczyciele akademicy	M	16	15	13	44
	K	19	18	18	55
	<i>Suma</i>	35	34	31	100
Wszyscy	M	171	159	173	503
	K	141	151	144	436
	<i>Suma</i>	312	311	317	940

W roku 2012 badaniu poddani zostali wszyscy studenci biorący udział w praktyce (192 osoby, w tym 107 mężczyzn i 85 kobiet), nauczyciele szkolni (85 osób, w tym 37 mężczyzn i 48 kobiet) i nauczyciele akademicy (35 osób, w tym 16 mężczyzn i 19 kobiet). Struktura płci badanej grupy wygląda następująco: przebadano 171 mężczyzn i 141 kobiet.

W roku 2013 badaniu poddani zostali wszyscy studenci biorący udział w praktyce (186 osób, w tym 99 mężczyzn i 87 kobiet), nauczyciele szkolni (91 osób, w tym 45 mężczyzn i 46 kobiet) i nauczyciele akademicy (34 osoby, w tym 15 mężczyzn i 18 kobiet). Struktura płci badanej grupy wygląda następująco: przebadano 159 mężczyzn i 151 kobiet.

W roku 2014 badaniu poddani zostali także wszyscy studenci biorący udział w praktyce (189 osób, w tym 110 mężczyzn i 79 kobiet), nauczyciele szkolni (97 osób, w tym 50 mężczyzn i 47 kobiet) i nauczyciele akademicy (31 osób, w tym 13 mężczyzn i 18 kobiet). Struktura płci badanej grupy wygląda następująco: przebadano 173 mężczyzn i 144 kobiety.

Nauczyciele opiekunowie praktyk w gimnazjach w większości byli mentorami w trakcie wszystkich trzech praktyk. Zmiany w obrębie tej grupy mogły wynikać z ro-

tacji w zatrudnieniu, przechodzenia na emeryturę lub z urlopów zdrowotnych, a także przystępowania do projektu w kolejnych latach nowych placówek. Grupa nauczycieli i nauczycielek akademickich była grupą najbardziej stabilną co do składu; minimalne zmiany w jej składzie wynikały z podejmowania przez niektórych członków semestralnych urlopów dla poratowania zdrowia lub zmiany miejsca pracy. Dlatego też liczebności grup nauczycieli szkolnych i akademickich podane w ostatniej kolumnie tabeli 4.1 należy traktować raczej jako liczbę zebranych ankiet ewaluacyjnych, a nie jako liczbę osób biorących udział w projekcie.

Praktyki realizowane były w trzydziestu pięciu gimnazjach. Szczegółowa lista wraz liczebnością studentów realizujących praktyki w poszczególnych placówkach w kolejnych latach zamieszczona została w załączniku 2.

Zastosowana metoda badania oraz techniki i narzędzia badawcze

W przeprowadzonych badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego⁸⁷, wykorzystując technikę ankietową. Zastosowano kwestionariusz ankietowy skonstruowany celowo do przeprowadzenia ewaluacji programów i dzienników praktyk oraz arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum. Ankieta składała się z dwóch części, pierwsza z nich stanowiła metryczkę ankiety, druga to dziesięć pytań skierowanych do respondenta. Metryczka zawierała pytania o wiek, płeć oraz o rolę, jaką pełnił w projekcie respondent. Badani podawali wiek w latach i zakreślali pola wyboru dotyczące płci i roli (student, nauczyciel szkolny, nauczyciel akademicki). W części badawczej ankiety respondenci odpowiadali na 10 pytań, w tym pięć zamkniętych, w których należało ustosunkować się do zadanego pytania w pięciostopniowej skali Likerta (pytania 1, 3, 5 i 9, w których: 5 – oceniam bardzo wysoko, 4 – oceniam wysoko, 3 – nie wiem, nie mam zdania, 2 – oceniam nisko, 1 – oceniam bardzo nisko); pozostałe pięć pytań to pytania otwarte (pytania 2, 4, 6, 8 i 10). Pytania 1 i 2 dotyczyły opinii o programie praktyki w zakresie wychowania fizycznego (nr 1) oraz propozycji jego modyfikacji (nr 2), pytania 3 i 4 dotyczyły opinii na temat dziennika w zakresie wychowania fizycznego (nr 3) oraz propozycji zmian w jego treści (nr 4). Pytania 5 i 6 oraz 7 i 8 miały podobną konstrukcję i dotyczyły odpowiednio programu i dziennika w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Pytania 9 i 10 dotyczyły opinii respondenta (nr 9) na temat wykorzystywanej w procesie superwizji studenta na praktyce karty monitoringu oraz propozycji zmian w karcie (nr 10). Kwestionariusz ankiety zastosowanej w badaniach stanowi załącznik 3 do niniejszego raportu.

⁸⁷ T. Pilch, T. Bauman: *Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe*. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2010.

Do przeprowadzenia analiz wykorzystano program statystyczny STATISTICA 9.1⁸⁸. Zastosowano następujące narzędzia statystyczne:

- statystyki opisowe – liczebności, średnie i mediany, skośność;
- nieparametryczny test U Manna-Whitneya;
- test kolejności par Wilcoxon.

Analiza wyników badania

W prezentowanym opracowaniu przedstawione są analizy dotyczące pytań zamkniętych. Analiza danych z odpowiedzi badanych na pytania otwarte z zastosowanej ankiety przekroczyłaby znacznie założoną objętość niniejszego raportu. Analizując odpowiedzi respondentów na pytania zamknięte (pytania nr 1, 3, 5, 7, 9), w pierwszej części określono liczebności respondentów deklarujących opinię na temat pytania na każdym z poziomów zastosowanej skali. Zebrane wyniki zostały przedstawione na rysunkach. Ze względu na liczebność grupy dane przedstawiono po przeliczeniu na wartości procentowe.

Druga część analizy to określenie różnic w opiniach badanych ze względu na płeć i pełnioną funkcję (student, nauczyciel szkolny, nauczyciel akademicki). Wykorzystano do tego celu nieparametryczny test U Manna-Whitneya. Testowanie zostało wykonane dla całej badanej grupy oraz z zastosowaniem podziału na grupę studentów, nauczycieli szkolnych i nauczycieli akademickich. Wyniki analiz przedstawione zostały z podziałem na poszczególne pytania. Porównano także opinie studentów z opiniami nauczycieli szkolnych, studentów z opiniami nauczycieli akademickich oraz opinie nauczycieli akademickich i nauczycieli szkolnych.

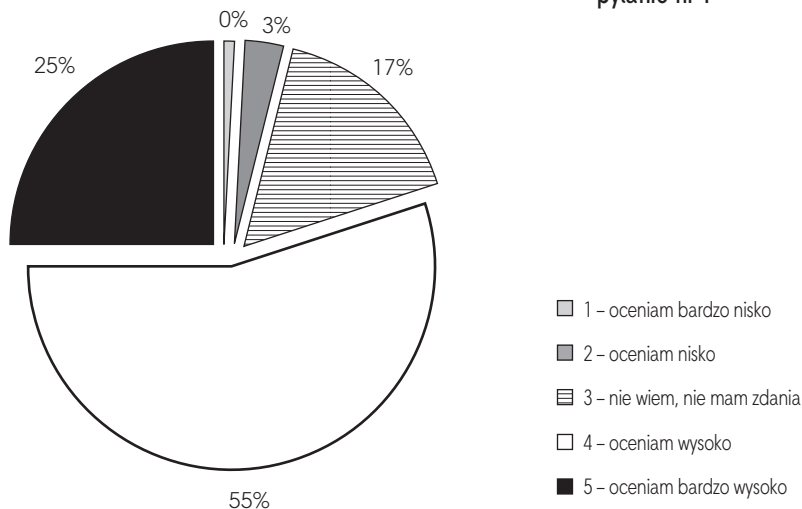
Analiza zebranych wyników badania w zakresie pytania badawczego: Jak respondenci oceniają programy i dzienniki praktyk oraz narzędzia do monitoringu praktyki?

W celu udzielenia odpowiedzi na pierwsze z postawionych pytań badawczych posłużono się statystykami opisowymi i obliczono odpowiedzi respondentów na pytania zamknięte w poszczególnych kategoriach odpowiedzi (5 – oceniam bardzo wysoko, 4 – oceniam wysoko, 3 – nie wiem nie mam zdania, 2 – oceniam nisko, 1 – oceniam bardzo nisko). Wyniki zostały zaprezentowane na wykresach kołowych.

Program praktyki pedagogicznej w zakresie wychowania fizycznego został oceniony bardzo wysoko przez 25% respondentów i wysoko przez 55% (rys. 4.1). Cztery osoby (studentki) stanowiące 0,4% badanej grupy zadeklarowały opinię skrajnie negatywną, a tylko 3% badanych wyraziło opinię negatywną na temat tego programu. Aż

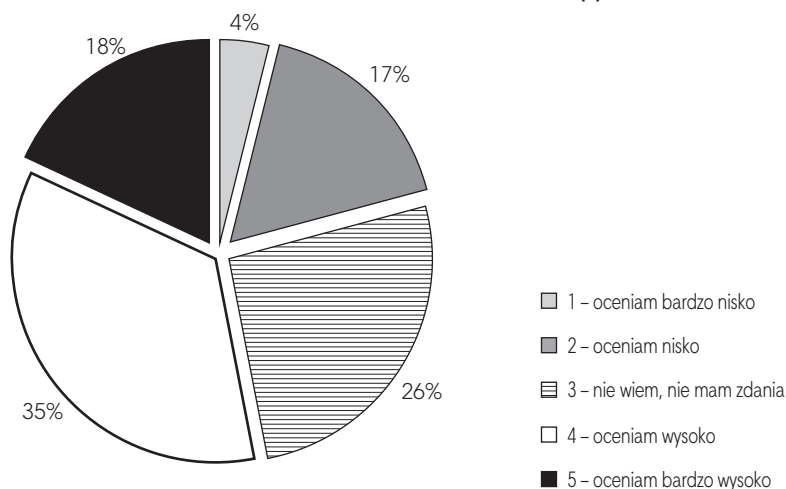
⁸⁸ StatSoft, Inc. (2010). STATISTICA (data analysis software system), version 9.1. www.statsoft.com.

pytanie nr 1

Rysunek 4.1. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

pytanie nr 3

Rysunek 4.2. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 3: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

17% respondentów zadeklarowało brak jednoznacznej opinii na temat programu praktyki w zakresie wychowania fizycznego. Po zsumowaniu opinii pozytywnych (oceniłam wysoko) i bardzo pozytywnych (oceniłam bardzo wysoko) okazuje się, że 70% badanych dobrze ocenia program praktyki. Tak wiele pozytywnych opinii badanych świadczy jednoznacznie, że program w zakresie wychowania fizycznego realizowany w trakcie praktyki odpowiada oczekiwaniom wszystkich uczestniczących w projekcie grup.

Rozkład opinii respondentów na pytanie dotyczące dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego jest bardziej symetryczny niż rozkład odpowiedzi na temat programu praktyki, to znaczy zanotowano więcej opinii negatywnych kosztem opinii pozytywnych (rys. 4.2). Opinie badanych na temat dziennika to 35% odpowiedzi pozytywnych i 18% bardzo pozytywnych, zatem pozytywnych jest więcej niż negatywnych (27%) i bardzo negatywnych (4%). Jednak można zaobserwować tendencję do niższego oceniania dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego niż programu praktyki. Stosunkowo duża grupa respondentów (26%) nie wyraziła jednoznacznej opinii na temat dziennika (3 – nie wiem, nie mam zdania).

Rozkłady odpowiedzi respondentów na pytania nr 1 i 3 są znacząco inne. W przypadku programu rozkład jest bardziej skośny w kierunku opinii pozytywnych [$A = (-0,69)$] niż w przypadku dziennika [$A = (-0,33)$].

Różnice między rozkładami odpowiedzi respondentów na pytanie 1 i 3 są istotne statystycznie. W celu potwierdzenia istotności posłużono się nieparametrycznym testem kolejności par Wilcoxon ($T = 11457,00, p < 0,0001$).

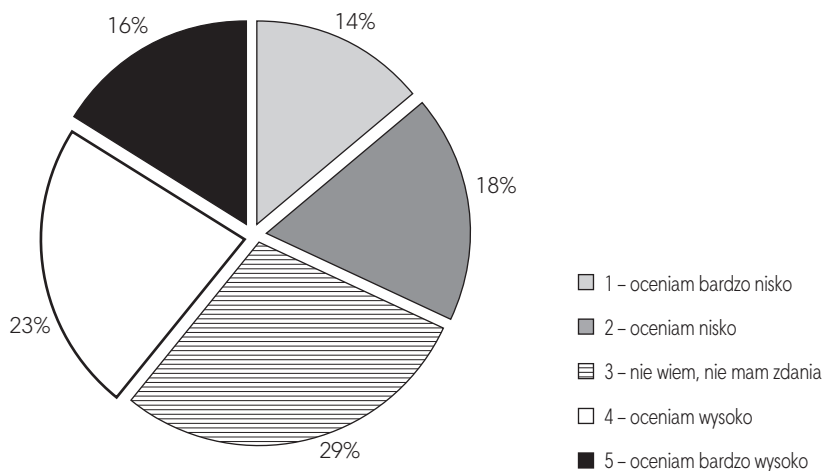
Pytanie nr 5 (rys. 4.3) dotyczyło opinii respondentów na temat programu praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. W przypadku tego pytania opinie pozytywne (23%) i bardzo pozytywne (16%) stanowią w sumie aż 39% zebranych odpowiedzi przy 18% opinii negatywnych i 14% bardzo negatywnych (w sumie 32%). Zanotowano aż 29% odpowiedzi respondentów niezdecydowanych (3 – nie wiem, nie mam zdania).

Opinie respondentów na pytanie nr 7 (rys. 4.4) dotyczące dziennika praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej mają inny rozkład niż odpowiedzi na pytanie o program praktyki z tego przedmiotu. Odpowiednio to 27% opinii pozytywnych i 21% bardzo pozytywnych przy 13% opinii negatywnych i 9% bardzo negatywnych oraz 30% neutralnych. Obserwowaną tendencją jest tu przyrost opinii pozytywnych i zmniejszenie się liczby opinii negatywnych.

Rozkłady odpowiedzi respondentów na pytania nr 5 i 7 są znacząco inne. W przypadku programu rozkład jest mniej skośny w kierunku opinii pozytywnych [$A = (-0,1)$] niż w przypadku dziennika [$A = (-0,35)$].

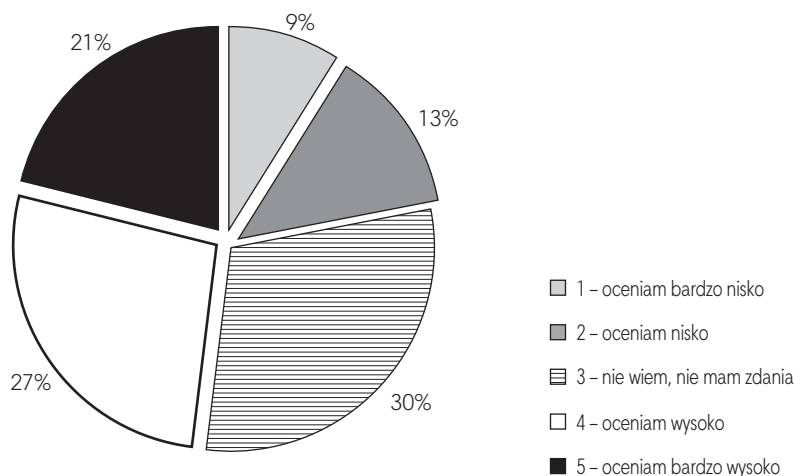
Testowanie za pomocą testu kolejności par Wilcoxon wykazało, że rozkłady odpowiedzi respondentów na pytania 5 i 7 różnią się istotnie ($T = 14846,50, p < 0,0001$).

pytanie nr 5

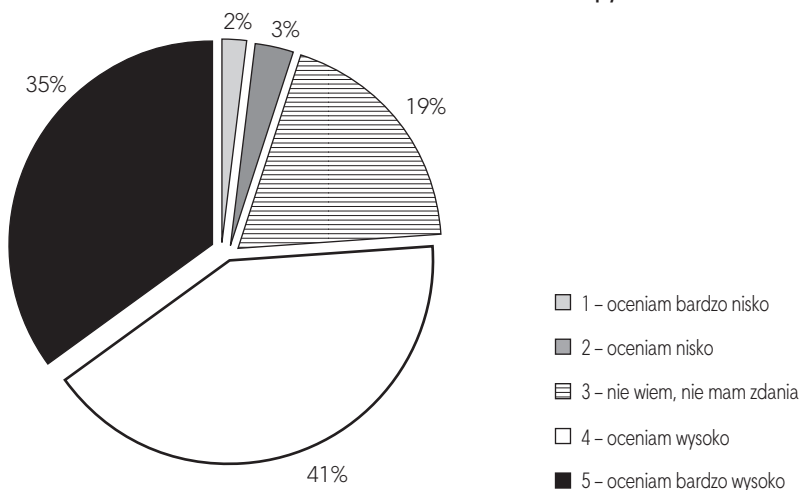
Rysunek 4.3. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

pytanie nr 7

Rysunek 4.4. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

pytanie nr 9

Rysunek 4.5. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki – arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*

Porównano również różnice między odpowiedziami badanych na pytania 1 i 5, czyli pytania o programy praktyk, oraz 3 i 7, czyli pytania o dzienniki praktyki. Do określenia różnic zastosowano także test kolejności par Wilcoxon. Opinie badanych są istotnie statystycznie lepsze na temat programu praktyki w zakresie wychowania fizycznego niż programu praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej ($T = 9713, p < 0,0001$), natomiast w zakresie opinii na temat obydwu dzienników praktyki nie zanotowano istotnych statystycznie różnic w opiniach badanych.

Opinie respondentów na pytanie nr 9 (rys. 4.5) są w przeważającej części pozytywne (41%) i bardzo pozytywne (35%), w sumie aż 76% wypowiada się pozytywnie. Tylko 19% respondentów nie wyraziło jednoznacznej opinii na to pytanie, zaznaczając odpowiedź „3 – nie wiem, nie mam zdania”, a tylko 3% zadeklarowało negatywną opinię i 2% bardzo negatywną opinię. Taki rozkład opinii badanych świadczy o tym, że zastosowany arkusz monitoringu przebiegu praktyki pełni swoją rolę i należy go w wykorzystanej w projekcie formie stosować w trakcie kolejnych praktyk realizowanych przez wrocławską Akademię Wychowania Fizycznego.

Podsumowanie i wnioski

Opinie badanych na temat programów i dzienników praktyk są w większości pozytywne.

Najwięcej pozytywnych opinii badani wyrazili na temat arkusza monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum, dlatego narzędzie to będzie włączone w proces realizacji praktyk pedagogicznych w okresie realizacji projektu.

Badani wyżej ocenili programy praktyk niż dzienniki służące do dokumentowania ich realizacji.

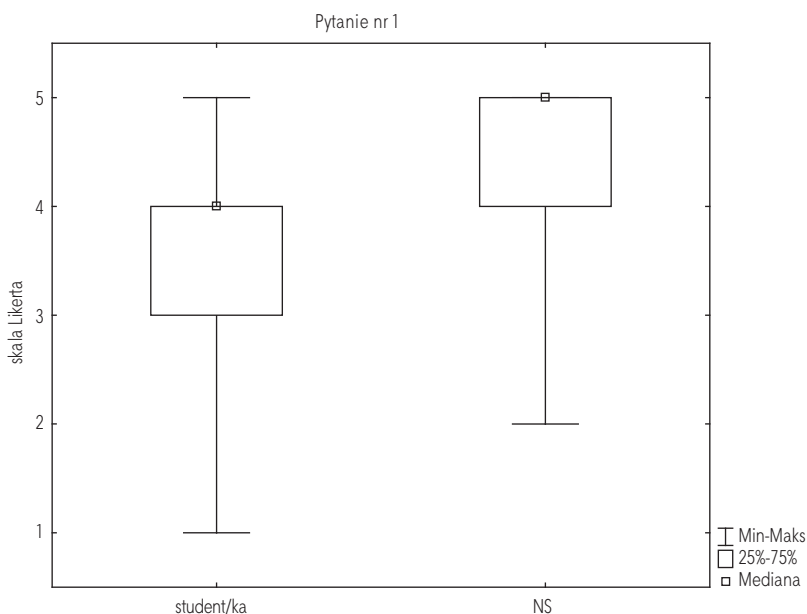
Badani wyżej też ocenili programy praktyk w zakresie wychowania fizycznego niż programy praktyk w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Opinie badanych na temat dzienników praktyk w zakresie wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej nie różnią się od siebie statystycznie.

Analiza zebranych wyników badania w zakresie pytania badawczego: Czy poszczególne grupy badanych – studenci, nauczyciele szkolni i nauczyciele akademicy – różnią się między sobą w opiniach?

Opinie studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) – różnice

Do określenia istotności różnic między poszczególnymi grupami badanych posłużono się nieparametrycznym testem U Manna-Whitneya, który jest nieparametryczną

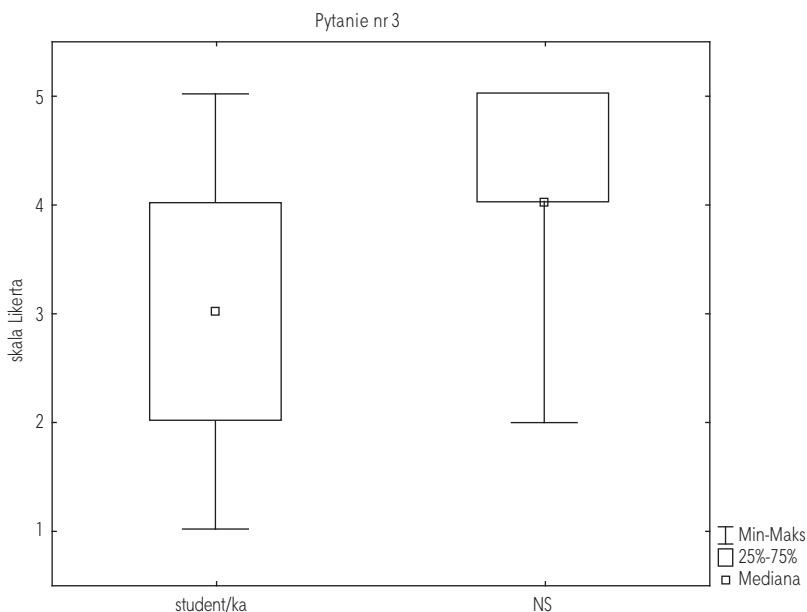

Rysunek 4.6. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

alternatywą dla testu t dla prób niezależnych⁸⁹. Odpowiedzi badanych studentów i nauczycieli szkolnych na wszystkie z analizowanych pytań różnią się od siebie istotnie. W dalszej części analizy opisane zostały szczegółowo różnice w opiniach studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek szkolnych w zakresie poszczególnych pytań.

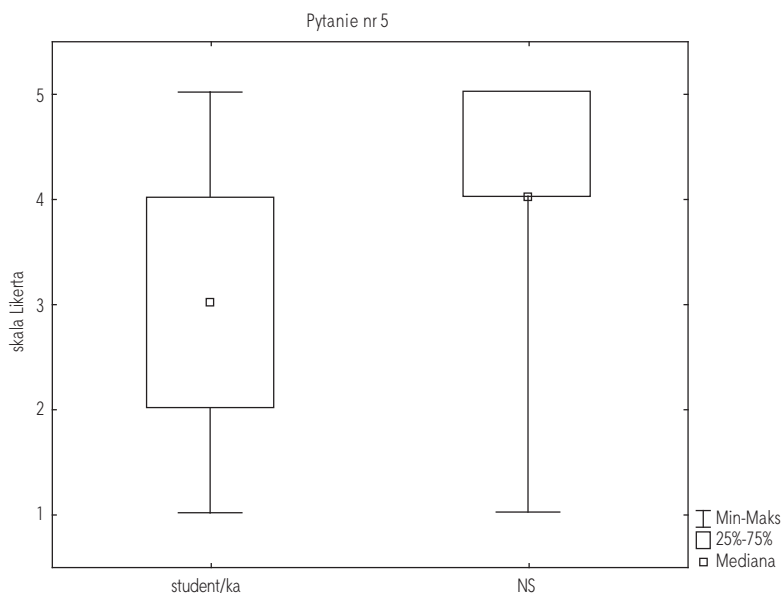
Rysunek 4.6 obrazuje różnice w opiniach studentów i nauczycieli szkolnych na temat programu praktyki w zakresie wychowania fizycznego. Wartość testu U dla zobrazowanej na rysunku różnicy wynosi $U = 27\ 822$, poziom istotności różnic $p < 0,0001$. Mediana w grupie studentów wynosi 4, a w grupie nauczycieli szkolnych 5. Odchylenie ćwiartkowe (25–75%) w grupie studentów mieści się między wartością 3 a wartością 4, natomiast w grupie nauczycieli szkolnych między wartościami 4 a 5. Ponadto w grupie nauczycieli nie zanotowano wartości skrajnie negatywnych (1 – zdecydowanie nisko oceniam).

Różnice między odpowiedziami studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek szkolnych na pytanie nr 3 obrazuje rysunek 4.7. Mediana odpowiedzi nauczycieli wynosi 4, odchylenie ćwiartkowe zawiera się między wartościami 4 i 5, a zatem 50% odpowiedzi nauczycieli szkolnych to: 4 – wysoko oceniam, lub 5 – zdecydowanie wysoko

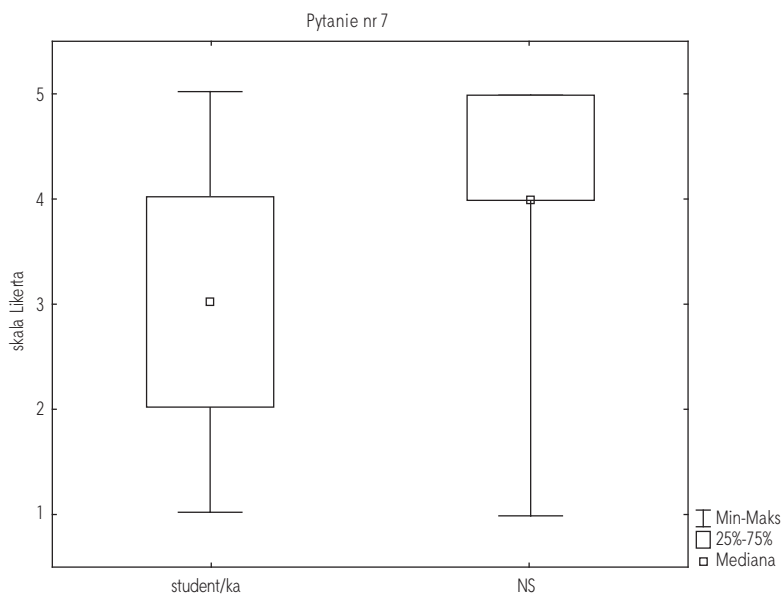

Rysunek 4.7. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 3: *Jak oceniam Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

⁸⁹ StatSoft, Inc. (2010). STATISTICA (data analysis software system), version 9.1. www.statsoft.com.

Rysunek 4.8. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

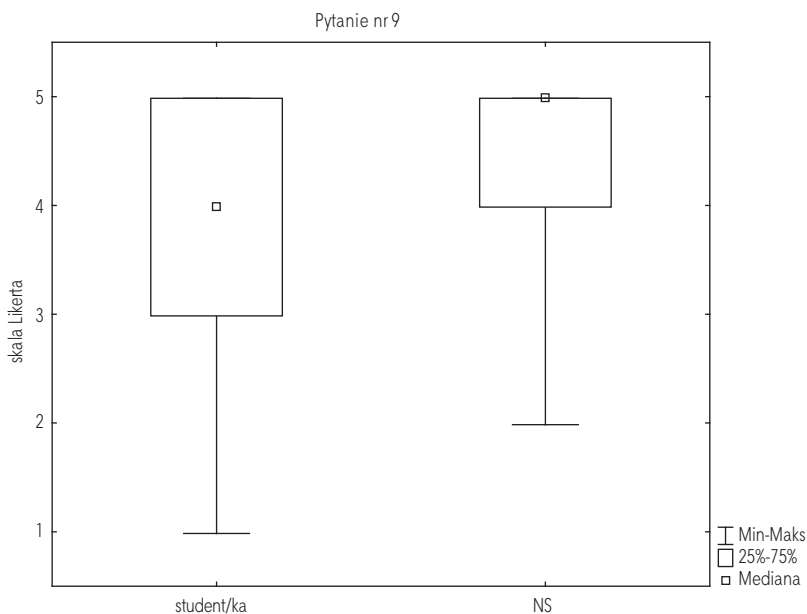
Rysunek 4.9. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

oceniam. Natomiast mediana odpowiedzi studentów jest o jeden punkt niższa i wynosi 3, przy odchyleniu ćwiartkowym zawierającym się między wartościami 2 a 4. Różnica między opiniami studentów i nauczycieli szkolnych jest istotna statystycznie, nauczyciele lepiej ocenili dziennik praktyki niż studenci; wartość testu $U = 21043$; $p < 0,0001$.

Rysunki nr 4.8 i 4.9 obrazują różnice w odpowiedziach studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek szkolnych na pytania dotyczące ich zdania na temat programu praktyki i dziennika w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Różnice w obydwu przypadkach są istotne statystycznie na poziomie $p < 0,0001$; test U przyjmuje wartości odpowiednio $U = 21\ 822,5$ i $U = 28\ 119,5$. Opinie nauczycieli i nauczycielek szkolnych okazały się lepsze niż opinie studentów i studentek.

Odchylenie ćwiartkowe (25–75%) dla czterech powyższych rysunków (pytania 1, 3, 5, 7) układa się identycznie w przypadku obydwu zobrazowanych grup; górna granica trzeciego kwartyła w grupie studentów pokrywa się z dolną granicą drugiego kwartyła w grupie nauczycieli szkolnych.

Opowiedzi studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek szkolnych na pytanie nr 9 (rys. 4.10) również różnią się od siebie istotnie $U = 31\ 851,5$; $p < 0,0001$.

Rysunek 4.10. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki – arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*

Mediany dla grupy studentów i studentek znajdują się w punkcie 4 (wysoko oceniam), a dla grupy nauczycieli i nauczycielek szkolnych w punkcie 5 (zdecydowanie wysoko oceniam). Zakresy odchylenia ćwiartkowego (25–75%) zachodzą na siebie, tzn. górna granica dla obydwu grup znajduje się w punkcie 5 (zdecydowanie wysoko oceniam), dolna w grupie studentów jest w punkcie 3 (nie wiem, nie mam zdania), a w grupie nauczycieli szkolnych w punkcie 4 (wysoko oceniam). Rozpiętość odchylenia ćwiartkowego w grupie studentów mieści się między 3 a 5, czyli równie duża liczba odpowiedzi neutralnych (24,5%) daje efekt różnic między grupami. Warto także podkreślić, że z wszystkich opiniowanych w ankiecie elementów arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum studenci ocenili najwyżej; tylko w tym pytaniu górne granice drugiego kwartyła odpowiedzi osiągnęły wartość 5 (zdecydowanie wysoko oceniam) i uzyskały ten sam poziom co górna granica drugiego kwartyła w odpowiedziach nauczycieli.

Podsumowanie i wnioski

Studenci i studentki gorzej niż nauczyciele i nauczycielki opiniowali zarówno programy, jak i dzienniki praktyki. Różnice w opiniach są istotne statystycznie.

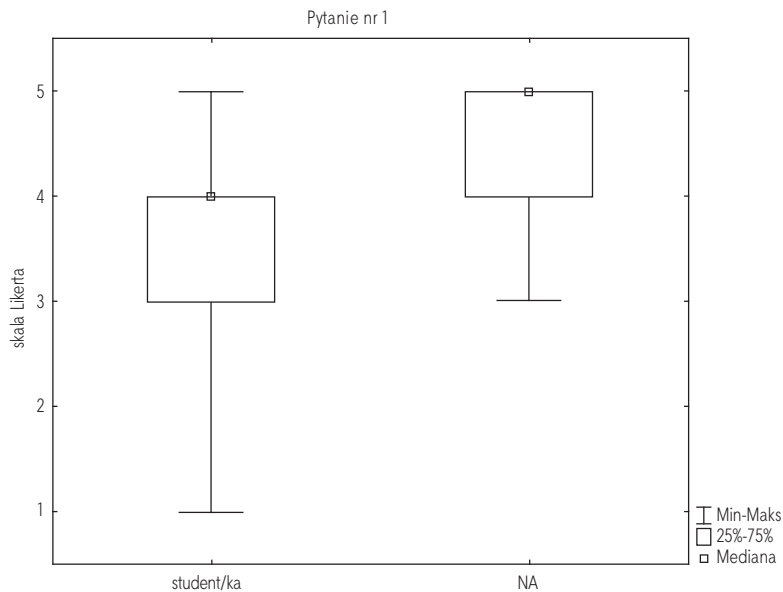
Zarówno studenci, jak i nauczyciele najwyżej ocenili arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum, oceny studentów były jednak istotnie statystycznie niższe od ocen nauczycieli. Zdecydowanie pozytywne opinie studentów są dlatego bardzo wartościowe i utwierdzają autorów w przekonaniu, że wprowadzenie arkusza do procesu realizacji praktyk było dobrą decyzją. Narzędzie to będzie nadal stosowane w okresie realizacji projektu.

Opinie studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) – różnice

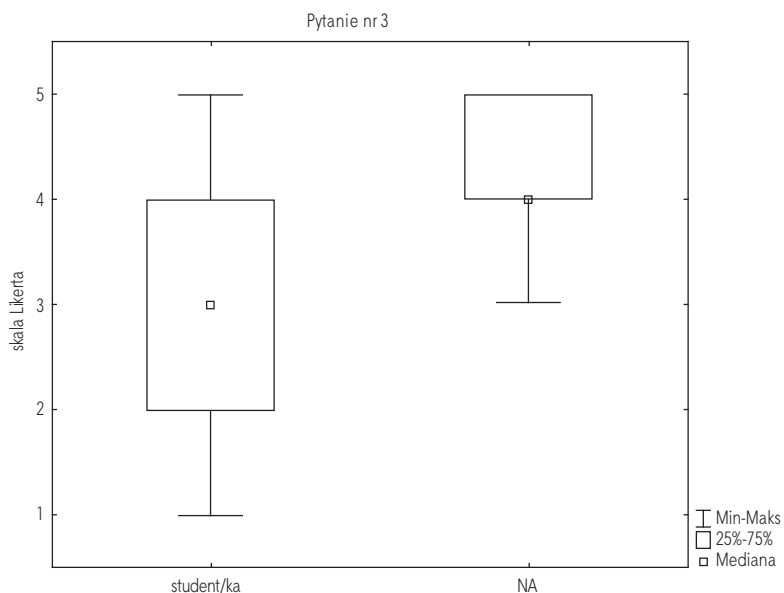
Rysunek 4.11 przedstawia różnice w opiniach studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich na temat programu praktyki w zakresie wychowania fizycznego. Opinie studentów są istotnie statystycznie gorsze od opinii nauczycieli akademickich (wartość testu $U = 7914$; $p < 0,0001$), ale rozstęp odpowiedzi w grupie studentów jest większy (1–5) niż wśród nauczycieli (1–3), a odchylenia ćwiartkowe (25–75%) wahają się między wartością 3 i 4 u studentów oraz 4–5 u nauczycieli akademickich.

Porównanie opinii na temat dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego zobrazowano na rysunku 4.12. W tym przypadku także opinie studentów są istotnie statystycznie gorsze od opinii nauczycieli akademickich (wartość testu $U = 5526,5$; $p < 0,0001$). Opinie studentów charakteryzują się medianą o punkt niższą niż u nauczycieli akademickich oraz odchyleniem ćwiartkowym (25–75%) w zakresie 2–4 w skali Likerta przy odchyleniu w zakresie 4–5 w grupie nauczycieli i nauczycielek akademickich.

Na rysunku 4.13 przedstawiono istotne statystycznie różnice między opiniami studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich na temat programu

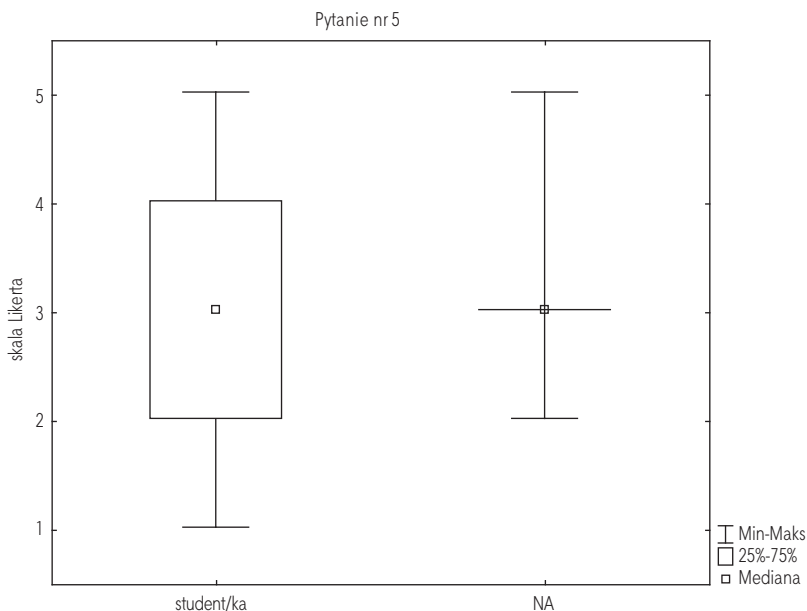
Rysunek 4.11. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

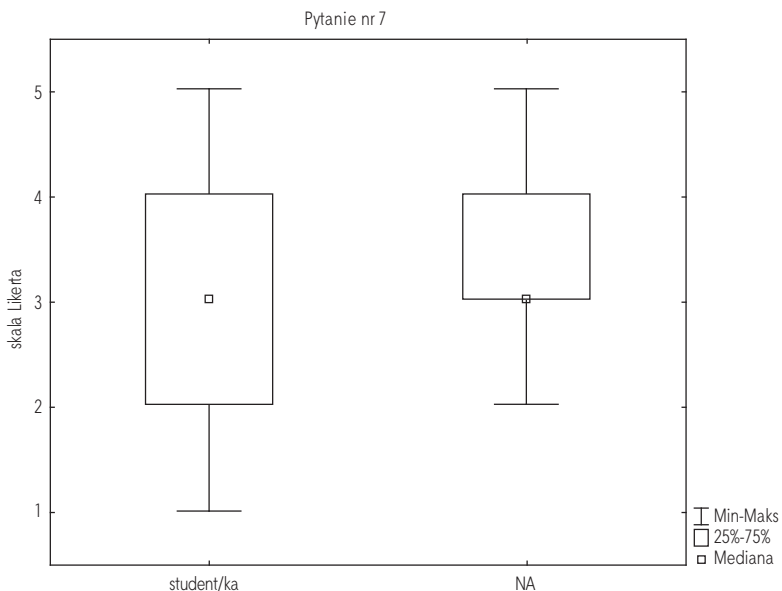
Rysunek 4.12. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 3: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej (wartość testu $U = 11\ 213,5$; $p < 0,002$). Rozstęp opinii nauczycieli i nauczycielek akademickich zawiera się między wartościami 2 i 5, a studentów i studentek między wartościami 1 i 5 na skali Likerta, a odchylenie ćwiartkowe w grupie studentów znajduje się między punktem 2 i 4, a w grupie nauczycieli jest punkcie mediany 3 na skali Likerta, zatem o dwa punkty niżej niż w przypadku opinii na temat programu w zakresie wychowania fizycznego. Taki rozkład odpowiedzi w grupie nauczycieli może wynikać z dużej liczby odpowiedzi „3 – nie wiem nie mam zdania”, udzielanych przez nauczycieli akademickich sprawujących superwizję w zakresie wychowania fizycznego na temat programu praktyki z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Ta część była nadzorowana przez grupę specjalistów z zakresu ćwiczeń korekcyjnych, którzy stanowili mniej więcej 1/3 wszystkich superwizorów.

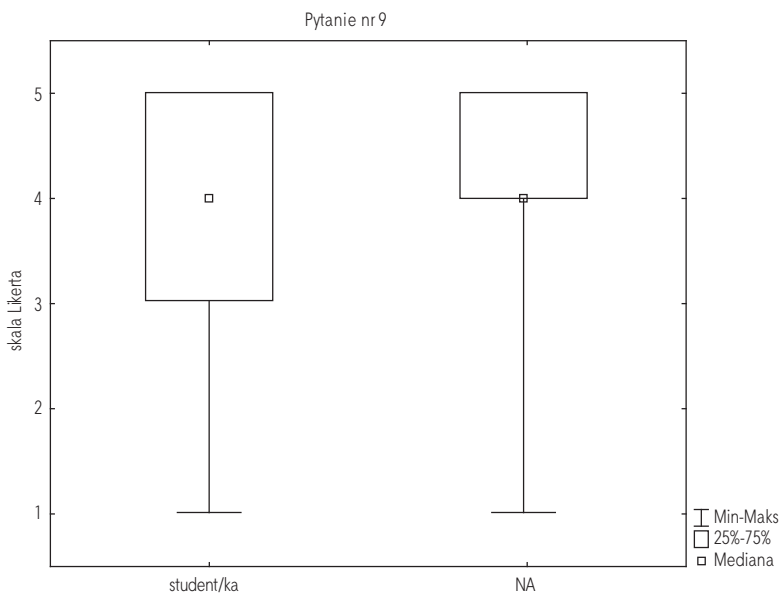
Rysunek 4.14 przedstawia rozkład odpowiedzi studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich na pytanie nr 7, dotyczące dziennika praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Testowanie za pomocą testu U Manna-Whitneya nie wykazało istotnych statystycznie różnic między opiniami studentów i nauczycieli akademickich (NA). W przypadku pytania nr 7 wartość testu $U = 14\ 042$; $p = 0,385720$.

Rysunek 4.13. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

Rysunek 4.14. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

Rysunek 4.15. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki – arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*

Na rysunku 4.15 przedstawiono różnice między opiniami studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich na temat arkusza monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum. Opinie obydwu grup są w większości pozytywne lub bardzo pozytywne, mediana odpowiedzi zarówno studentów, jak i nauczycieli znajduje się w punkcie 4, a odchylenie kwartylowe odpowiednio w zakresie 3–5 i 4–5. Testowanie za pomocą testu U Manna-Whitneya ($U = 13\ 812,5; p < 0,05$) wykazało istotne różnice w opiniach obydwu grup. Opinia nauczycieli akademickich okazała się bardziej pozytywna od opinii studentów.

Podsumowanie i wnioski

Opinie studentów i studentek na temat programu i dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego oraz programu praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej są istotnie statystycznie niższe od opinii nauczycieli i nauczycielek akademickich.

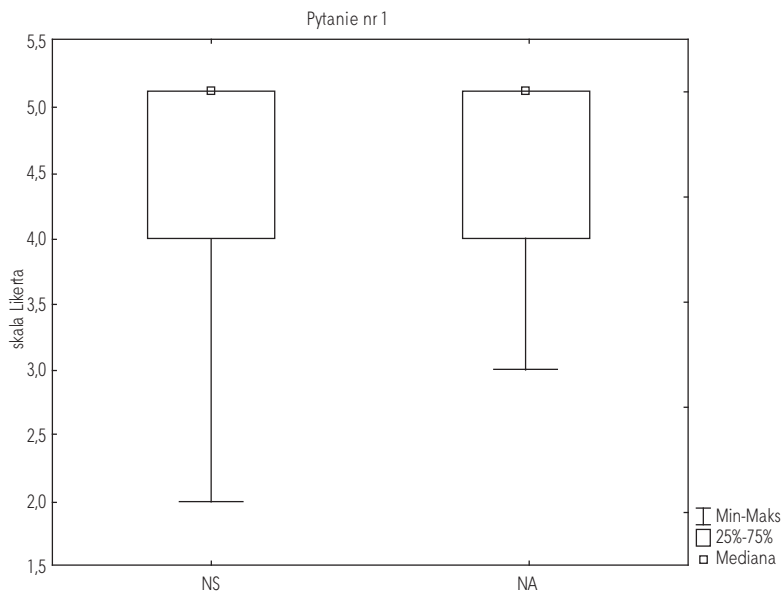
Nie zanotowano istotnych statystycznie różnic w opiniach studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich na temat dziennika praktyki pedagogicznej w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Obydwe analizowane grupy wysoko oceniły arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum. Dzięki tej opinii badanych narzędzie to będzie zatem nadal stosowane w okresie realizacji projektu.

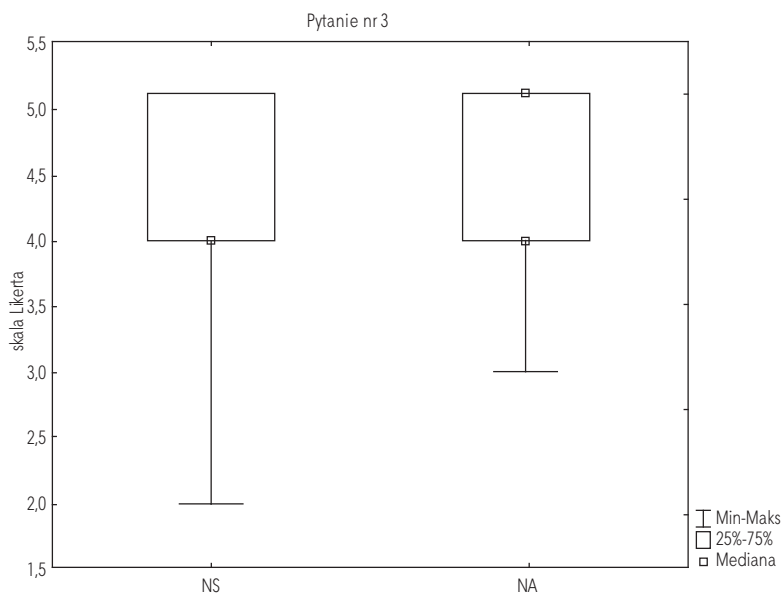
Opinie nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) – różnice

Obydwe grupy nauczycieli (NS) i (NA) wysoko oceniły zarówno program, jak i dziennik praktyki pedagogicznej w zakresie wychowania fizycznego. Zarówno mediana, jak i odchylenia ćwiartkowe odpowiedzi przyjmują takie same wartości w obydwu grupach. Mediany odpowiedzi na pytanie nr 1 przyjmują wartość [5] w obydwu grupach (rys. 4.16), a na pytanie nr 3 wartość [4] w obydwu grupach (rys. 4.17). Odchylenia kwartylowe są zawarte każdorazowo między wartościami 4 i 5 na skali Likerta. Testowanie za pomocą testu U Manna-Whitneya nie wykazało istotności różnic w opiniach nauczycieli szkolnych (NS) i akademickich (NA) na temat programu i dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego w gimnazjum (rys. 4.16 i 4.17).

Opinie nauczycieli szkolnych (NS) i akademickich (NA) na temat programu i dziennika w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej różnią się od siebie istotnie statystycznie (rys. 4.18 i 4.19). Test U Manna-Whitneya przyjmuje wartość $U = 2364,5$ na poziomie istotności $p < 0,0001$ w przypadku pytania nr 5 o program praktyki oraz wartość $U = 2369,5$ na poziomie istotności $p < 0,0001$ w przypadku pytania 7 o dziennik praktyki.

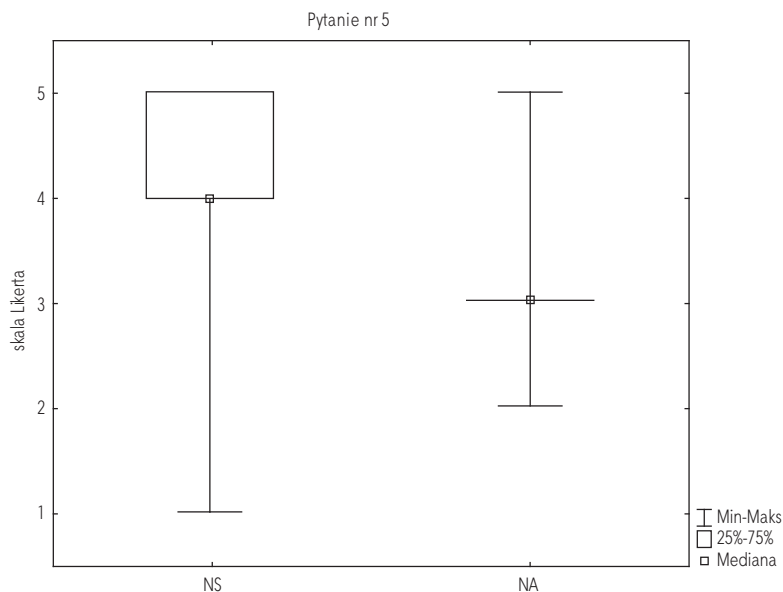
Rysunek 4.16. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

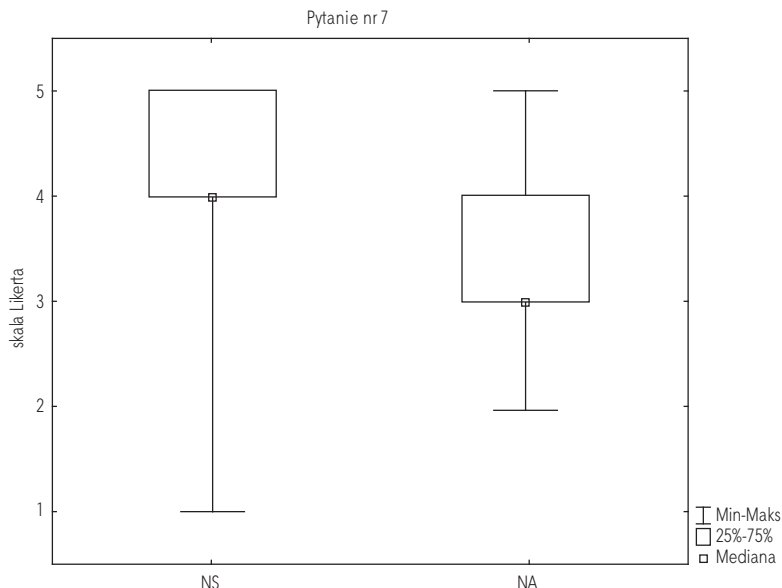
Rysunek 4.17. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 3: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

Zaobserwowane różnice mogą – zdaniem autorów – wynikać z dużej liczby odpowiedzi „3 – nie wiem, nie mam zdania”, udzielanych przez nauczycieli akademickich sprawujących superwizję w zakresie wychowania fizycznego na temat programu i dziennika praktyki z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej, natomiast pozytywne i bardzo pozytywne opinie nauczycieli nadzorujących praktykę w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej (tylko 10 osób) nie były w stanie znacząco zmienić rozkładu odpowiedzi na te pytania. Nauczyciele szkolni wysoko oceniali zarówno program, jak i dziennik praktyki (mediana w punkcie 4 – wysoko oceniam). Odchylenia ćwiartkowe opinii w grupie nauczycieli szkolnych (25–75%) w przypadku pytań o program praktyki i o dziennik praktyki mają górną granicę w punkcie 5, a dolną w punkcie 4 skali Likerta.

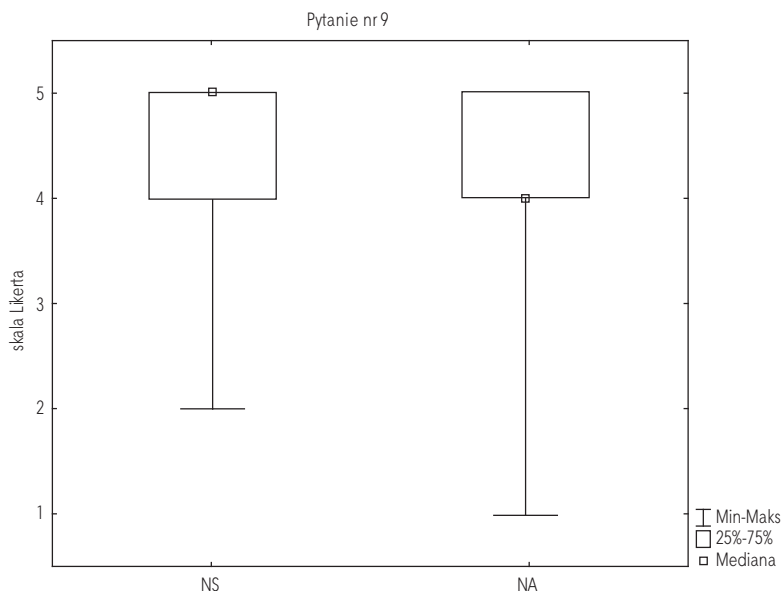
Opinie obydwu grup nauczycieli na temat arkusza zastosowanego do monitorowania przebiegu praktyki są pozytywne i bardzo pozytywne (rys. 4.20). Testowanie za pomocą testu U Manna-Whitneya wykazało, że różnice między opiniami nauczycieli szkolnych i akademickich są istotne ($U = 3807,5; p < 0,0006$). Mediana odpowiedzi w grupie nauczycieli szkolnych przyjmuje wartość 5, a w grupie nauczycieli akademickich 4 na skali Likerta. Odchylenia kwartyłowe w obydwu grupach zawierają się między wartościami 4 i 5. W grupie nauczycieli szkolnych dolna granica zanotowanych odpowiedzi jest o jeden punkt wyższa niż w grupie nauczycieli akademickich.

Rysunek 4.18. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

Rysunek 4.19. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

Rysunek 4.20. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki – arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*

Podsumowanie i wnioski

Obydwie grupy nauczycieli wysoko oceniają programy i dzienniki praktyk oraz zastosowany do monitorowania przebiegu praktyk arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum.

Obydwie grupy nie różnią się między sobą w opiniach na temat programu i dziennika praktyki pedagogicznej w zakresie wychowania fizycznego.

Różnice w opiniach dotyczą pytań o program i dziennik w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej oraz pytania o arkusz monitoringu. Opinie nauczycieli szkolnych były istotnie statystycznie wyższe od opinii nauczycieli akademickich.

Programy, dzienniki praktyk i arkusz monitoringu zostały wysoko ocenione przez nauczycieli szkolnych i akademickich biorących udział w projekcie „Nowa jakość praktyk pedagogicznych”. Biorąc pod uwagę zebrane od tych grup opinie, należy uznać, że przygotowane do realizacji praktyk w projekcie programy i dzienniki spełniły swoją rolę w procesie przygotowania studentów do zawodu nauczyciela wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Zastosowany do monitorowania przebiegu praktyk arkusz monitoringu jest narzędziem, które spełnia oczekiwania wszystkich badanych grup, dlatego zostanie na stałe włączony w proces realizacji praktyk pedagogicznych w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu.

Należy nadal zbierać opinie studentów, nauczycieli szkolnych i akademickich w celu udoskonalania procesu realizacji praktyk pedagogicznych i dostosowywania go do rzeczywistości szkolnej oraz wprowadzanych zmian w przepisach prawa.

Zastosowane w trakcie realizacji projektu programy i dzienniki praktyk nie są wersją ostateczną, będą ewoluować w kolejnych latach, tak by mogły sprostać potrzebom przygotowania do zawodu nauczyciela kolejnych roczników studentów i studentek.

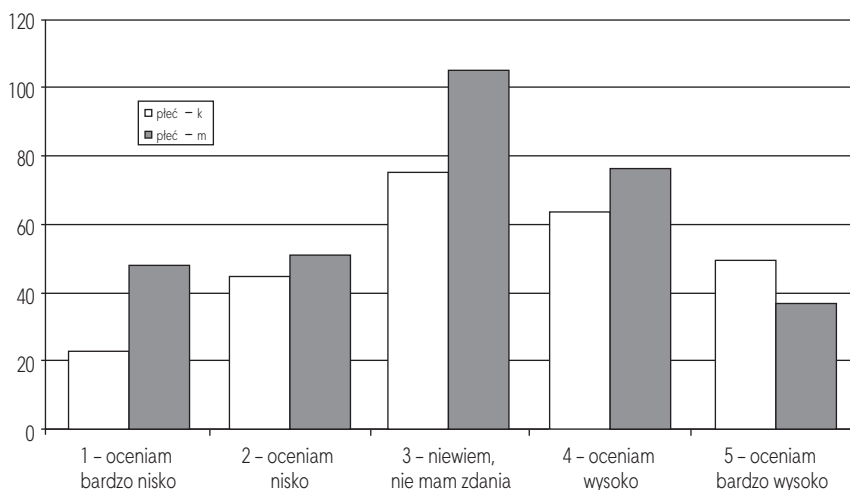
Analiza zebranych wyników badania w zakresie pytania badawczego: Czy w poszczególnych grupach badanych występują zróżnicowane opinie ze względu na płeć?

Podobnie jak w analizach w poprzednim podrozdziale, w obrębie poszczególnych grup posłużono się nieparametrycznym testem U Manna-Whitneya. W analizie przedstawione i opisane będą tylko te pytania, w których wystąpiły istotne statystycznie różnice między opiniami kobiet i mężczyzn z poszczególnych grup.

Opinie studentek i studentów – różnice

Wśród studentów zaobserwowano różnice w odpowiedziach kobiet i mężczyzn na pytanie nr 7, które dotyczyło opinii na temat dziennika w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Odpowiedzi studentów i studentek na pytanie nr 7 dotyczące opinii badanych na temat dziennika praktyki pedagogicznej w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korek-

Rysunek 4.21. Różnice między opiniami studentek i studentów w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

cyjnej zobrazowano na rysunku 4.21. Różnice są istotne statystycznie; wartości testu U Manna-Whitneya są następujące: $U = 35\ 825,5, p < 0,02$. Różnice są efektem większej liczby odpowiedzi bardzo negatywnych (1 – zdecydowanie nisko oceniam) w grupie mężczyzn niż w grupie kobiet oraz większej liczby odpowiedzi skrajnie pozytywne (5 – zdecydowanie wysoko oceniam) w grupie kobiet niż w grupie mężczyzn.

Podsumowanie i wnioski

Opinie studentów dotyczące dziennika praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej istotnie różnią się od opinii studentek. Uogólniając, można powiedzieć, że opinie mężczyzn są zazwyczaj mniej pozytywne od opinii kobiet.

W odpowiedziach na pozostałe pytania kwestionariusza dotyczące programu i dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego, programu praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej i arkusza monitoringu nie zanotowano istotnych statystycznie różnic między kobietami i mężczyznami w tej grupie.

Opinie nauczycielek i nauczycieli szkolnych i akademickich – różnice

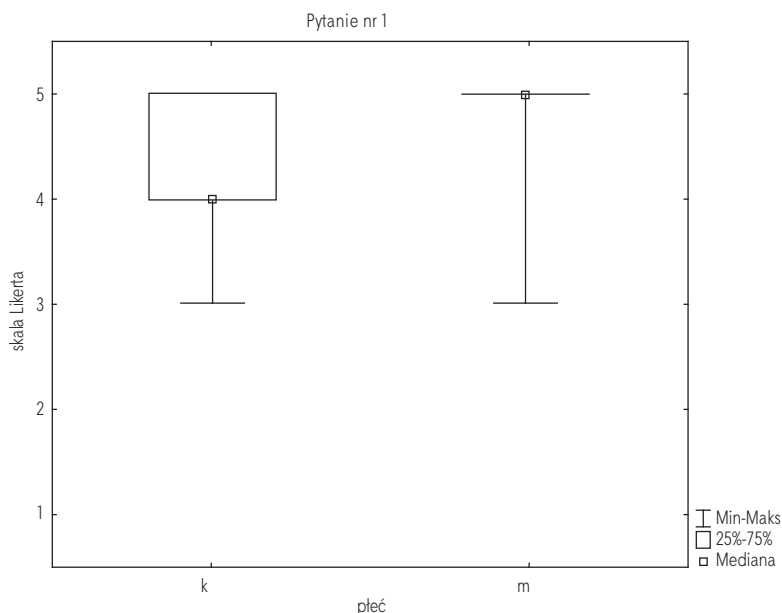
W grupie nauczycieli i nauczycielek szkolnych nie zanotowano różnic między opiniami ze względu na płeć badanych. Opinie nauczycieli i nauczycielek szkolnych były w większości pozytywne lub bardzo pozytywne.

W grupie nauczycieli akademickich odnotowano różnice w opiniach kobiet i mężczyzn w odniesieniu do pytania nr 1, dotyczącego programu praktyk w zakresie wychowania fizycznego, i pytania nr 9, dotyczącego arkusza monitoringu praktyki. W odpowiedziach na pozostałe pytania kwestionariusza nie zanotowano istotnych statystycznie różnic między kobietami i mężczyznami.

Najbardziej zastanawiający z zaobserwowanych zjawisk w opiniach tej grupy badanych jest istotnie statystycznie wyższy poziom ocen deklarowanych w analizowanych pytaniach przez mężczyzn niż przez kobiety. Tendencja ta jest dokładnie odwrotna niż w grupie studentów, to znaczy jeśli w tych grupach występują różnice w opiniach, to opinie kobiet są bardziej pozytywne od opinii mężczyzn.

Rysunek 4.22 obrazuje różnice w opiniach nauczycielek i nauczycieli akademickich na temat programu praktyki w zakresie wychowania fizycznego. Różnica jest istotna statystycznie przy wartości testu $U = 266$, na poziomie $p < 0,02$.

Jak można zaobserwować na rysunku, różnica wynika z wyższej o punkt wartości mediany w grupie mężczyzn oraz odchylenia ćwiartkowego w przypadku grupy kobiet w granicach między wartością 4 a 5, a w grupie mężczyzn skupionego w wartości 5.

Rysunek 4.22. Różnice między opiniami nauczycielek i nauczycieli akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*

Podsumowanie i wnioski wynikające z analizy grupy nauczycieli i nauczycielek szkolnych oraz akademickich

Nauczyciele szkolni

W grupie nauczycieli i nauczycielek szkolnych przeważają oceny wysokie i bardzo wysokie we wszystkich analizowanych odpowiedziach.

Nie zanotowano istotnych statystycznie różnic między opiniami kobiet i mężczyzn w grupie nauczycieli szkolnych.

Nauczyciele akademicy

Grupa nauczycieli i nauczycielek akademickich również wysoko oceniała program i dziennik praktyki w zakresie wychowania fizycznego oraz zastosowany arkusz monitoringu. Opinie na temat programu i dziennika praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej w tej grupie są raczej neutralne. Wynika to z częstego wybierania odpowiedzi „3 – nie wiem, nie mam zdania” przez grupę nauczycieli odpowiedzialnych za superwizję praktyki z wychowania fizycznego, którzy nie są specjalistami w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej, a co za tym idzie nie realizowali tego zadania.

Zaobserwowane różnice dotyczą tylko opinii na temat programu praktyki w zakresie wychowania fizycznego. Odmiennie niż w wśród studentów i studentek w grupie nauczycieli i nauczycielek akademickich bardziej pozytywne opinie deklarowali mężczyźni niż kobiety.

4.2. Testy wiedzy i oceny

Cel badania

Celem poznawczym badania było określenie, czy i w jakim zakresie zmianie ulega wiedza studentów i studentek z zakresu zagadnień praktycznie realizowanych w trakcie realizacji praktyki pedagogicznej w gimnazjum w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” oraz jakie oceny za realizację praktyki otrzymują studenci od nauczycieli szkolnych i akademickich.

Cel praktyczny badania

Celem praktycznym badania była modyfikacja procesu przygotowania i realizacji praktyk pedagogicznych w zakresie programu i realizacji praktyki, a także programu i realizacji zajęć z przedmiotu metodyka wychowania fizycznego oraz programu i realizacji szkoleń dla nauczycieli szkolnych będących opiekunami praktyk pedagogicznych.

Pytania badawcze

1. Jaki poziom w testach wiedzy przed i po praktyce osiągają badani studenci i studentki poszczególnych roczników?
2. Jakich samoocen dokonują studenci i studentki i jakie oceny za realizację zadań praktyki otrzymują od nauczycieli szkolnych i akademickich?
3. Czy oceny przebiegu praktyki wystawiane przez nauczycieli szkolnych i akademickich mają związek z wynikami osiąganymi przez studentów i studentki w testach wiedzy?

Charakterystyka badanej grupy

W badaniach uczestniczyli studenci i studentki realizujący praktyki pedagogiczne w latach 2012–2014. W tabeli 4.2 zamieszczono szczegółowe dane dotyczące liczebności poszczególnych roczników z podziałem na płeć.

Tabela 4.2. Studenci i studentki realizujący praktyki pedagogiczne w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” w latach 2012–2014

Grupa	Płeć	Rok akademicki			Praktyki w gimnazjach w latach 2013–2014
		2011/2012	2012/2013	2013/2014	
Studenci	M	107	99	110	316
	K	85	87	79	251
	<i>Suma</i>	192	186	189	567

Zastosowana metoda badania oraz techniki i narzędzia badawcze

W przeprowadzonych badaniach posłużono się metodą sondażu diagnostycznego⁹⁰, wykorzystując technikę ankietową. W celu określenia poziomu wiedzy studentów zastosowano test wiedzy własnej konstrukcji, składający się z dwunastu pytań dotyczących wiedzy ogólnopedagogicznej i z zakresu metodyki wychowania fizycznego oraz czterech pytań dotyczących wiedzy z zakresu gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Kwestionariusz testu zastosowanego w badaniach stanowi załącznik 4 do niniejszego raportu.

Drugą z technik badawczych zastosowaną w badaniu było badanie dokumentów. Do zebrania danych wykorzystano arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum. Każdy student wspólnie z nauczycielami szkolnym i akademickim w czasie trwania praktyki wypełniał taki arkusz. W dokumencie tym student dokonywał samooceny wykonania poszczególnych zadań praktyki, a nauczyciele szkolni i akademiccy

⁹⁰ T. Pilch, T. Bauman: Zasady badań pedagogicznych. Strategie ilościowe i jakościowe. Wydawnictwo Akademickie „Żak”, Warszawa 2010.

oceniali – każdy z własnej perspektywy – jakość zadań wykonywanych przez studentów. Dane zebrane do analizy to samooceny studentów i oceny nauczycieli szkolnych i akademickich dotyczące lekcji pokazowych (monitorowanych przez nauczyciela szkolnego, poddawanych superwizji nauczyciela akademickiego) realizowanych w trakcie praktyki oraz oceny końcowe za realizację całej praktyki wystawiane przez nauczycieli akademickich.

W trakcie praktyki student był zobowiązany do poprowadzenia trzech lekcji, które podlegały takiej trzykierunkowej ocenie. Dwie lekcje dotyczyły tematyki z zakresu wychowania fizycznego, a jedna tematyki z zakresu gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Każdy student każdorazowo dokonywał samooceny prowadzonych lekcji, równocześnie każde z prowadzonych zajęć oceniali nauczyciel szkolny opiekun praktyki (NS) i nauczyciel akademicki superwizor (NA). Ostatecznie w wyniku przedstawionej procedury otrzymano dziewięć ocen cząstkowych, sześć dotyczących dwóch kolejnych lekcji wychowania fizycznego i trzy odnoszące się do jednych zajęć z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Każdy z superwizorów po zakończeniu praktyki wystawiał ocenę końcową. Student na zakończenie praktyki otrzymywał dwie oceny końcowe, jedną za realizację zadań praktyki z zakresu wychowania fizycznego od superwizora specjalisty w tym zakresie i drugą za realizację zadań z zakresu gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej od superwizora specjalisty w tym zakresie. Przykładowa tabela z samoocenami i ocenami poszczególnych lekcji i zajęć została zamieszczona poniżej (tab. 4.3).

Ocena końcowa przebiegu praktyki stanowi średnią ważoną oceny za realizację zadań z zakresu wychowania fizycznego (WF) i z zakresu gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej (GKOR) wyliczaną ze wzoru:

$$\text{ocena końcowa} = A \times 0,75 + B \times 0,25,$$

gdzie:

A – ocena za część praktyki z zakresu przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne);

B – ocena za część praktyki z zakresu przedmiotu dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna)⁹¹.

Do przeprowadzenia analiz wykorzystano program statystyczny STATISTICA 9.1⁹². Zastosowano następujące narzędzia statystyczne:

- statystyki opisowe – liczebności, średnie, minimum, maksimum, odchylenie standardowe;

⁹¹ <http://www.praktyki.awf.wroc.pl/Stronka/REGULAMIN%20ORGANIZACJI%20I%20REALIZACJI%20PRAKTYK%20PEDAGOGICZNYCH%20-aktualizacja%20styczen%202013.pdf>, s. 6–7.

⁹² StatSoft, Inc. (2010). STATISTICA (data analysis software system), version 9.1. www.statsoft.com.

Tabela 4.3. Przykładowy arkusz z zebranymi ocenami cząstkowymi studentów za lekcje monitorowane i poddawane superwizji oraz oceny końcowe. WF – ocena lub samoocena prowadzonej lekcji wychowania fizycznego, GKOR – ocena lub samoocena prowadzonych zajęć z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej, NA – nauczyciel akademicki, NS – nauczyciel szkolny

Lp.	Nazwisko i imię studenta	Płeć	Student WF 1	Student WF 2	NS WF 1	NS WF 2	NA WF 1	NA WF 2	Student GKOR 1	NS GKOR 1	NA GKOR 1	Ocena WF	Ocena GKOR	Średnia ważona	Ocena końcowa
1	X 1	m	4,5	5	4,5	5	4,5	5	4,5	5	4,5	5	4,5	4,88	5
2	X 2	k	4	5	4	5	4,5	4,5	5	5	5	4,5	5	4,63	4,5
3	X 6	m	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5
4	X 7	k	5	5	5	5	5	5	4,5	4,5	4	5	4,5	4,88	5

- test *T*-Studenta dla prób niezależnych względem zmiennych i względem grup;
- korelacja liniowa prosta (*r* Pearsona).

Analiza wyników badań zmian wiedzy studentów w rezultacie realizacji praktyki pedagogicznej w gimnazjum

Do przeprowadzenia tej analizy opracowano wskaźniki poziomu wiedzy z poszczególnych części testu oraz wskaźniki zmian wiedzy w okresie między testem początkowym przed praktyką i testem końcowym po praktyce.

Wskaźniki poziomu to sumy poprawnych odpowiedzi na pytania z zakresu wychowania fizycznego udzielanych przed praktyką (WF1) i po praktyce (WF2) oraz na pytania z zakresu gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej uzyskiwane przed praktyką (GKOR1) i po praktyce (GKOR2), a także wskaźniki całościowe stanowiące sumę poprawnych odpowiedzi otrzymanych w obydwu testach:

- przed praktyką (T): $T = WF1 + GKOR1$;
- po praktyce (R): $R = WF2 + GKOR2$.

Wskaźniki WF1 i WF2 mogą teoretycznie przyjmować wartości od [0] do [12], a GKOR1 i GKOR2 od [0] do [4], natomiast wskaźniki T i R wartości od [0] do [16].

Wskaźniki zmian w wiedzy między testem początkowym a końcowym zostały obliczone jako różnica między wynikiem końcowym a początkowym w przypadku pytań dotyczących wiedzy w zakresie wychowania fizycznego (WF12) i gimnastyki kompensacyjno korekcyjnej (GKOR12). Wskaźnik całościowy TR stanowi różnicę między sumą poprawnych odpowiedzi w teście zdawanym po praktyce a sumą poprawnych odpowiedzi w teście zdawanym przed praktyką.

Wskaźnik WF12 może przyjmować wartości od $[-12]$ do $[12]$, wskaźnik GKOR12 od $[-4]$ do $[4]$, natomiast wskaźnik TR od $[-16]$ do $[16]$.

Wyniki w testach wiedzy przed praktyką i po praktyce osiągnane przez studentów i studentki poszczególnych roczników

W tabeli 4.4 zebrano wskaźniki określające poziom i zmiany w wiadomościach studentów w zakresie wiedzy ogólnopedagogicznej, metodyki wychowania fizycznego i zagadnień związanych z gimnastyką kompensacyjno-korekcyjną. Wskaźniki pogrupowano w kolumnach po trzy. Odpowiednio od lewej zamieszczone zostały wskaźniki poziomu wiedzy przed praktyką (WF1, GKOR1, T), następnie wskaźniki poziomu wiedzy po praktyce (WF2, GKOR2, R); ostatnie trzy kolumny to wskaźniki zmian w wiedzy (WF12, GKOR12, TR). Do opisanego zjawiska wykorzystano takie miary statystyczne, jak: średnia arytmetyczna, minimum, maksimum oraz odchylenie standardowe. W tabeli pogrubioną czcionką zaznaczono wiersze zawierające średnie arytmetyczne dla poszczególnych wskaźników.

Wartości średnie dla całej grupy i dla poszczególnych roczników zaprezentowano także w formie rysunków. Na rysunkach wskaźniki zostały pogrupowane tak, by prezentowane wartości dotyczyły poziomu lub zmiany oraz żeby zobrazować wyniki dla całej badanej populacji i dla poszczególnych roczników.

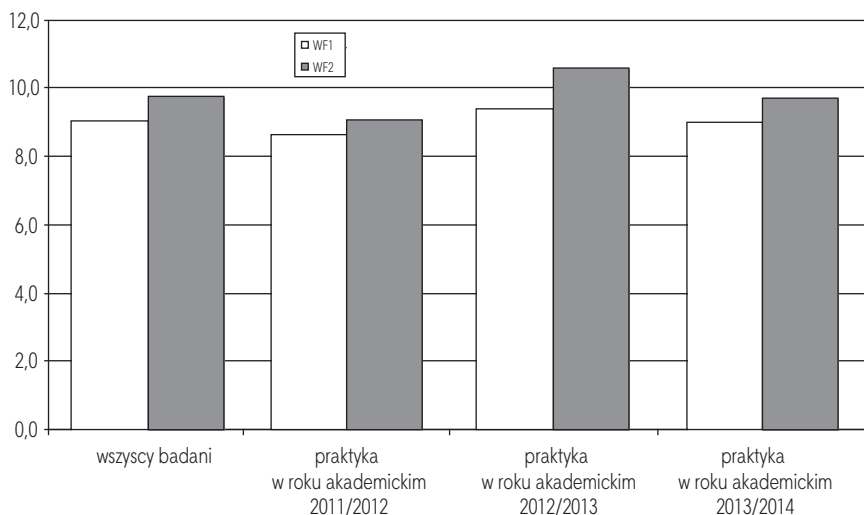
Jak widać na rysunku 4.23, poziom wiedzy studentów wychowania fizycznego jest każdorazowo wyższy po praktyce pedagogicznej (WF2) niż przed praktyką pedagogiczną (WF1). W celu określenia istotności różnic zastosowano test *T*-Studenta dla prób niezależnych względem zmiennej. Różnice między prezentowanymi na rysunku 4.23 średnimi wartościami wskaźników WF1 i WF2 są istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$. Znaczący to, że studenci odpowiedzieli poprawnie na więcej pytań z zakresu wychowania fizycznego po praktyce niż przed praktyką.

Średnie wskaźniki poziomu wiedzy studentów w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej obrazuje rysunek 4.24. Średnie wskaźnika GKOR2 są istotnie statystycznie wyższe od średnich wskaźnika GKOR1 na poziomie $p < 0,05$ w przypadku zarówno całej populacji, jak i poszczególnych badanych roczników, z wyjątkiem rocznika realizującego praktykę w roku akademickim 2011/2012. Podobnie jak poprzednio, zastosowano jak test *T*-Studenta dla prób niezależnych względem zmiennej. Oznacza to, że studenci odpowiedzieli poprawnie na więcej pytań z zakresu gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej po praktyce niż przed praktyką.

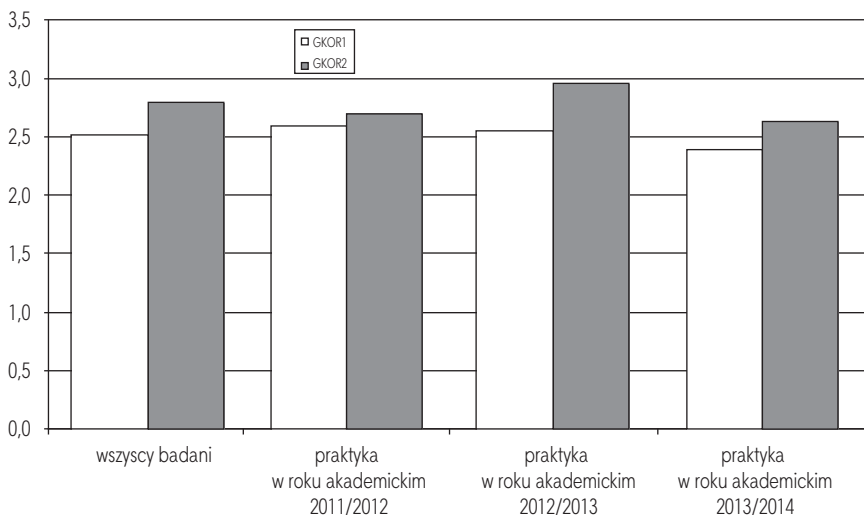
Wartości średnie wskaźników całościowych T i R zmieniają się identycznie jak wskaźniki WF1, WF2 i GKOR1, GKOR2; jest to oczywiste, ponieważ są ich sumą (rys. 4.25). Różnice między średnimi wartościami T i R są istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$. W przypadku zarówno wszystkich badanych, jak i poszczególnych roczników

Tabela 4.4. Wyniki osiągnięte w testach wiedzy przed praktyką i po praktyce przez wszystkich badanych studentów z podziałem na poszczególne roczniki

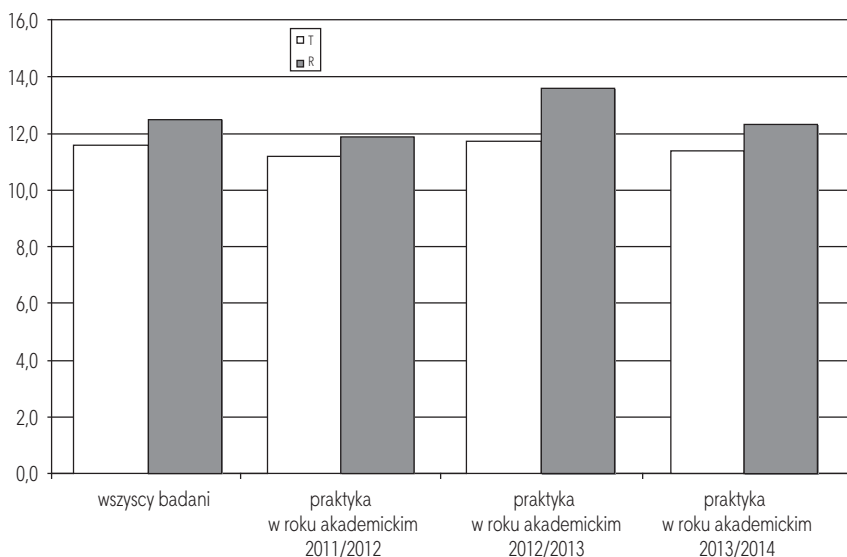
Badani	Miara	Wskaźniki poziomu wiedzy przed praktyką			Wskaźniki poziomu wiedzy po praktyce			Wskaźniki zmian w wiedzy		
		WF1	GKOR1	T	WF2	GKOR2	R	WF12	GKOR12	TR
Wszyscy badani	N ważnych	567	567	567	567	567	567	567	567	567
	średnia	9,0	2,5	11,5	9,8	2,7	12,6	0,8	0,3	1,1
	minimum	0	0	0	0	0	0	-11	-3	-13
	maksimum	12	4	16	12	4	16	11	4	15
	odchylenie standardowe	2,1	0,9	2,5	1,7	1,0	2,3	2,4	1,3	3,1
Studenci realizujący praktykę w roku akademickim 2011/2012	N ważnych	192	192	192	192	192	192	192	192	192
	średnia	8,7	2,6	11,3	9,2	2,7	11,9	0,5	0,1	0,6
	minimum	2	0	4	0	0	0	-11	-3	-13
	maksimum	11	4	15	12	4	16	8	4	9
	odchylenie standardowe	1,8	0,9	2,2	1,7	1,0	2,2	2,5	1,2	2,9
Studenci realizujący praktykę w roku akademickim 2012/2013	N ważnych	186	186	186	186	186	186	186	186	186
	średnia	9,3	2,5	11,8	10,6	3,0	13,6	1,3	0,5	1,8
	minimum	4	0	4	5	0	7	-5	-3	-6
	maksimum	12	4	16	12	4	16	8	4	12
	odchylenie standardowe	1,9	0,8	2,2	1,6	0,9	2,3	2,1	1,2	2,9
Studenci realizujący praktykę w roku akademickim 2013/2014	N ważnych	189	189	189	189	189	189	189	189	189
	średnia	8,9	2,4	11,3	9,6	2,6	12,2	0,7	0,2	0,9
	minimum	0	0	0	4	0	7	-4	-3	-6
	maksimum	12	4	15	12	4	16	11	4	15
	odchylenie standardowe	2,5	1,1	3,0	1,5	1,0	2,0	2,6	1,4	3,3

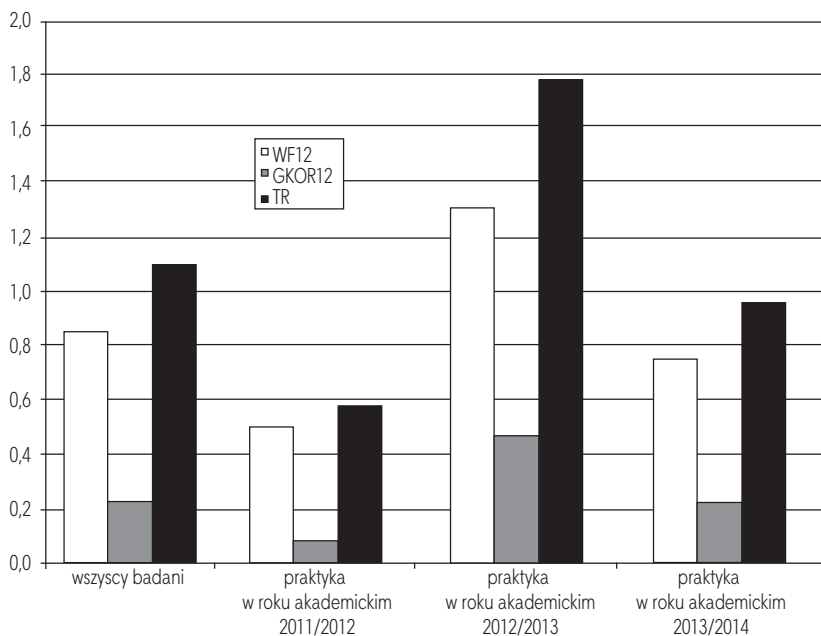
Rysunek 4.23. Średnie wskaźniki poziomu wiedzy studentów w zakresie wychowania fizycznego przed praktyką (WF1) i po praktyce (WF2).

Rysunek 4.24. Średnie wskaźniki poziomu wiedzy studentów w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej przed praktyką (GKOR1) i po praktyce (GKOR2).

Rysunek 4.25. Średnie wskaźniki poziomu wiedzy studentów w zakresie wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej przed praktyką (T) i po praktyce (R).

Rysunek 4.26. Średnie wskaźniki zmian wiedzy studentów w zakresie wychowania fizycznego (WF12) i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej (GKOR12) oraz wskaźnik sumaryczny dla obydwu testów (TR).

wartości średnie wskaźnika R są wyższe od wartości średnich wskaźnika T. Do określenia istotności różnic zastosowano, tak jak w poprzednich przypadkach, test *T*-Studenta dla prób niezależnych względem zmiennej.

Na rysunku 4.26 zobrazowano wskaźniki zmian wiedzy studentów w zakresie wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Wszystkie wskaźniki przyjmują wartości dodatnie, co znaczy, że studenci i studentki średnio lepiej odpowiadali na pytania w testach po praktyce niż przed praktyką. Najwyższe średnie wartości można zaobserwować w przypadku praktyki realizowanej w roku akademickim 2012/2013. Wielokrotne zastosowanie testu *T*-Studenta dla prób niezależnych względem grup wykazało, że istotne statystycznie różnice wystąpiły tylko między studentami realizującymi praktyki w roku akademickim 2011/2012 a studentami realizującymi praktyki w roku akademickim 2012/2013 w obrębie wskaźników WF12 i TR. Pozostałe wartości średnie wskaźników nie różnią się od siebie. Rocznik studentów realizujący praktyki w roku akademickim 2012/2013 uzyskał najwyższe średnie w testach początkowych (wskaźnik T) i końcowych (wskaźnik R) oraz największy przyrost poprawnych odpowiedzi (wskaźnik TR) ze wszystkich analizowanych roczników.

Podsumowanie i wnioski

Studenci w testach wiedzy (liczba poprawnych odpowiedzi) przed praktyką osiągają gorsze wyniki niż po praktyce. Zaobserwowana różnica jest istotna statystycznie.

Najlepsze wyniki w teście wiedzy uzyskali studenci realizujący praktykę w gimnazjum w roku akademickim 2012/2013.

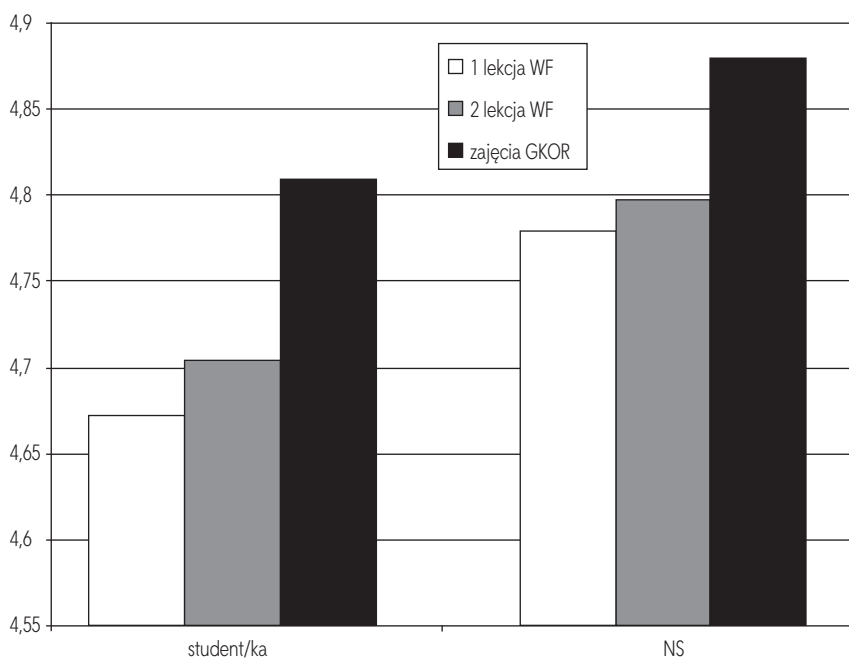
Oceny realizacji zadań praktyki wystawiane przez nauczycieli szkolnych i akademickich oraz samooceny studentów i studentek

Porównania średnich wartości samoocen studentów i studentek wystawianych za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej z ocenami wystawianymi przez mentorów, czyli nauczycieli szkolnych (NS), i superwizorów, czyli nauczycieli akademickich (NA), dokonano z zastosowaniem testu *T*-Studenta dla prób niezależnych względem zmiennej.

Przeprowadzono także analizę korelacji prostych Pearsona dla samoocen studentów i ocen nauczycieli szkolnych i akademickich.

Prezentowane analizy dotyczą trzech kolejnych roczników realizujących praktykę pedagogiczną w gimnazjum.

Na rysunku 4.27 zobrazowano średnie samoocen studentów za poszczególne monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej oraz średnie ocen wystawianych przez nauczycieli szkolnych (NS). Najniższe średnie oceny wystawiały obydwie grupy za pierwszą z monitorowanych lekcji wy-

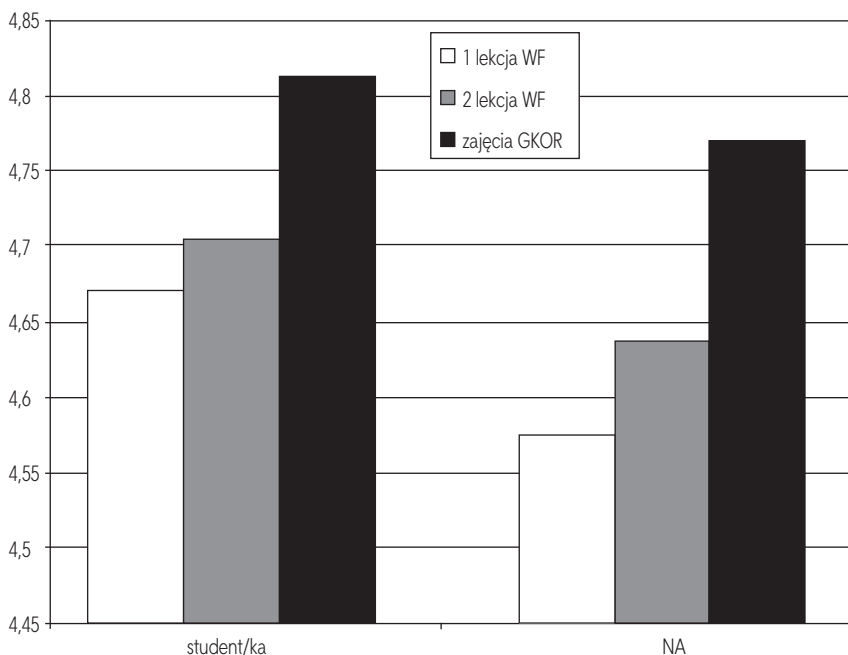

Rysunek 4.27. Średnie samooceny studentów i studentek oraz oceny nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. 1 lekcja WF – pierwsza monitorowana lekcja wychowania fizycznego, 2 lekcja WF – druga monitorowana lekcja wychowania fizycznego, zajęcia GKOR – monitorowane zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

chowania fizycznego, najwyższe za zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Średnie samoocen i ocen za drugą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego są wyższe od średnich za lekcję pierwszą. Średnie ocen nauczycieli szkolnych są wyższe od średnich samoocen studentów. Różnice między średnimi samoocenami studentów i studentek oraz ocenami nauczycieli i nauczycielek szkolnych są istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$.

Współczynnik korelacji r Pearsona między samoocenami studentów i ocenami wystawianymi przez nauczycieli szkolnych przyjmuje następujące wartości: $r = 0,61$ w przypadku pierwszej monitorowanej lekcji wychowania fizycznego, $r = 0,60$ w przypadku drugiej monitorowanej lekcji wychowania fizycznego i $r = 0,52$ w przypadku monitorowanych zajęć z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

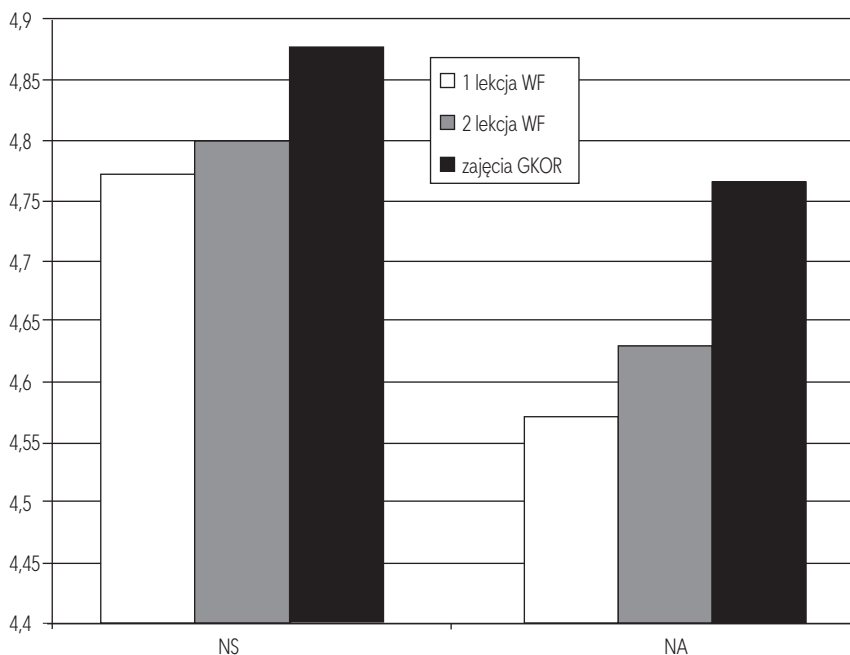
Na rysunku 4.28 przedstawiono średnie samoocen studentów za poszczególne monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej oraz średnie ocen wystawianych przez nauczycieli akademickich (NA). Śred-

Rysunek 4.28. Średnie samooceny studentów i studentek oraz oceny nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. 1 lekcja WF – pierwsza monitorowana lekcja wychowania fizycznego, 2 lekcja WF – druga monitorowana lekcja wychowania fizycznego, zajęcia GKOR – monitorowane zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

nio najniższe oceny wystawiały obydwie grupy za pierwszą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego, najwyższe za monitorowane zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Średnie oceny wystawiane przez nauczycieli akademickich za drugą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego są wyższe od średnich wystawianych za lekcję pierwszą. Taką samą tendencję zaobserwowano w ocenach nauczycieli szkolnych (NS) i studentów (rys. 4.29). Różnice między średnimi samoocenami studentów i ocenami nauczycieli akademickich wystawianymi za monitorowane lekcje wychowania fizycznego są istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$, średnie ocen nauczycieli są niższe od średnich samoocen studentów.

Określono także wartości współczynnika korelacji r Pearsona między samoocenami studentów i ocenami wystawianymi przez nauczycieli akademickich. Wartości tego współczynnika wynoszą: $r = 0,62$ w przypadku pierwszej lekcji wychowania fizycznego, $r = 0,6$ w przypadku drugiej lekcji wychowania fizycznego i $r = 0,47$ w przypadku zajęć z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Rysunek 4.29. Średnie oceny nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) wystawiane studentom i studentkom za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. 1 lekcja WF – pierwsza monitorowana lekcja wychowania fizycznego, 2 lekcja WF – druga monitorowana lekcja wychowania fizycznego, zajęcia GKOR – monitorowane zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Średnie oceny nauczycieli szkolnych (NS) i nauczycieli akademickich (NA) wystawiane studentom za obydwie z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego i za monitorowane zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej przedstawiono na rysunku 4.29. W każdej z grup nauczycieli najniższe średnie ocen zanotowano za pierwszą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego, a najwyższe za zajęcia z elementami gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Średnie ocen nauczycieli szkolnych (NS) są wyższe od średnich ocen nauczycieli akademickich (NA). Różnice są istotne statystycznie na poziomie $p < 0,05$.

Wartości współczynnika korelacji r Pearsona między ocenami stawianymi przez nauczycieli szkolnych (NS) i ocenami wystawianymi przez nauczycieli akademickich (NA) wynoszą: $r = 0,69$ w przypadku pierwszej lekcji wychowania fizycznego, $r = 0,71$ w przypadku drugiej lekcji wychowania fizycznego i $r = 0,57$ w przypadku zajęć z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

W kolejnym kroku dokonano analizy korelacji między samoocenami i ocenami za poszczególne z monitorowanych zajęć a oceną końcową otrzymywaną przez studenta za realizację praktyki pedagogicznej. Sposób wyliczania oceny końcowej opisany jest w regulaminie praktyk⁹³ i zaprezentowany w pierwszej części tego podrozdziału. Wartości współczynników zebrano w tabeli 4.5. Najwyższe wartości współczynnika korelacji zanotowano między oceną końcową z praktyki a ocenami za drugą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego wystawianymi przez nauczycieli szkolnych ($r = 0,7$) i nauczycieli akademickich ($r = 0,79$). Ocenę za drugą z monitorowanych lekcji najczęściej wystawiane były w trzecim, ostatnim tygodniu praktyki i stanowiły niejako podsumowanie umiejętności studenta w zakresie planowania i realizacji lekcji wychowania fizycznego. Wysoka zbieżność ocen wystawianych przez nauczycieli szkolnych i akademickich za drugą z monitorowanych lekcji z oceną końcową pozwala na postawienie postulatu, by czynności związane z wystawieniem oceny końcowej z przebiegu praktyki przejęli nauczyciele szkolni pełniący funkcję mentora.

Średnie ocen nauczycieli szkolnych za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej były istotnie statystycznie wyższe od ocen nauczycieli akademickich.

Tabela 4.5. Wartości współczynnika korelacji r Pearsona między oceną końcową z praktyki pedagogicznej a poszczególnymi samoocenami ocenami za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno korekcyjnej

Wartości współczynnika korelacji r Pearsona, wszystkie współczynniki korelacji są istotne z $p < 0,05$		
Osoba dokonująca oceny	Ocena lekcji lub zajęć	Ocena końcowa
Student	1 lekcja WF	0,42
	2 lekcja WF	0,53
Nauczyciel szkolny (NS)	1 lekcja WF	0,59
	2 lekcja WF	0,7
Nauczyciel akademicki (NA)	1 lekcja WF	0,67
	2 lekcja WF	0,79
Student	zajęcia GKOR	0,35
Nauczyciel szkolny (NS)	zajęcia GKOR	0,56
Nauczyciel akademicki (NA)	zajęcia GKOR	0,43

⁹³ <http://www.praktyki.awf.wroc.pl/Stronka/REGULAMIN%20ORGANIZACJI%20I%20REALIZACJI%20PRAKTYK%20PEDAGOGICZNYCH%20-aktualizacja%20styczen%202013.pdf>, s. 6–7.

Podsumowanie i wnioski

Średnie oceny otrzymywane przez studentów za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej zawierają się między najniższą średnią zanotowaną w grupie nauczycieli akademickich za pierwszą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego (4,57) a najwyższą zanotowaną w grupie nauczycieli akademickich za zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej (4,87).

Średnie oceny stawiane przez nauczycieli szkolnych były wyższe od samoocen studentów i ocen wystawianych przez nauczycieli akademickich za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Studenci dokonywali samooceny na takim samym poziomie jak nauczyciele akademicy za monitorowane zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej i na wyższym od nauczycieli akademickich za obydwie z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego.

Wysoka korelacja między oceną wystawianą przez nauczycieli szkolnych za drugą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego a oceną końcową z przebiegu praktyki pozwala na postawienie postulatu, by czynności związane z wystawieniem oceny końcowej z przebiegu praktyki przejęli nauczyciele szkolni pełniącym funkcję mentora. Biorąc pod uwagę, że oceny nauczycieli szkolnych były istotnie statystycznie wyższe od ocen nauczycieli akademickich należy, naszym zdaniem, zachować superwizję przebiegu realizacji praktyk pedagogicznych przez przeszkolonych nauczycieli akademickich w zakresie zapewniającym monitorowanie jakości kształcenia studentów.

Oceny przebiegu praktyki wystawiane przez nauczycieli szkolnych i akademickich a wyniki osiągnięte przez studentów i studentki w testach wiedzy

W celu przeprowadzenia analizy zależności między ocenami wystawianymi przez nauczycieli szkolnych i akademickich za monitorowane lekcje i ocenami końcowymi z przebiegu praktyki a wynikami uzyskiwanymi przez studentów w testach wiedzy obliczono współczynniki korelacji r Pearsona. Do obliczeń korelacji wybrano wszystkie opisane powyżej wskaźniki poziomu i zmiany wiedzy studentów oraz oceny monitorowanych lekcji wychowania fizycznego i oceny końcowe z praktyki pedagogicznej.

Do analizy włączono tylko oceny za monitorowane lekcje wychowania fizycznego, ponieważ wykazywały one najwyższą korelację z oceną końcową przebiegu praktyki pedagogicznej. Wyniki zaprezentowane są w tabeli 4.6.

Tabela 4.6. Wartości współczynnika korelacji r Pearsona pomiędzy wskaźnikami poziomu i zmian wiedzy studentów a ocenami za monitorowane lekcje wychowania fizycznego wystawianymi przez nauczycieli szkolnych (NS) i akademickich (NA) oraz oceną końcową z przebiegu praktyki

Wartości współczynnika korelacji r Pearsona wszystkie współczynniki korelacji istotne z $p < 0,05$ oznaczono ***					
Wskaźniki testów wiedzy	NS		NA		Ocena końcowa
	1 lekcja WF	2 lekcja WF	1 lekcja WF	2 lekcja WF	
WF1	0,1***	0,16***	0,09***	0,21***	0,19***
GKOR1	0,05	0,1***	0	0,11***	0,1***
T	0,1***	0,17***	0,07	0,21***	0,2***
WF2	0,08	0,09***	0,11***	0,15***	0,14***
GKOR2	0,1***	0,1***	0,12***	0,09***	0,07
R	0,11***	0,11***	0,13***	0,16***	0,14***
WF12	-0,03	-0,07	0	-0,07	-0,07
GKOR12	0,04	0	0,09***	-0,01	-0,02
TR	0	-0,05	0,04	-0,06	-0,06

Ocena końcowa z przebiegu praktyki pedagogicznej koreluje ze wskaźnikami poziomu wiedzy określanymi przed praktyką (WF1, GKOR1 i T) oraz wskaźnikami poziomu wiedzy określanymi po praktyce (WF2 i R). Wartości współczynników korelacji r Pearsona nie przekraczają jednak 0,2, zatem zaobserwowane korelacje należy określić jako słabe. Podobne wartości osiągnęły współczynniki korelacji r Pearsona między wskaźnikami poziomu wiedzy studentów przed praktyką i po praktyce i ocen częściowych za drugie z monitorowanych lekcje wychowania fizycznego wystawiane przez nauczycieli szkolnych i akademickich.

Podsumowanie i wnioski

Zanotowane korelacje między wskaźnikami obrazującymi wyniki osiągnięte przez studentów w testach wiedzy a ocenami wystawianymi przez nauczycieli za prowadzenie monitorowanych lekcji wychowania fizycznego oraz oceną końcową z przebiegu praktyki są niewielkie. Najwyższa z zanotowanych wartości współczynnika wynosi $r = 0,21$, zanotowano ją między wskaźnikami WF1 i T a oceną wystawianą przez nauczycieli akademickich za drugą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego.

Wyniki osiągnięte w testach wiedzy wykonywanych przez studentów przed praktyką i po praktyce pedagogicznej zastosowanych w badaniu nie powinny być prognostyczne dla ocen uzyskiwanych przez studentów w trakcie praktyki za praktyczne umiejętności.

5. Podsumowanie

Analiza wyników badań przedstawiona w rozdziale 4 pozwala odpowiedzieć na kilka postawionych pytań:

1. Jak respondenci oceniają programy i dzienniki praktyk oraz narzędzia do monitoringu praktyki?

Opinie badanych na temat programów i dzienników praktyk są w większości pozytywne. Badani wyżej ocenili programy praktyk niż dzienniki służące do dokumentowania ich realizacji. Badani wyżej ocenili także programy praktyk w zakresie wychowania fizycznego niż programy praktyk w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Opinie badanych na temat dzienników praktyk w zakresie wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno korekcyjnej nie różniły się od siebie statystycznie.

2. Czy poszczególne grupy badanych – studenci, nauczyciele szkolni i nauczyciele akademicy – różnią się między sobą w opiniach?

Zarówno studenci, jak i nauczyciele szkolni najwyżej ocenili arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum, oceny studentów były jednak istotnie statystycznie niższe od ocen nauczycieli. Opinie studentów i studentek na temat programu i dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego oraz programu praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej są istotnie statystycznie gorsze od opinii nauczycieli i nauczycielek akademickich. Nie zanotowano istotnych statystycznie różnic w opiniach studentów i studentek oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich na temat dziennika praktyki pedagogicznej w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej. Obydwie analizowane grupy wysoko oceniły arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum. Dzięki takiej opinii badanych narzędzie to będzie zatem nadal stosowane w okresie realizacji projektu.

Obydwie grupy nauczycieli wysoko oceniają programy i dzienniki praktyk oraz zastosowany do monitorowania przebiegu praktyk arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum. Obydwie grupy nie różnią się między sobą w opiniach na temat programu i dziennika praktyki pedagogicznej w zakresie wychowania fizycznego.

Różnice w opiniach dotyczą pytań o program i dziennik w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej oraz pytania o arkusz monitoringu. Opinie nauczycieli szkolnych były istotnie statystycznie lepsze od opinii nauczycieli akademickich.

3. Czy w poszczególnych grupach badanych występują zróżnicowane opinie ze względu na płeć?

Opinie studentów w dotyczące dziennika praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej istotnie różnią się od opinii studentek (studentki oceniały wyżej).

W odpowiedziach na pozostałe pytania kwestionariusza dotyczące programu i dziennika praktyki w zakresie wychowania fizycznego, programu praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej i arkusza monitoringu nie zanotowano istotnych statystycznie różnic między kobietami i mężczyznami w tej grupie.

W grupie nauczycieli i nauczycielek szkolnych przeważają oceny wysokie i bardzo wysokie we wszystkich analizowanych pytaniach. Nie zanotowano istotnych statystycznie różnic między opiniami kobiet i mężczyzn w grupie nauczycieli szkolnych.

Grupa nauczycieli i nauczycielek akademickich również wysoko oceniała program i dziennik praktyki w zakresie wychowania fizycznego oraz zastosowany arkusz monitoringu. Opinie na temat programu i dziennika praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej w tej grupie są raczej neutralne. Zaobserwowane różnice dotyczą tylko opinii na temat programu praktyki w zakresie wychowania fizycznego. Odmienne niż w wśród studentów i studentek w grupie nauczycieli i nauczycielek akademickich bardziej pozytywne opinie deklarowali mężczyźni niż kobiety.

4. Jaki poziom w testach wiedzy przed praktyką i po praktyce osiągają badani studenci i studentki z poszczególnych roczników?

Studenci w testach wiedzy (liczba poprawnych odpowiedzi) przed praktyką osiągają gorsze wyniki niż po praktyce. Zaobserwowana różnica jest istotna statystycznie.

Najlepsze wyniki w teście wiedzy uzyskali studenci realizujący praktykę w gimnazjum w roku akademickim 2012/2013.

5. Jakich samoocen dokonują studenci i studentki i jakie oceny za realizację zadań praktyki otrzymują od nauczycieli szkolnych i akademickich?

Średnie oceny otrzymywane przez studentów za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej zawierają się między najniższą średnią zanotowaną w grupie nauczycieli akademickich za pierwszą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego (4,57) a najwyższą zanotowaną w grupie nauczycieli akademickich za zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej (4,87).

Średnie oceny stawiane przez nauczycieli szkolnych były wyższe od samoocen studentów i ocen wystawianych przez nauczycieli akademickich za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Studenci dokonywali samooceny na takim samym poziomie jak nauczyciele akademicy za monitorowane zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej i na poziomie wyższym od nauczycieli akademickich za obydwie z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego.

6. Czy oceny przebiegu praktyki wystawiane przez nauczycieli szkolnych i akademickich mają związek z wynikami osiąganymi przez studentów w testach wiedzy?

Zanotowane korelacje między wskaźnikami obrazującymi wyniki osiągnięte przez studentów w testach wiedzy a ocenami wystawianymi przez nauczycieli za prowadzenie monitorowanych lekcji wychowania fizycznego oraz oceną końcową z przebiegu praktyki są niewielkie. Najwyższa z zanotowanych wartości współczynnika wynosi $r = 0,21$, zanotowano ją między wskaźnikami WF1 i T a oceną wystawianą przez nauczycieli akademickich za drugą z monitorowanych lekcji wychowania fizycznego.

Wyniki osiągnięte w testach wiedzy wykonywanych przez studentów przed praktyką i po praktyce pedagogicznej zastosowanych w badaniu nie powinny być prognostyczne dla ocen uzyskiwanych w przez studentów w trakcie praktyki za praktyczne umiejętności.

Dobre opinie, jakie zebrał projekt wśród studentów, nauczycieli szkolnych (mentorów) i nauczycieli akademickich (superwizorów), a także wyniki dotyczące efektywności tych praktyk spowodowały, że model praktyk pedagogicznych wypracowany podczas projektu będzie wdrażany w kolejnych latach.

Autorzy zdają sobie sprawę, że będzie on musiał być modyfikowany, bowiem kontekst jego realizacji podlega ciągłej zmianie (w najnowszych uregulowaniach praktyki w gimnazjach będą realizowane na drugim stopniu studiów). Co więcej, niektóre ze wskaźników dotyczących efektywności powinny ulec poprawie.

Warto jednak podkreślić, że główna konstrukcja modelu powinna pozostać niezmienna. Trzy podmioty triady: mentor – superwizor – student, powinny być równoprawne, ze szczególnym uwzględnieniem głównego celu praktyki – wywołania uczenia się studenta. Co więcej, każda ze stron powinna móc partycypować w procesie kształcenia, tj. mieć równoprawny głos w dyskusji dotyczącej programu i planu praktyki, jej zadań, sposobu oceniania etc.

Przedstawiony w niniejszym opracowaniu model praktyk pedagogicznych wdrożony w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu w szkołach gimnazjalnych jest modelem dobrym. Ocena taka może zostać wystawiona na podstawie analizy wyników uzyskanych w ramach ewaluacji praktyk.

Piśmiennictwo

1. Acheson K.A., Gall M.D. (1987). *Techniques in the clinical supervision of teachers. Preservice and inservice applications* (2nd ed.). Longman, New York.
2. Bandura A. (1977). *Self-efficacy: toward a unifying theory of behavioral change*. *Psychological Review*, 84, 191–215.
3. Beck C., Kosnik C. (2000). *Associate teachers in pre-service education: Clarifying and enhancing their roles*. *Journal of Education for Teaching*, 26, 3, 208–224.
4. Biggs J. (1996). *Enhancing teaching through constructive alignment*. *Higher Education*, 32, 3, 347–364.
5. Bowman N. (1979). *College supervisor of student teaching: a time to reconsider*. *Journal of Teacher Education*, 30, 29–30.
6. Britzman D. (1991). *Practice makes practice: a critical study of learning to teach*. State University of New York Press, Albany.
7. Butny K. (2003). *Opinie – oceny nauczycieli i dyrekcji szkół o praktykach pedagogicznych*. *Wychowanie Fizyczne i Fizjoterapia*, 5, 31–40.
8. Cieśliński R. (2007). *Praktyki pedagogiczne w opinii studentów Zamiejscowego Wydziału Wychowania Fizycznego w Białej Podlaskiej*. *Kultura Fizyczna*, 3–4, 10–15.
9. Conant J.B. (1963). *The education of American teachers*. McGraw Hill, New York.
10. Czollek K. (2001). *Praktyka śródroczna jako forma przygotowania studentów do roli nauczyciela*. *Edukacja i Dialog*, 2, 39–45.
11. Dewey J. (1933/1998). *Democracy and education*. The Free Press, New York.
12. Duffield S. (2006). *Safety net or free fall: the impact of cooperating teachers*. *Teacher Development*, 10, 2, 167–178.
13. Dunning C., Meegan S., Woods C., Belton S.J. (2011). *The impact of the COPTE programme on student PE teachers' teaching practice experience*. *European Physical Education Review*, 17, 2, 153–165.
14. Dziennik Urzędowy Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego Rzeczypospolitej Polskiej, Dekret o kształceniu nauczycieli szkół powszechnych w Państwie Polskiem. *Małozwiecka Biblioteka Cyfrowa*, nr 2, 1919, s. 32–37. <http://mbc.cyfrowemazowsze.pl/dlibra/publication/18519?tab=1>.
15. Ferens W., Wroczyński R. (1964). *Rozwój kultury fizycznej w okresie Odrodzenia i Oświecenia*. Zakład Narodowy im. Ossolińskich, Wrocław.

16. Gaj J., Hądzelek K. (1997). *Dzieje kultury fizycznej w Polsce*. Akademia Wychowania Fizycznego w Poznaniu, Poznań.
17. Guła-Kubiszewska H., Bieć E. (styczeń 2014). *Seminarium szkoleniowo-dyskusyjne dla nauczycieli gimnazjów. Nowa jakość praktyk pedagogicznych*. Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Wrocław.
18. Guła-Kubiszewska H., Lewandowski M. (2005). *Zakładana a rzeczywista funkcja sprawdzająca praktyki pedagogicznej*. [W:] *Edukacja jutra: XI Tatrzańskie Seminarium Naukowe*, (red.) F. Bereźnicki, K. Denek. Instytut Pedagogiki Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin, 419–426.
19. Guła-Kubiszewska H., Lewandowski M. (2008). *Praktyka pedagogiczna – student jako instruktor ćwiczeń fizycznych czy przewodnik po kulturze ludzkiego ciała?* [W:] *Edukacja jutra: XIV Tatrzańskie Seminarium Naukowe*, t. 2, (red.) K. Denek, K. Zatoń, A. Kwaśna. Wrocławskie Towarzystwo Naukowe, Wrocław, 111–120.
20. Guła-Kubiszewska H., Lewandowski M., Bieć E. (luty 2012). *Seminarium szkoleniowo-dyskusyjne dla nauczycieli gimnazjów. Nowa jakość praktyk pedagogicznych*. Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Wrocław.
21. Guła-Kubiszewska H., Lewandowski M., Bieć E. (listopad 2012–luty 2013). *Seminarium szkoleniowo-dyskusyjne dla nauczycieli gimnazjów. Nowa jakość praktyk pedagogicznych*. Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, Wrocław.
22. Gurvitch R., Metzler M.W. (2009). *The effects of laboratory-based and field-based practicum experience on pre-service teachers' self-efficacy*. *Teaching and Teacher Education*, 25, 437–443.
23. Hądzelek K. (1978). *Postulaty Sejmu Nauczycielskiego (1919) w dziedzinie wychowania fizycznego na tle koncepcji edukacji fizycznej Komisji Edukacji Narodowej*, [W:] *Spuścizna Komisji Edukacji Narodowej w dziedzinie wychowania fizycznego*. Materiały ogólnopolskiego sympozjum zorganizowanego z okazji 200 rocznicy powstania Komisji Edukacji Narodowej, Warszawa 6–7 grudnia 1973. Sport i Turystyka, Warszawa, 151–155.
24. Hill G., Brodin K.L. (2004). *Physical education teachers' perceptions of the adequacy of university course work in preparation for teaching*. *Physical Educator*, 61, 2, 75–87.
25. Holmes Group Report (1986). *Tomorrow's teachers: A report of the Holmes Group*. East Lansing.
26. Janikowska-Siatka M. (2006). *Materiały pomocnicze do ćwiczeń z metodyki wychowania fizycznego*. Wydawnictwo AWF, Kraków.
27. Jarmowicz K. (2004). *Praktyki pedagogiczne – moja refleksja*. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 4, 25–27.
28. Johnson J.S. (1982). *What to do when the student teacher arrives?* *Kappa Delta Pi Record*, 18, 4, 98–104, 114.
29. Kosiba G., Madejski E. (2009). *Praktyczne przygotowanie studentów do zawodu nauczyciela w Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie*. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 28, 317–321.
30. Koszczyk M., Skarul A., Wójcik-Grzyb A. (2003). *Praktyki pedagogiczne elementem samodoskonalenia studenta do przyszłego zawodu nauczyciela wychowania fizycznego*. [W:] *Kontrola i ocena w wychowaniu fizycznym*, (red.) T. Bartoszewicz, T. Koszczyk, A. Nowak. Wydawnictwo WTN, Wrocław.

31. Krzak M., Kumala R. (2011). *Co jest prawdą, a co fikcją? Spostrzeżenia i refleksja studentów po praktykach pedagogicznych*. Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu, 33, 1, 88–96.
32. Kuiper E., Volman M., Terwel J. (2009). *Developing web literacy in collaborative inquiry activities*. Computers and Education, 52, 3, 668–680.
33. Kübler M., Wójcik-Grzyb A., Guła-Kubiszewska H., Starościak W. (2011). *Przygotowanie studentów wychowania fizycznego do realizacji treści z zakresu kultury rekreacji*. Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu, 35, 180–184.
34. Kübler M., Wójcik-Grzyb A., Guła-Kubiszewska H., Starościak W. (2013). *Realizacja treści z zakresu kultury estetyki zachowań ruchowych przez studentów AWF we Wrocławiu podczas praktyki pedagogicznej*. Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu, 40, 22–26.
35. Larson A. (2005). *Preservice teachers' field experience surprises: Some things never change*. Physical Educator, 62, 3, 154–163.
36. MacPhail A., Tannehill D., Karp G.G. (2013). *Preparing physical education preservice teachers to design instructionally aligned lessons through constructivist pedagogical practices*. Teaching and Teacher Education, 33, 100–112.
37. Madejski E. (2008). *Praktyki pedagogiczne w kształceniu nauczycieli wychowania fizycznego*. Lider, numer specjalny, 14–16.
38. McDiarmid G.W. (1990). *Challenging prospective teachers' beliefs during early field experience: A quixotic undertaking?* Journal of Teacher Education, 41(3), 12–20.
39. Michalski J. (2004). *Czy praktyka pedagogiczna to fikcja?* Nowa Szkoła, 4, 12–14.
40. Mitchell J., Clarke A., Nuttall J. (2007). *Cooperating teachers' perspective under scrutiny: A comparative analysis of Australia and Canada*. Asia-Pacific Journal of Teacher Education, 35, 1, 5–25.
41. OECD (2005). *Teachers matter: Attracting, developing and retaining effective teachers*. OECD, Paris.
42. Pontecorvo C. (2007). *On the conditions for generative collaboration: learning through collaborative research*. Integrative Psychology and Behavioral Sciences, 41, 2, 178–186.
43. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej i Sportu z dnia 7 września 2004 r. w sprawie standardów kształcenia nauczycieli (Dz.U. 2004, nr 207, poz. 2110).
44. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. 2009, nr 50, poz. 400).
45. Rozporządzenie Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego z dnia 17 stycznia 2012 r. w sprawie standardów kształcenia przygotowującego do wykonywania zawodu nauczyciela (Dz.U. 2012, poz. 131).
46. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 19 grudnia 1960 r. w sprawie praktyk studentów szkół wyższych (Dz.U. 1961, nr 1, poz. 1).
47. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 sierpnia 1991 r. w sprawie studenckich praktyk zawodowych (Dz.U. 1991, nr 73, poz. 323).

48. Sendłak S. (2013). *Przygotowanie zawodowe studentów akademii wychowania fizycznego po monitorowanej praktyce w szkole podstawowej*. Praca magisterska, AWF we Wrocławiu.
49. Sherrill C. (2006). *Service learning, practicums, internships: issues in professional preparation*. *Paestra*, 22, 4, 55–56.
50. *Should apprenticeship be embraced as a viable alternative route to becoming a physical education teacher?* (2008). *The Journal of Physical Education, Recreation & Dance*, 79, 6, 14–15.
51. Skibniewski S. (2008). *Rola praktyk pedagogicznych w rozwoju kompetencji pedagogicznych studentów uczelni wychowania fizycznego*. *Kultura Fizyczna*, 9–12, 24–27.
52. Skibniewski S. (2011). *Kompetencje pedagogiczne studentów kończących studia wychowania fizycznego w opinii nauczycieli kierowników praktyk*. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 35, 77–80.
53. Slick S. (1997). *Assessing versus assisting: the supervisor's role in the complex dynamics of the student teacher triad*. *Teacher and Teacher Education*, 13, 7, 713–726.
54. Starościak W., Guła-Kubiszewska H., Czyż S., Lewandowski M. (2014). *Charakterystyka i opinie studentów na temat programu praktyk pedagogicznych realizowanych w Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu*. [W:] *Współczesne problemy wychowania fizycznego*, (red.) K. Skalik, J. Polechoński. Akademia Wychowania Fizycznego im. Jerzego Kukuczki, Katowice.
55. Starościak W., Lewandowski M., Guła-Kubiszewska H., Czyż S. (2013). *The quality of teaching practice pursued at the University School of Physical Education in Wrocław – study report*. [W:] *Education and upbringing in the educational school system*, (red.) K. Denek, A. Kamińska, P. Oleśniewicz. Oficyna Wydawnicza „Humanitas”, Sosnowiec, 257–272.
56. Umiastowska D., Makris M. (2003). *Dziennik trzytygodniowej praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej*. Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin.
57. Ustawa o ustroju szkolnictwa z dnia 11 marca 1932 r. (Dz.U. 1932, nr 38, poz. 389) wraz z Rozporządzeniem Ministra WR i OP z dnia 30 maja 1933 r. Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego, Nasza Drukarnia, Warszawa.
58. Warchoł K., Momola I. (2008). *Założone a rzeczywiste funkcje praktyk pedagogicznych w opinii studentów wychowania fizycznego*. *Wychowanie Fizyczne i Zdrowotne*, 2, 26–33.
59. Wollman L. (2009). *Czynniki warunkujące adaptację zawodową nauczyciela*. [W:] *Adaptacja zawodowa nauczyciela*, (red.) J. Szempruch, M. Blachnik-Gęsiarz. Wydawnictwo Wyższej Szkoły Lingwistycznej, Częstochowa.
60. Woolfolk-Hoy A. (2000). *Changes in efficacy during the early years of teaching*. American Educational Research Association, New Orleans.
61. Wójcik-Grzyb A., Kübler M., Starościak W., Guła-Kubiszewska H. (2009). *Kompetencje pedagogiczno-psychologiczne studentów przygotowujących się do zawodu nauczyciela wychowania fizycznego*. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 27, 111–116.
62. Wójcik-Grzyb A., Kübler M., Starościak W., Guła-Kubiszewska H. (2011). *Przygotowanie młodzieży szkół ponadgimnazjalnych do uczestnictwa w kulturze sportowej: raport z badań*. *Rozprawy Naukowe AWF we Wrocławiu*, 34, 108–113.

63. Wroczyński R. (1980). *Dzieje oświaty polskiej 1795–1945*. PWN, Warszawa.
64. Wroczyński R. (2003). *Powszechne dzieje wychowania fizycznego i sportu*. Wydawnictwo BK, Wrocław.
65. Zdrojewska-Bielawska U. (2004). *Jak to na praktyce ładnie...* Nowa Szkoła, 4, 15–16.
66. Zeichner K. (1992). *Rethinking the practicum in the professional development school partnership*. Journal of Teacher Education, 43, 4, 296–307.

Spis rysunków

- 4.1. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.2. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 3: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.3. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.4. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.5. Struktura procentowa odpowiedzi wszystkich badanych na pytanie nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*
- 4.6. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.7. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 3: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.8. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.9. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.10. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek szkolnych (NS) w odniesieniu do pytania nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*

- 4.11. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.12. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 3: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.13. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.14. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.15. Różnice między opiniami studentów, studentek i nauczycieli, nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*
- 4.16. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.17. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 3: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.18. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 5: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.19. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*

- 4.20. Różnice między opiniami nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 9: *Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?*
- 4.21. Różnice między opiniami studentek i studentów w odniesieniu do pytania nr 7: *Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.22. Różnice między opiniami nauczycielek i nauczycieli akademickich (NA) w odniesieniu do pytania nr 1: *Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.*
- 4.23. Średnie wskaźniki poziomu wiedzy studentów w zakresie wychowania fizycznego przed praktyką (WF1) i po praktyce (WF2).
- 4.24. Średnie wskaźniki poziomu wiedzy studentów w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej przed praktyką (GKOR1) i po praktyce (GKOR2).
- 4.25. Średnie wskaźniki poziomu wiedzy studentów w zakresie wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej przed praktyką (T) i po praktyce (R).
- 4.26. Średnie wskaźniki zmian wiedzy studentów w zakresie wychowania fizycznego (WF12) i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej (GKOR12) oraz wskaźnik sumaryczny dla obydwu testów (TR).
- 4.27. Średnie samooceny studentów i studentek oraz oceny nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.
- 4.28. Średnie samooceny studentów i studentek oraz oceny nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.
- 4.29. Średnie oceny nauczycieli i nauczycielek szkolnych (NS) oraz nauczycieli i nauczycielek akademickich (NA) wystawiane studentom i studentkom za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Spis tabel

- 4.1. Studenci i studentki, nauczyciele i nauczycielki szkolni i akademicy biorący udział w realizacji praktyk pedagogicznych w gimnazjach ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” w latach 2012–2014
- 4.2. Studenci i studentki realizujący praktyki pedagogiczne w ramach projektu „Nowa jakość praktyk pedagogicznych” w latach 2012–2014
- 4.3. Przykładowy arkusz z zebranymi ocenami cząstkowymi studentów za za lekcje monitorowane i poddawane superwizji oraz oceny końcowe
- 4.4. Wyniki osiągane w testach wiedzy przed praktyką i po praktyce przez wszystkich badanych studentów z podziałem na poszczególne roczniki
- 4.5. Wartości współczynnika korelacji r Pearsona między oceną końcową z praktyki pedagogicznej a poszczególnymi samoocenami ocenami za monitorowane lekcje wychowania fizycznego i zajęcia z gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej
- 4.6. Wartości współczynnika korelacji r Pearsona pomiędzy wskaźnikami poziomu i zmian wiedzy studentów a ocenami za monitorowane lekcje wychowania fizycznego wystawianymi przez nauczycieli szkolnych (NS) i akademickich (NA) oraz oceną końcową z przebiegu praktyki

(poniższe dwie tabele są integralną częścią regulaminów)

1. Kryteria wyboru nauczycieli wychowania fizycznego i gimnastyki korekcyjno-kompensacyjnej do pełnienia roli opiekuna praktyki pedagogicznej monitorowanej w szkole podstawowej i gimnazjum w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) i dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna)
1. Kryteria wyboru NA do roli opiekuna praktyki pedagogicznej w szkole podstawowej i gimnazjum w zakresie przedmiotu podstawowego (wychowanie fizyczne) i dodatkowego (gimnastyka kompensacyjno-korekcyjna)

Załączniki

Załącznik 1

Lista wnioskodawców, z którymi podpisano umowy dotyczące dofinansowania projektów

Lp.	Nazwa beneficjenta	Siedziba beneficjenta	Tytuł projektu	Wartość projektu w PLN	Wartość dofinansowania w PLN	Liczba punktów ogółem	Data podpisania umowy
1	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza	ul. Wieniawskiego 1 60-712 Poznań	Opracowanie i wdrożenie modelowego programu praktyk nauczycielskich dla studentów Wydziału Matematyki i Informatyki Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu: „Praktyka czyni Mistrza”	3 179 383,00	3 179 383,00	95	2010-09-10
2	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Chełmie	ul. Pocztowa 54 22-100 Chełm	Praktyka i wiedza drogą do sukcesu	1 659 887,45	1 659 887,45	80,5	2010-09-16
3	Wyższa Szkoła Kultury Fizycznej i Turystyki im. Haliny Konopackiej	ul. Staszica 1 05-800 Pruszków	Program Praktyk Pedagogicznych podnoszących jakość kształcenia przyszłych nauczycieli	3 623 402,00	3 623 402,00	71,5	2010-09-16
4	Lubelska Szkoła Wyższa w Rykach	ul. Warszawska 3b 08-500 Ryki	Innowacyjne praktyki pedagogiczne szansą rozwoju oświaty	1 518 850,00	1 518 850,00	79	2010-09-20
5	Wyższa Szkoła Humanitas	ul. Kilińskiego 43 41-200 Sosnowiec	Przez praktykę do zawodu: Program Praktyk Pedagogicznych w Wyższej Szkole Humanitas	1 701 963,00	1 701 963,00	68	2010-09-22
6	Uniwersytet w Białymstoku	ul. Marii Curie-Skłodowskiej 14 15-097 Białystok	Usus est optimus magister – praktyka jest najlepszym nauczycielem	13 945 378,00	13 945 378,00	66,5	2010-09-29

Lp.	Nazwa beneficjenta	Siedziba beneficjenta	Tytuł projektu	Wartość projektu w PLN	Wartość dofinansowania w PLN	Liczba punktów ogółem	Data podpisania umowy
7	Wyższa Szkoła Pedagogiczna w Łodzi	ul. Żeromskiego 115 90- 542 Łódź	Praktyka na miarę życia. Program praktyk pedagogicznych podnoszących jakość kształcenia w zawodzie nauczyciela	2 089 930,00	2 089 930,00	89,5	2010-10-04
8	Wyższa Szkoła Administracji	ul. A. Frycza Modrzewskiego 12 43-300 Bielsko-Biała	Przez praktykę do wiedzy	2 667 810,00	2 667 810,00	79	2010-10-08
9	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Raciborzu	ul. Słowackiego 55 47-400 Racibórz	Modelowy program praktyk podnoszący jakość kształcenia studentów przygotowanych do wykonywania zawodu nauczyciela w PWSZ w Raciborzu	3 311 731,84	3 311 731,84	87,5	2010-10-13
10	Wyższa Szkoła Pedagogiczno-Techniczna	ul. Chopina 21 H 62-510 Konin	Dobre przygotowany nauczyciel przyszłością oświaty	1 232 320,00	1 232 320,00	84	2010-10-13
11	Państwowa Wyższa szkoła Zawodowa im. Szymona Szymonowica	ul. Akademicka 8 22-400 Zamość	Praktyki Pedagogiczne drogą do innowacyjnego szkolnictwa	1 874 028,68	1 874 028,68	76,5	2010-10-13
12	Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny (dawna Akademia Podlaska)	ul. Konarskiego 2 08-110 Siedlce	Praktyki pedagogiczne – kompetentnie, twórczo, przyjemnie	3 833 175,00	3 833 175,00	83	2010-10-18
13	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Koninie	ul. Przyjaźni 1 62-510 Konin	Profesjonalne praktyki – profesjonalni nauczyciele	3 542 459,22	3 542 459,22	87	2010-10-26
14	Uniwersytet Łódzki	ul. Narutowicza 65 90- 131 Łódź	Poznać – zrozumieć – doświadczyć. Praktyczne przygotowanie do wykonywania zawodu nauczyciela	2 982 608,00	2 982 608,00	85,5	2010-11-16
15	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza	ul. Włocławskiego 1 61-712 Poznań	Szkoła i uniwersytet – wspólne działania na rzecz podniesienia jakości studiów pedagogicznych	4 950 240,24	4 950 240,24	82,5	2010-11-19

Lp.	Nazwa beneficjenta	Siedziba beneficjenta	Tytuł projektu	Wartość projektu w PLN	Wartość dofinansowania w PLN	Liczba punktów ogółem	Data podpisania umowy
16	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5 20-031 Lublin	www.praktyki.wh.umcs i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Humanistycznym UMCS	7 634 166,88	7 634 166,88	89	2010-12-09
17	Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie	Pl. Marii Curie-Skłodowskiej 5 20-031 Lublin	Profesjonalizm w edukacji. Przygotowanie i realizacja nowego programu praktyk pedagogicznych na Wydziale Artystycznym UMCS	3 833 300,80	3 833 300,80	90	2010-12-14
18	Akademia Pedagogiki Specjalnej	ul. Szczęśliwicka 40 02-353 Warszawa	Dobre praktyki – dobrzy nauczyciele – skuteczna szkoła	9 702 826,46	9 702 826,46	67	2010-12-30
19	Uniwersytet Łódzki	ul. Narutowicza 65 90-131 Łódź	Przyjazna i bezpieczna szkoła. Praktyczne przygotowanie szkół do realizacji zadań wychowawczych i opiekuńczych	3 853 108,50	3 853 108,50	69	2011-01-25
20	Uniwersytet im. Adama Mickiewicza	ul. Wieniawskiego 1 61-712 Poznań	Dobra szkoła – lepsza praktyka – doskonali nauczyciel. Przygotowanie szkół i opiekunów praktyk do efektywnej współpracy ze studentami chemii	4 830 556,00	4 830 556,00	95,5	2011-01-25
21	Wyższa Szkoła Zawodowa „Kadry dla Europy”	ul. P. Mansfelda 4 60-855 Poznań	Podstawą dobra praktyka	2 392 100,00	2 392 100,00	69,5	2011-01-31
22	Wyższa Szkoła Lingwistyczna w Częstochowie	ul. Kopernika 17 19/21 42-200 Częstochowa	WSL liderem w efektywnym kształceniu nauczycieli	4 221 305,00	4 221 305,00	95,5	2011-02-11
23	Dolnośląska Szkoła Wyższa	ul. Wagonowa 9 53- 609 Wrocław	Poprzez praktykę do profesjonalizmu – nowa koncepcja praktyk studenckich i jej aplikacja	3 744 142,92	3 744 142,92	68,5	2011-02-22
24	Akademia Wychowania Fizycznego w Wrocławiu	ul. Ignacego Jana Paderewskiego 35 51-612 Wrocław	Nowa jakość praktyk pedagogicznych	3 121 329,76	3 121 329,76	90,5	2011-03-02
25	Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu	ul. Wojska Polskiego 1, 82-300 Elbląg	Innowacyjny nauczyciel w szkole XXI wieku	4 356 715,23	4 356 715,23	70,5	2011-03-21

Załącznik 2**Lista gimnazjów biorących udział w projekcie**

Lp.	Adres szkoły	Liczba studentów lub studentek zapisanych do gimnazjum w roku akademickim		
		2011/2012	2012/2013	2013/2014
1	Gimnazjum Dwujęzyczne nr 26 Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 5 53-523 Wrocław, ul. Grochowa 13	3	2	2
2	Gimnazjum nr 1 im. Hugona Dionizego Steinhausa 54-242 Wrocław, ul. Jelenia 7	13	13	13
3	Gimnazjum nr 10 z Oddziałami Dwujęzycznymi Zespół Szkół Ogólnokształcących nr 3 50-082 Wrocław, ul. Skargi 29/31	2	2	1
4	Gimnazjum nr 11 im. Stefana Batorego Wrocław, ul. Wilanowska 31A	–	1	2
5	Gimnazjum nr 13 im. Unii Europejskiej 50-354 Wrocław, ul. Reja 1/3	12	10	7
6	Gimnazjum nr 14 im. Hugona Kołłątaja 50-002 Wrocław, ul. Kołłątaja 1/6	5	5	5
7	Gimnazjum nr 15 50-301 Wrocław, ul. Jedności Narodowej 117	9	11	9
8	Gimnazjum nr 16 im. Andrzeja Waligórskiego 53-426 Wrocław, ul. Jemiołowa 57	4	4	3
9	Gimnazjum nr 17 im. ks. Jana Twardowskiego 53-302 Wrocław, ul. Ślężna 2/24	9	10	10
10	Gimnazjum nr 18 im. Armii Krajowej 54-218 Wrocław, ul. Kłodnicka 36	18	14	18
11	Gimnazjum nr 19 im. Zbigniewa Herberta 51-670 Wrocław, ul. Dembowskiego 39	6	6	9
12	Gimnazjum nr 2 im. Józefa Mackiewicza Wrocław, ul. Gorlicka 25	–	2	2
13	Gimnazjum nr 20 im. Prof. Alfreda Jahna 51-651 Wrocław, ul. Pautscha 9	4	3	3
14	Gimnazjum nr 21 50-518 Wrocław, ul. św. Jerzego 4	–	–	10
15	Gimnazjum nr 22 im. Lothara Herbsta 54-101 Wrocław, ul. Lubelska 95a	3	–	–
16	Gimnazjum nr 23 im. Wandy Rutkiewicz 53-148 Wrocław, ul. Jastrzębia 26	6	5	4
17	Gimnazjum nr 24 im. Janusza Korczaka 51-148 Wrocław, ul. Przybyszewskiego 59	14	14	14
18	Gimnazjum nr 25 50-540 Wrocław, ul. Orzechowa 62	2	6	2

Lp.	Adres szkoły	Liczba studentów lub studentek zapisanych do gimnazjum w roku akademickim		
		2011/2012	2012/2013	2013/2014
19	Gimnazjum nr 27 im. Ossolineum 51-112 Wrocław, ul. Czeska 40	4	3	5
20	Gimnazjum nr 28 im. Kawalerów Orderu Orła Białego 53-644 Wrocław, ul. Zachodnia 2	2	4	4
21	Gimnazjum nr 29 im. Konstytucji 3 Maja 50-153 Wrocław, ul. Kraińskiego 1	10	8	6
22	Gimnazjum nr 3 im. Mistrzów Olimpijskich Wrocław, ul. Świstackiego 12A	–	2	–
23	Gimnazjum nr 30 im. Polonii Francuskiej 53-330 Wrocław, ul. Jantarowa 5	2	2	2
24	Gimnazjum nr 31 Wrocław, ul. Szkocka 64	–	1	2
25	Gimnazjum nr 34 50-326 Wrocław, ul. Zemska 16	3	3	2
26	Gimnazjum nr 37 Zespół Szkół nr 18 53-645 Wrocław, ul. Młodych Techników 58	4	6	3
27	Gimnazjum nr 38 im. Komisji Edukacji Narodowej Zespół Szkół nr 4 53-140 Wrocław, ul. Powstańców Śląskich 210/218	4	6	6
28	Gimnazjum nr 39 51-410 Wrocław, al. Brücknera 12	4	2	4
29	Gimnazjum nr 4 im. Ojca Świętego Jana Pawła II 50-427 Wrocław, ul. Paulińska 14	3	3	6
30	Gimnazjum nr 40 im. Noblistów Polskich 52-429 Wrocław, ul. Morelowskiego 43	2	4	4
31	Gimnazjum nr 49 z Oddziałami Dwujęzycznymi Zespół Szkół nr 14 51-410 Wrocław, al. Brücknera 10	10	6	5
32	Gimnazjum nr 5 im. Cypriana Kamila Norwida 53-604 Wrocław, ul. Iwana Pawłowa 15	18	12	12
33	Gimnazjum nr 6 53-232 Wrocław, al. Pracy 24	2	2	2
34	Gimnazjum nr 7 im. Tradycji Herbu Wrocławia 51-152 Wrocław, ul. Kolisty 17	10	8	6
35	Gimnazjum nr 9 54-320 Wrocław, ul. Sarbinowska 10	4	6	6

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

Załącznik 3

Kwestionariusz dotyczący opinii nt. praktyk w ramach projektu

PRAKTYKA W GIMNAZJUM W ROKU AKADEMICKIM

...../.....

Ankieta ewaluacyjna praktyki pedagogicznej realizowanej w ramach projektu
„Nowa jakość praktyk pedagogicznych”

Prosimy o udzielenie szczerych i wyczerpujących odpowiedzi. Państwa opinie zostaną wykorzystane do modyfikacji programu kolejnych praktyk. Mamy nadzieję, że wspólnie uda nam się opracować sprawnie działający system przygotowania studentów i studentek do zawodu nauczyciela i nauczycielki wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej.

Proszę uzupełnić lub zakreślić:

Wiek

płeć K

M

Student

Nauczyciel w szkole

Nauczyciel akademicki

Odpowiedzi w skali poszczególnych pytań zamkniętych oznaczają:

5 – oceniam bardzo wysoko,

4 – oceniam wysoko,

3 – nie wiem, nie mam zdania,

2 – oceniam nisko,

1 – oceniam bardzo nisko.

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

1. Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.

5—4—3—2—1

2. Jakie zmiany zaproponował(a)by Pan/Pani w programie praktyki w zakresie wychowania fizycznego?

.....
.....
.....
.....
.....

3. Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie wychowania fizycznego? Proszę zaznaczyć na skali.

5—4—3—2—1

4. Jakie zmiany zaproponował(a)by Pan/Pani w dzienniku praktyki w zakresie wychowania fizycznego?

.....
.....
.....
.....
.....

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

5. Jak ocenia Pan/Pani program praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.

5 — 4 — 3 — 2 — 1

6. Jakie zmiany zaproponował(a)by Pan/Pani w programie praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej?

.....

.....

.....

.....

.....

7. Jak ocenia Pan/Pani dziennik praktyki w gimnazjum w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej? Proszę zaznaczyć na skali.

5 — 4 — 3 — 2 — 1

8. Jakie zmiany zaproponował(a)by Pan/Pani w dzienniku praktyki w zakresie gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej?

.....

.....

.....

.....

.....

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biurowisko projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

9. Jak ocenia Pan/Pani zaproponowane narzędzie do oceny przebiegu praktyki, tj. arkusz monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?

5—4—3—2—1

10. Jaki zmiany zaproponował(a)by Pan/Pani w arkuszu monitoringu praktyki pedagogicznej w gimnazjum?

.....

.....

.....

.....

.....

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

Załącznik 4

Kwestionariusz oceny wiedzy z wychowania fizycznego

Kwestionariusz oceny wiedzy studenta o realizacji zadań praktyki pedagogicznej z wychowania fizycznego i gimnastyki kompensacyjno-korekcyjnej w gimnazjum

Wrocław, dnia

Imię i nazwisko studentki(ta).....

- a) gimnazjum przed praktyką
- b) gimnazjum po praktyce

Proszę uzupełnić poniższe twierdzenia związane z wiedzą i doświadczeniem praktycznym niezbędnymi do realizacji szkolnego procesu wychowania fizycznego podczas praktyki pedagogicznej. Celem niniejszej ankiety jest rozpoznanie Twojego stanu teoretycznego przygotowania zawodowego do roli nauczyciela wychowania fizycznego.

Proszę uzupełnić twierdzenia, wstawiając wybrany symbol odpowiedzi (a, b, c) lub zakreślić poprawną odpowiedź.

1. lekcji – odmiana lekcji, której układ uwzględni stosunek do ogniw nauczania i stopnia ich realizacji: podająca, doskonaląca, kontrolna, mieszana.
 - a) rodzaj lekcji
 - b) typ lekcji
 - c) budowa lekcji

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

2. Lekcje wychowania fizycznego są to zmierzające do realizacji fizycznego kształcenia (dokonywania przez uczniów zmian w strukturze własnego ciała i jego funkcjach, nabywania wiadomości, umiejętności i nawyków w zakresie kultury fizycznej) oraz wychowania młodzieży szkolnej (związanego z kształtowaniem pozytywnych postaw wobec wartości kultury fizycznej).

- a) zajęcia ruchowe
- b) dowolne sytuacje dydaktyczne
- c) celowo organizowane sytuacje dydaktyczno-wychowawcze

3. Zadanie główne lekcji – temat lekcji – to komunikat o tym, jakie będzie wskaźnikiem świadczącym o nauczaniu.

- a) zachowanie wykonawcze ucznia
- b) działania nauczyciela
- c) cel zaplanowany przez nauczyciela

4. Specyficzne cechy szczegółowych celów operacyjnych i zasady formułowania zadań szczegółowych, formułowane z punktu widzenia ucznia (należy określić, czego uczeń będzie się uczył, co wykona, o czym dowie się w czasie lekcji), opisują, co uczeń potrafi zrobić i co będzie wiedział po zakończeniu procesu nauczania (określa uczniowi cel, który ma osiągnąć), wymieniają warunki ograniczające, które muszą być spełnione (konieczne ograniczenia niezbędne do realizacji zadania: czas, przestrzeń, odległość, liczba powtórzeń, tempo, rytm, środki pomocnicze), określają ucznia w zakresie dyspozycji kierunkowych (uczeń proponuje, akceptuje, angażuje się) i instrumentalnych (uczeń wykona, wyjaśni, opisz).

- a) formy zachowania
- b) postawę ucznia
- c) umiejętności ucznia

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

5. Zadanie w zakresie umiejętności w lekcji Wskazane jest, aby nauczana umiejętność została podzielona na pewne istotne z punktu uczenia się i nauczania części (elementy), które uczeń stopniowo będzie przyswajał na kolejnych lekcjach.
- a) nauczającej
 - b) doskonalącej
 - c) kontrolnej
6. Zadanie w zakresie umiejętności w lekcji Należy poznać czynność ruchową zastosować w nowej sytuacji związanej z aktywnością sportową, rekreacyjną, artystyczną czy zdrowotną.
- a) nauczającej
 - b) doskonalącej
 - c) kontrolnej
7. Zadanie w zakresie wiadomości. Opisujemy informacje przekazywane uczniowi w trakcie zajęć w celu ich przyswojenia w danej jednostce lekcyjnej.
- a) znane uczniowi
 - b) dowolne
 - c) nowe
8. W zadaniu z zakresu motoryczności należy określić cel – jedną wybraną, której poświęcimy szczególną uwagę na lekcji w postaci zwiększonej liczby zadań ją rozwijających – oraz przedstawić program, za pomocą którego zmierzamy podczas lekcji do realizacji celu.
- a) zdolność motoryczną
 - b) cechę motoryczną
 - c) umiejętność motoryczną

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

9. Zadanie usamodzielniające. Opisując to zadanie należy na wstępie określić, a następnie przedstawić konkretne działanie, które wykona w czasie lekcji każdy uczeń i które będzie zmieniało jego postawę we wskazanym kierunku.

- a) zamiar wychowawczy
- b) zamiar dydaktyczny
- c) zamiar pedagogiczny

10. lekcji wychowania fizycznego to część wstępna (10–15 min), część główna (25–30 min) i część końcowa (3–5 min).

- a) tok
- b) struktura
- c) konspekt

11. Metody realizacji zadań ruchowych dzielą się na trzy grupy: metody reproduktywne, metody, metody kreatywne.

- a) praktywizujące
- b) produktywne
- c) proaktywne

12. Formy pracy z uczniami to:, formy podziału uczniów i formy prowadzenia zajęć.

- a) formy porządkowe
- b) formy ustawiania uczniów
- c) formy ćwiczebne

KAPITAŁ LUDZKI
NARODOWA STRATEGIA SPÓJNOŚCI

UNIA EUROPEJSKA
EUROPEJSKI
FUNDUSZ SPOŁECZNY

Projekt współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Europejskiego Funduszu Społecznego

Akademia Wychowania Fizycznego we Wrocławiu, al. I. J. Paderewskiego 35, 51-612 Wrocław

Biuro projektu: ul. Witelona 25 p. 012, 51-617 Wrocław

email: projekt.praktyki@awf.wroc.pl

tel./fax 713473170

13. Prawidłowa postawa ciała jest zależna od:

- a) prawidłowej budowy narządu ruchu
- b) prawidłowej budowy i funkcji układu kostno-stawowego, mięśniowo-więzadłowego, układu nerwowego i krążenia
- c) prawidłowej budowy i funkcji narządu ruchu

14. Stabilizacja kręgosłupa lędźwiowego jest uwarunkowana prawidłową funkcją mięśni:

- a) wielodzielnego, poprzecznego brzucha, skośnych i prostego brzucha
- b) skośnych i prostego brzucha
- c) najszerzego grzbietu, prostego brzucha i skośnych

15. Test Menela ocenia dysbalans mięśniowy:

- a) w obrębie stawu biodrowego
- b) w obrębie stawu kolanowego
- c) w obrębie zespołu stawów barkowych

16. Testem FMS można ocenić:

- a) stan funkcjonalny narządu ruchu
- b) stan funkcjonalny narządu ruchu oraz określić dysfunkcję i pojawiającą się kompensację
- c) równowagę ciała

